

Siirtolaisuus – Migration 4/2005

32. vuosikerta / 32nd year
ISSN 0355-3779

Julkaisija / Publisher

Siirtolaisuusinstituutti
Migrationsinstitutet
The Institute of Migration
Linnankatu 61, 20100 Turku, Finland
Puh. / tel. (0)2-2840 440
Fax (0)2-2333 460
email: taisai@utu.fi
Internet: www.migrationinstitute.fi

Pohjanmaan aluekeskus
Österbottens regioncenter
Regional Centre of Ostrobothnia
Keikulinkuja 1, 61100 Peräseinäjoki, Finland
Puh. / tel. (0)44-2592447
Fax (0)6-4181 279
email: siirtolaisuusinstituutti@netikka.fi

Päätoimittaja / Editor-in-Chief

Olavi Koivukangas

Toimitussihteeri / Editorial Assistant

Taimi Sainio

Toimittajat / Editors

Krister Björklund, Elli Heikkilä

Toimituskunta / Editorial Board

Siirtolaisuusinstituutin hallitus
Administrative Board of the Institute of Migration

Taitto / Layout

Krister Björklund

Tilaushinta 2006 / Subscriptions 2006

4 numeroa / nummer / issues
15 €/vuosi/år/year
OP 571113-11117

Vammalan Kirjapaino Oy, 2005

Sisältö • Contents

Ruslan Haarala

**”Juttele eestis tai suomeks daže
ryssäki käyb”**

Arno Tanner

**Suomen maahan- ja maastamuutto
murroksessa — Miten on tultu
tähän päivään, ja mitkä ovat eväät
huomiselle?**

Jouni Korkiasaari

**Finnish North Americans today by
statistics**

Eeva-Maija Lappalainen

**Käsityön, kielen ja kulttuurin yhdis-
täminen maahanmuuttajien suomen-
kielen oppimisprosessissa**

Jarmo Karjalainen

**Suomalaisnuorten kokemuksia
perheen mukana muuttamisesta
Benelux-maihin**

Tutkimusjohtajan palsta

Tiedotuksia

Kirjat

Kansi: Hampurin suomalaisen merimieskirkon kuoro kiertelemässä Hampurin kansatieteen museon joulutapahtumassa yleisölle laulaen. Kuoro välittää laulunilollaan valloittavasti suomalaista kulttuuria. Vasemmalla kuoron johtaja Ann Sofi Spångberg. Kuva: Eike Dehls.

Cover: The choir of the Finnish seamen's mission in Hamburg singing Christmas carols. To the left, the leader Ann Sofi Spångberg. Photo: Eike Dehls

”Juttele eestis tai suomeks daže ryssäki käyb”

Ruslan Haarala

Suomessa sanalla Siperia on negatiivinen kaiku. Tieto Siperiasta yhdistetään maasta karkotettuihin vankeihin. Kautta aikojen Venäjä on käyttänyt Siperian aluetta karkotuspaikkana sekä venäläisille että muidenkin kansojen edustajille, kuten suomalaisille Suomesta, inkeriläisille Pietarin alueelta, tataareille, romanialaisille, virolaisille, karjalaisille, lättiläisille, liettualaisille, saksalaisille, ukrainalaisille, valkovenäläisille, kazakeille, uzbekille, juutalaisille ja monille muille. Osa heistä on ollut seudulle karkotettuja poliittisia vankeja tai törkeistä rikoksista tuomittuja, mutta osa heistä on kuulunut vapaihin siirtolaisiin.

Venäjällä ensimmäiset maininnat karkotetuista ovat vuodelta 1593. Karkotusjärjestelmä määriteltiin lainsäädännöllisesti vuon-

---

FM Ruslan Haarala valmistui Helsingin yliopistosta vuonna 2005 pääaineenaan Suomen kieli ja kulttuuri. Hannele Jönsson-Korholan kurssi ”Suomen kieli Suomen rajojen ulkopuolella” innoitti kirjoittajaa tutkimaan siperiansuomalaisia ja kirjoittamaan humanististen tieteiden kandidaatin tutkielman (2002) tästä aiheesta.. Tämä artikkeli perustuu Haaralan pro gradu -tutkielmaan ”Siperiansuomalaiset ja siperiansuomi” (2005).

na 1649 tsaari Aleksei Mihailovitš Romanovin aikoina (1645-1675). Suomalaisia siirtolaisia oli Siperiassa jo 1700-luvun alkupuolella. Ensimmäisiksi Siperiaan joutuneiksi suomalaisiksi mainitaan Pultavan taistelussa (1709) vangeiksi otettuja ja Tobolskiin vietyjä Ruotsin armeijan sotilaita (Juntunen 1983, 9).

Lakiin tulleiden karkotuspykälien perusteella Suomesta alettiin karkottaa Siperiaan vuodesta 1826, ja karkotusjärjestelmä toimi vuosiin 1886-1888 saakka (Juntunen 1983, 37-38). Suomen suuriruhtinaskunta vastasi suomalaisten karkotettujen kuljetuskuluista, lupasi toimittaa luterilaisen papin ja uskonnollista kirjallisuutta karkotetuille ja pyysi Siperian viranomaisia toimittamaan sisäasiainministeriön kautta puolivuosittain Suomen kenraalikuvernöörille selvitykset karkotetuista suomalaisista.

Karkotettuja sijoitettiin aluksi eri karkotuspaikkoihin. Ensin karkotetut luovutettiin Venäjän viranomaisille ja sen jälkeen heidät kuljetettiin seuraavaa reittiä: Viipuri - Pietari - Novgorod - Jekaterinburg - Tjumen - Tobolsk - Tara - Tomsk - Atšinsk - Krasnojarsk - Irkutsk - Nertšinsk (kartta 1). Matka oli yli 7000 virstaa (1 virsta = noin 1,07

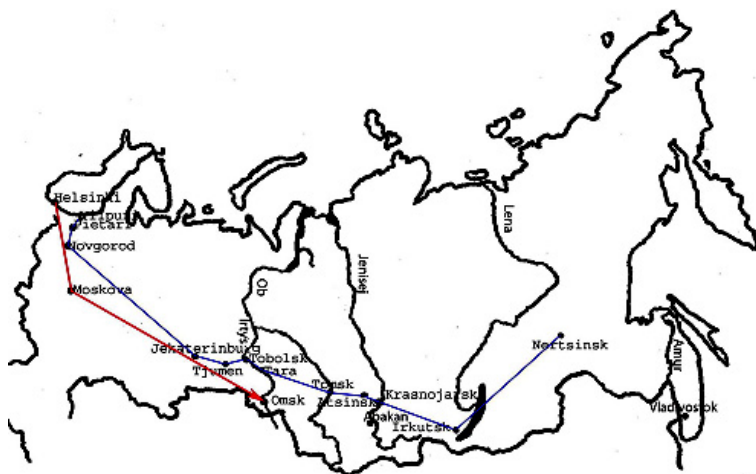
km), ja vangit kulkivat sen jalkaisin. Matka kävi etapeittain: kaksi päivää menoa ja etappien välillä yksi päivä lepoa. Etappiväli oli 25-30 virstaa, ja etappien välillä oli puolietapiksi kutsuttu yöpymispaikka. (Juntunen 1983, 62.)

Alpo Juntusen (1983, 56) mukaan vuosina 1826-1888 Suomesta karkotettiin Siperiaan 3321 henkilöä, miehiä 2859 (86%) ja naisia 462 (14%). Heistä 899 (27%) oli kuolemantuomiosta armahdettuja ja kaivoksiin ja tehtaisiin lähetettyjä.

2422 henkeä (73%) oli karkotettu siirtolaisiksi, siis kolme neljäsosaa. Vuonna 1897 Siperiassa oli Juntusen (1983, 134) tietojen mukaan yhteensä 2182 suomen- ja 328 ruotsinkielistä.

Siperian suomalaisten rangaistussiirtokunnat ja nykyiset asuinpaikat

Siperian pinta-ala on noin 12 765 900 neliökilometriä (Juntunen 1983, 19). Se koostuu tundrasta, taigasta, arosta ja vuoristosta. Siperiaa leimaavat myös valtavat joet Ob ja Jenisei haaroineen. Länsi-Siperian Ob-joen suurin haara on Irtyš-joki sivujokineen. Noita sivujokia ovat Išim, Tui, Šiš, Oša,

Kartta 1. Siperian kartta (— karkotusreitti; → oma matkareittini)

Ui ja Tara, jotka virtaavat Omskin alueen pohjoisosassa; ainoastaan Om-joki sijaitsee eteläosassa.

Omskista on hyvä huomata sen korkea ikä. Omsk sijaitsee Om- ja Irtyš -jokien rannoilla. Omskin linnoitus on perustettu vuonna 1716 pienen Om-joen rannalle, jota paikalliset asukkaat kutsuvat Omkaksi. Om-joki, jonka varrelle kaupunki alun perin on perustettu, saa alkunsa Vasjuganin soista ja laskee Irtyšiin. Omskin nykyinen asukasluku on vähän yli 1 160 000.

Olen käynyt Siperassa kahdesti. Ensimmäisen matkan sinne tein lokakuussa 2001. Matka alkoi 2.10.2002 Helsingistä, ja Moskovan kautta lentäen saavuin Omskiin seuraavan päivän aamuna. Matkaa Helsingistä oli taittunut 3785 kilometriä (matkareittini on kartassa 1). Vietin Länsi-Siperiassa tutkimukseni kannalta tuottoisan viikon 2.-9.10.2002 selvittellen, mistä voisin tavoittaa suomalaisten jälkeläisiä Siperiassa. Toisen matkan seudulle tein heinäkuussa 2002. Tämä matkani al-

koi 5.7.2002 Helsingistä, ja Pietarin kautta lentäen saavuin uudestaan Omskiin. Tällä kertaa vietin Länsi-Siperiassa 20 päivää 5.-25.7.2002.

Kerron tässä artikkelissa niistä paikoista, joissa matkoillani kävin, ja annan kuvan Länsi-Siperian siirtoloiden synnystä ja vaiheista, karkotettujen elämästä ja suomalaisten asukkaista. Teen sen tähänastisen historian tutkimuksen sekä matkoilla hankkimieni faktojen, löytöjen ja elämysten perusteella. Kävin tapaamassa suomenkielisiä puhujia, jotka olivat peräisin sekä suomalaisten varsinaisista rangaistussiirtoloista että Länsi-Siperian muista kylistä.

Rangaistussiirtokunnat Ryzkovo, Bugene, Bojarka ja Om-siirtolan kylät Helsinki, Narva, Vanha Rääveli ja Vanha Riika sijaitsivat Länsi-Siperiassa (kartta 2 ja 3) nykyisen Omskin alueella (tässä artikkelissa en käsittele Länsi-Siperian eteläistä Aštšegul-siirtolaa enkä myöskään Itä-Siperian siirtoloita Verhne-Suetuk ja Åbo). Näistä rangaistussiirtoloista ovat tähän

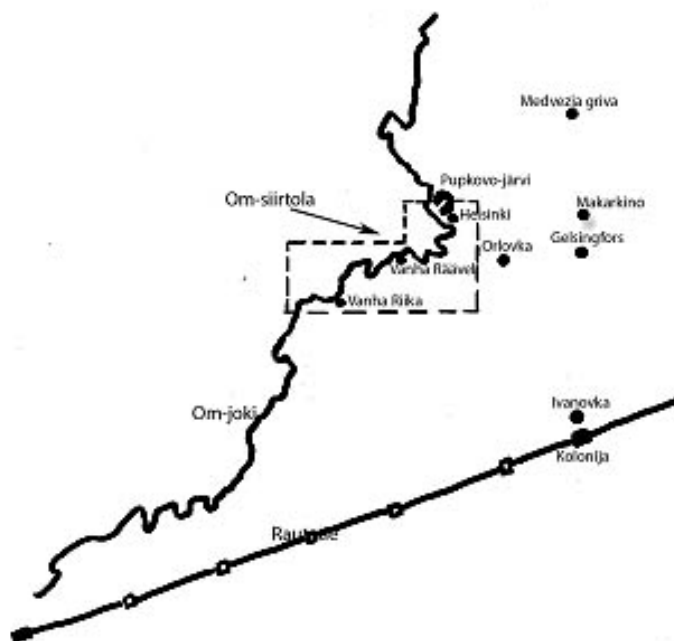
päivään asti säilyneet asuttuina ainoastaan Ryzkovo ja osa Om-siirtolaan kuuluvista kylistä (Vanha Rääveli ja Vanha Riika). Matkoillani onnistuin käymään myös paikalla, jossa ennen sijaitsi Helsinki-niminen kylä. Kävin myös kylissä nimeltä Orlovka ja Ivanovka (kartta 3), jotka eivät ole olleet varsinaisia rangaistussiirtoloita ja ovat ehkä siitä syystä jääneet miltei tuntemattomiksi aiemmin tehdyille tutkimuksille. Myös samalla Om-siirtolan alueella ennen sijainneet suomalaisten asuttamat kylät Gelsingfors, Medvežja Griva ja Markarkino (kartta 3) ovat nykyään asumattomia.

Ryzkovo

Ensimmäinen ja vanhin Siperian siirtola on Ryzkovo. Se perustettiin vuonna 1805, ja se sijaitsee 214 virstan (n. 230 km) päässä Omskista pohjoiseen. Omskin valtiollisen arkiston (GAO 1858)

Kartta 2. Omskin alueen kartta (→ oma matkareittini)

Kartta 3. Om-siirtolan kartta

tietojen mukaan Ryžkovon perusivat suomalaiset talonpojat (20 inkerinsuomalaista perhettä), jotka lähtivät vapaaehtoisesti ja keisari Aleksanteri I:n luvalla Siperiaan.

Siirtolan elämän alkuvaiheissa asiat Ryžkovossa sujuivat erittäin hyvin: vuonna 1807 kyläläiset rakensivat pienen rukoushuoneen (Saari 1994, 7), vuonna 1816 kirkon ja pappilan (GAO 1814-1816), ja vuonna 1819 he saivat oman virolaissyntyisen pappinsa. Suomalaisen papin he saivat vuonna 1840; tämä oli syntynyt Savonlinnassa, ja hänen nimensä oli Peter Pundan (Saari 1994, 7).

Vuodesta 1843 Ryžkovoon alettiin entistä taajemmin karkottaa pahantekijöitä, ja sinne sijoitettiin kaikki Länsi-Siperian luterilaiset. Suurin osa karkotetuista edusti Venäjän vähemmistökansoja Inkerinmaalta (Pietarin alueelta), Liettuasta, Virosta ja Kar-

jalasta. Ryžkovoon joutui myös suomalaisia sekä Suomesta että Siperian eri alueilta. Osa heistä kärsi karkotusrangaistusta jostain rikoksesta, mutta osa oli vapaaehtoisesti siirtynyt asumaan seudulle. Kun rikollisia tulvi Ryžkovoon suurin määrin, pahat tavat (juoppous, tappelut ja varkaudet) alkoivat saada ensi sijan ryžkovolaisten elämässä ja monet kyläläiset muuttivat pois. Poismuuton toiseksi syyksi voidaan lukea myös se, että vuonna 1846 kylä paloi miltei täysin (Saari 1994, 7). Vaikka tulipalon jälkeen muuttoliike pois Ryžkovosta jatkui, siirtola kasvoi niin, että vuonna 1846 siinä asui 900 ihmistä, vuonna 1858 asukkaita oli jo 1604 (GAO 1858) ja vuonna 1859 Ryžkovon väkiluku huipentui 1653:een (Juntunen 1983, 103).

Itselleni oli suuri saavutus, että vuoden 2002 matkani yhteydes-

sä pääsin hankalan matkan päässä olevaan Ryžkovoon (matkareittiini on kartassa 2). Lähdin Omskista bussilla varhain aamulla. Omskin linja-autoasemalla sain tietää, ettei Omskin ja Ryžkovon välillä ole suoraa yhteyttä, joten jouduin vaihtamaan bussia väliasemilla kahdesti: Tjukalinskissa ja Krutinkassa. Vaikka Omskista Tjukalinskiin on vain n. 145 km ja tie on asfalttipäällysteinen, tien ja bussin kunto olivat sellaiset, että matkaan meni kolme ja puoli tuntia. Lisäksi menopelin täristys aiheutti pahoinvointia. Ainoana nautintonaani oli katsella Siperian maisemia bussin ikkunasta. Se Siperian osa, jonka läpi matkustin, on hyvin tasaista ja avaraa, mutta pohjoisemmaksi mennessä metsät valtaavat aron.

Tjukalinsk, joka sijaitsee Siperian arolla, on 12 700 asukkaan kaupunki. Linja-autoasemalla huomasin ihmisten katselevan minua kaiketi ihmetellen, mikä minut tälle seudulle toi. Näistä katseista ja tietäen kertomusten perusteella Siperian tilanteesta tunsin oloni turvattomaksi, kunnes pääsin seuraavaan bussiin jatkomatkaa varten. Vaihdettuani näin bussia Omskin ja Krutinkan väliasemalla Tjukalinskissa toivoin pääseväni iltaan mennessä Ryžkovoon.

Savuttuani toiselle väliasemalle, Krutinkaan, huomasin sen asemarakennuksen näyttävän tavaliselta vajalta. Ulkona satoi. Krutinkan bussiaseman lipunmyyjä, tanakka nainen, ihmettelikin kovasti, että tällaisella säällä halusin päästä perille Ryžkovoon jo samana iltana. Sinne oli jäljellä kuitenkin ainoastaan 35 km:n matka. ”Tänään sinne menevät bussit on peruutettu”, hän sanoi ja lisäsi:

”Etkö sinä itsekkin näe, millainen ilma on? Oletko muka ensi kertaa näillä mailla käymässä?” Niinpä jouduin samana päivänä palaamaan Omskiin. Tämä seikkailu vaati minusta ainakin päivän lepoa, jonka jälkeen, masennuksesta huolimatta, ryhdyin uuteen yritykseen. Sekin päättyi fiaskoon. Vasta kolmannella kerralla, kun sää pysyi muutaman päivän kuivana, pääsin perille.

Ryžkovo on nykyäänkin suuri kylä, jossa asuu noin 800 ihmistä. Kylän keskus sijaitsee erittäin kauniissa paikassa lammen ympärillä. Kylässä on koulu, kirjasto ja kulttuuritalo. On myös suunniteltu kirkon rakentamista, ja pappi on jo käynyt seudulla pyhittämässä kirkkoa varten paikan. Suurin osa nykyasukkaista on venäläisiä tai Kazakstanista Venäjälle muuttaneita pakolaisia. Alkuperäisen inkerinsuomalaisen väestön jälkeläiset ovat jo täysin venäläistyneitä eivätkä enää hallitse suomen kieltä. Suurin osa heistä on muuttanut kylästä pois, ja vanhemmat inkeriläisten, lätiläisten, virolaisten ja suomalaisten edustajat ovat kuolleet.

Ryžkovossa tapasin ainoastaan kolme suomea taitavaa ihmistä. Yksi heistä oli Helen Jurjeva. Hän kommentoi Olavi Granön vierailua ja kertoi, ettei itse ole mikään ”korlakka” (karjalainen) — tosin hänen talonsa oli täynnä ortodoksisia ikoneja. Muut Ryžkovossa tapaamani suomea taitavat ihmiset olivat Hilma Enkvist ja hänen äitinsä Ustinja. Haastattelin heitä molempia ja huomasin, että Hilma vastasi äidilleen venäjäksi, vaikka äiti puhuikin hänelle suomea — tämä oli kielen kannalta mielenkiintoinen havainto. Yövyin

Ryžkovon kylässä eräiden lätiläisten luona. Kylän nykytilanne on erittäin vaikea. Se johtuu siitä, että kylän ja alueellisen keskuksen yhteydet ovat huonot. Kylässä valitsee työttömyys, kun kollektiivitilat eivät talouden romahtamisen vuoksi toimi.

Matkallani takaisin koin samanlaisia vaikeuksia kuin kylään pyrkiessä. Ennen suunnittelemani lähtöpäivää satoi aamusta iltaan, joten jouduin lykkäämään matkaani Omskiin bussiyhteyksien puutteessa. Kahden päivän kulluttua sade onneksi lakkasi ja pääsin turvallisesti Omskiin.

Bugene (Pudene, Finy)

Bugene (Pudene, Finy) sijaitsi Bugen-joen varrella noin 50 virttaa (n. 54 km) länteen Taran kaupungista (GAO 1858). Sen perustivat 20 inkeriläisperhettä, jotka vuonna 1848 lähtivät Ryžkovosta palon jälkeen (Saari 1994, 8). Perheet, jotka olivat siirtyneet Bugeneen, olivat varakkaita ja sen vuoksi saivat pian uudella paikalla talot rakennetuksi, maata viljelyksi ja karjaa kasvatetuksi (Granö 1905, 23).

Tähän Bugene (eli Pudene, myös Finyl) -siirtolaan kuului neljää kylää: Bugene (Finy), Välikylä (tai Matin zaimka), Unkurin kylä (Larivonova2 zaimka tai Laron kylä) ja Orikovo (Oregovo) (Granö 1905, 23; Zlobina 1972, 88-89).

Bugene-nimessä on paljon vaihtelua eri lähteissä: Granö J. (1893, 38) ja Granö J. G. (1905, 22) mainitsevat nimen Bugene, venäläisen arkiston asiakirjoissa (GAO 1858) käytetään nimeä Pudene, ja paikalliset venäläiset

asukkaat kutsuivat puheessaan kylää Finyksi, Suomen kyläksi tai Tšuhonskojeksi. Kylän nykyinen ja virallinen nimi, joka on merkitty karttaan, on Finy (FSGKR AT 2000).

Välikylä (Matin zaimka) sijaitsi Bugenesta 20 km etelään. Se sai alkunsa inkeriläisen Matti Andrejevin vuonna 1872 perustamasta uudistalosta. Välikylässä asuvat Laaro ja Matti Unkuri, jotka tuluaan karkotetuiksi Suomesta rakensivat vuonna 1898 uudistalot, joiden ympärille sitten on syntynyt Unkurin kylä (Larivonova zaimka) 3 km Suomen kylän eteläpuolelle. Unkurin kylän rinnakkaisnimenä on käytetty myös nimeä Laron kylä (aineisto 2001).

Orikovo, neljäs siirtolaan kuuluva kylä, sijaitsi 28 km Suomen kylästä lounaaseen, ja se on saanut alkunsa Mikko Andrejevin ja Juri Orikovin vuonna 1870 perustamasta uudistalosta. (Granö 1893, 84-99; Granö 1905, 23-24.)

1800-luvun lopulla Finyissä oli lähes 100 taloa (Zlobina 1972, 88). Suomesta lähetettyjä pahan tekijöitä Bugenessa oli 10 miestä, joista 7 asui Suomen kylässä, 2 Unkurin zaimkalla ja 1 Orikovossa (Granö 1905, 32), muut asukkaat olivat vapaita siirtolaisia. Vuonna 1902 Bugenen asukasmäärä oli 492 henkeä lukuun ottamatta venäläisiä. Suomalaisia oli kylissä yhteensä 350 henkeä, joista 158 miehiä ja 192 naisia. Kylien asukkaat harjoittivat maanviljelystä, karjanhoitoa, metsästystä ja seetripähkinöiden poimintaa (Granö 1893, 40-44).

Granö matkusti Bugeneen vuonna 1886 kesäkuussa ja kirjoitti (1893, 45-47), että siirtolassa olivat parhaiten säilyneet Inke-

Kuva 2: Länsi-Siperia, Omsk. Vasemmalla Ruslan Haarala (haastattelija). Oikealla v. 1929 Orlovkan kylässä syntynyt kolmannen polven suomalainen Elfrida Mürk (Leinfeld), joka asuu nykyisin Omskissa ja puhuu sujuvaa suomea. - Kuva Ruslan Haarala heinäkuussa 2002.

ristä tuodut kansantavat ja kansanlaulut.

Kun Zlobina (1972, 88) kävi vuonna 1970 Finyssä, niin kylä oli vielä olemassa. Vaikka lokaan 2001 matkallani jo sain selville sen, että kylä nyttemmin on asumaton ja siitä on jäljellä enää hautausmaa (aineisto 2001), yritin kuitenkin käydä paikalla seuraavan matkani yhteydessä heinäkuussa 2002. Yritykseni päästä kylään kuitenkin epäonnistui sateisen kesän ja siitä johtuvan tietömyyden vuoksi.

Bojarka

Ryžkovolaisten kertomusten ja Omskin valtiollisen arkiston tietojen mukaan (GAO 1858) Bojarka sijaitsi Bojarka-joen varrella noin 100 virstaa (n. 107 km)

Ryžkovosta pohjoiseen. Se perustettiin vuonna 1849 eli Ryžkovon palon jälkeen. Myöhemmin, vuonna 1880, siirtola muodostui kahdesta kylästä, Bojarkasta ja Zaimkasta, kun muutaman kilometrin päähän Bojarkasta vuonna 1880 rakennettiin uudistalo ja myöhemmin sinne syntyi Zaimka-niminen kylä (Granö 1905, 33).

Siirtolan väkiluku nousi tuskin sataan henkeen (Granö 1893, 48). Suurena epäkohtana oli se, että siirtolassa oli paljon vähemmän naisia kuin miehiä, joten moni mies hoiti talouttaan yksin (Granö 1893, 50). Kesällä vuonna 1902 Bojarkan suomalaisten väkiluku oli 57 henkeä, joista 32 miehiä ja 25 naisia. Suomesta lähetettyjä pahantekijöitä oli Bojarkassa kaksi miestä, muut asukkaat olivat vapaita inkeriläisiä. (Granö 1905,

37). Pääelinkeinona siirtolassa oli maanviljelys ja karjanhoito.

Om-siirtola

Molempien matkojeni aikana kävin myös Om-siirtolassa (ks. kartta 2). Siinä Siperian osassa maisema on tasaista ja paljasta, mutta metsikköjä on istutettu pidättämään pelloilla lunta. Maa on suo-laista mustaa multaa, joten jopa autolla liikkuminen on varsin hankalaa vuodenajasta riippumatta. Muutamien minua tiellä odottaneiden mutkien ja vaikeuksien jälkeen pääsin perille.

Kun Ryžkovon väkiluku vuoteen 1858 mennessä miltei kaksinkertaistui, pastori Friedrich Wilhelm Meyer, joka toimi Ryžkovon pappina vuosina 1852-1859 (Juntunen 1983, 103), ehdotti Siperian kenraalikuvernöörille Gustav Gasfordille (Hasford) uuden siirtolan perustamista ja kertoi, että paikka löytyisi esimerkiksi Jelskajan kuvernementista Om-joen rannalta. Sinne voisi perustaa siirtolan, johon ihmiset sijoitettaisiin kansallisuuden mukaan (GAO 1858). Vuosina 1858-1859 Ryžkovossa alkoi siirtolaisväestön laskenta. Ryžkovosta lähti-jöiksi kirjoitautui 156 virolaista, 108 suomalaista ja 101 lättiläistä perhettä. (GAO 1858-1859.)

Siirtolaisliike Ryžkovosta Om-siirtolaan alkoi vuonna 1861, kun Omskin kenraalikuvernööri osoitti luterilaisille asuinpaikaksi alueen 120 virstan (n. 130 km) päässä Omskista itään Om-joen vasemmalla rannalla. Maata oli 29000 desjatinaa (Granö 1893, 53-54); (1 desjatina = 1,09 hehtaaria). Vaikka uuteen siirtolaan lupasi muuttaa yhteensä 365 perhettä (Saari 1994,

8), vuoteen 1866 mennessä Om-siirtolaan saapui vain 112 perhettä, joissa oli miehiä 254 ja naisia 200 (GAO 1866). Siitä huolimatta vuonna 1889 siirtokunnan väkiluku kasvoi 2300 henkeen (Granö 1893, 54).

Om-siirtolaan kuului neljä kylää: Vanha Rääveli, Vanha Riika, Helsinki ja Narva. Räävelin perustivat virolaiset, Riian lättiläiset, Helsingin perustivat Suomesta tulleet suomalaiset ja ruotsalaiset ja Narvan inkeriläiset (Juntunen 1983, 102). Kylien väliset etäisyydet olivat ainoastaan muutamia kilometrejä. Elinkeinona oli maanviljelys ja kalastus.

Vanha Rääveli on nykyäänkin aika suuri kylä; siinä asuu noin 80 perhettä ja se sijaitsee noin 8 km:n päässä naapurikylästään Orlovkasta länteen. Kylän väestöstä puhuttaessa on hyvä huomata, ettei sen asukkaina ole enää ainoastaan virolaisia vaan myös venäläisiä ja lättiläisiä. Koska Rääveli sijaitsee muiden entisen Om-siirtolaan kuuluvien kylien läheisyydessä, ihmiset tietenkin olivat ja ovat edelleen kontaktissa keskenään, vaikka asuvatkin eri kylissä. Osa siirtyi naimisiin mennessään kylästä toiseen, ja näin syntyi sukulaiskontakteja, osa oli samoissa töissä jne. Näin suomalaistenkin jälkeläisiä asuu Vanhassa Räävelissä tai Virossa, kuten he itse sanovat.

Vanhasta Riista voin sanoa vain sen verran, että kylä on vielä olemassa ja sijaitsee noin 10 km Orlovkasta länteen. Nykyään kylästä ei löydy muuta kuin seitsemän puoliksi romahtanutta taloa ja muutama vanhus, jotka vielä jotenkuten tulevat toimeen paikassa. Talot sijaitsevat molemmin

Kuva 4: Länsi-Siperia, Omskin alue, Ivanovkan kylä. Vasemmalla, oman talon edustalla, on kolmannen polven suomalainen Semjon (Simo) Jurjev. Hän on syntynyt v. 1928 nyt jo asumattomassa Finy-nimisessä kylässä, ja asuu nykyisin Ivanovkassa. Tapaamisemme yhteydessä Simo lauloi suomalaisia lauluja ja soitti harmonikkaa. Oikealla on neljännen polven suomalainen Elisaveta (Liisi) Holodova (s. 1948).

puolin yhtä lyhyttä katua eivätkä poikkea seudun tavanomaisista rakennuksista.

Helsinki-niminen kylä sijaitsi Om-joen varrella kahden puolen Pupkovo-järveä noin 130 km Omskista itään (GAO 1861). Kylä oli jaettu ylä- ja alaotsaan. Alun perin kylää kutsuttiin Helsingiksi, naapurien kesken sitä sanottiin Ruotsinkyläksi (Granö 1893, 53), ja sijainnin perusteella kylästä käytettiin myös Pupkovo-nimeä. Järven nimi Pupkovo on johdettu venäjänkielisestä sanasta pup, joka tarkoittaa napaa, ja se kuvaa täsmälleen järven muotoa: järvi on navan muotoinen (GAO 1861). Helsingissä ei ollut hautausmaata, ja siksi vainajat haudattiin Vanhaan Rääveliin.

Helsingissä alkuväestönä ovat olleet Suomesta karkotetut pahan tekijät. Juntusen (1983, 107) mukaan Suomesta Siperian Helsinkiin karkotettujen kokonaismäärä

vuosina 1866-1875 oli seuraava: miehiä 591, naisia 79, yhteensä 670, heistä vankeudesta vapautettuja oli 413 ja irtolaisina lähetettyjä 257. Kylän väestöön liittyi myös monta suomalaista perhettä, jotka asuivat ennen hajallaan venäläisissä kylissä. Kylän perustamisvaiheessa asukkaat asuivat turvemajoissa. Suuri muutos tapahtui vuosisadan vaihteessa, kun Helsingissä oli jo peltikattoisia taloja (Juntunen 1983, 123). 1900-luvun alussa kylässä oli 90 taloa, kansakoulu ja osuuskauppa (Zlobina 1972, 87). Yksi haastateltavistani kertoi syntyneensä Helsingissä vuonna 1929. Toinen haastateltavistani kertoi asuneensa kylässä vielä vuosina 1930-1938, jolloin kylässä oli vielä jäljellä yksitoista taloa.

Nykyään kylästä ei ole mitään jäljellä. Suunnilleen vuosina 1940-1950 raivasi noin 6 km:n päässä olevan Orlovka-kylän

tuolloin suuri kollektiivitala peltoja Helsingin paikalle (aineisto 2002).

Helsingin yhteydessä nousee esiin myös mielenkiintoinen kysymys Om-siirtolaan kuuluvista Ruotsinkylästä ja Suomenkylästä, toisin sanoen Helsingistä ja Narvasta. Kuitenkaan Narva tai niin sanottu Suomenkylä ei tällä nimellä esiinny missään tutkimisani Omskin valtiollisen arkiston asiapapereissa eikä ole nykyäänkään asukkaiden käytössä. Koska, kuten informanttini sanoi, Helsinki oli jaettu ylä- ja alaotsaan, oletan että Helsinki (Ruotsinkylä) ja Suomenkylä (Narva) olivat samaa kylää.

Siperian Helsinki-kylästä on kirjoitettu Suomessakin, mutta Helsingfors (Gelsingfors tai Kurki), joka on äärimmäisen kiinnostava suomalaisten ennen asuttama kylä seudulla, on jäänyt varjoon. En voi vastata kysymykseen Gelsingforsin synnyntaustasta enkä siihen, kuuluiko se alun perin Om-siirtolaan, koska tietoni Gelsingforsista nojautuvat ainoastaan paikallisten asukkaiden muistitietoon eikä muuta tietoa löydy mistään aiemmin tehdyistä tutkimuksista. Gelsingfors — käytän tässä tätä venäläistä kirjoitusasua, jota paikalliset asukkaat käyttävät - sijaitsi samalla alueella noin 10 kilometriä Helsingistä itään (eli noin 4-5 km:n päässä Orlovkasta itään), ja sen kansanomaisena nimenä oli Kurki (Kurjen kylä) (aineisto 2001-2002).

Olen tavannut suomalaisia, jotka ovat käyneet vironkielistä koulua Kurjen kylässä. He olivat kotoisin lähellä sijaitsevista Helsingistä, Orlovkasta, Makarkinosta ja Ivanovkasta. Kylä oli

sen verran pieni, ettei siinä ollut edes hautausmaata, kuten ei Helsingissäkään. Gelsingforsistakin haudattiin lähellä olevaan Vanhaan Rääveliin. Kylässä oli neliluokkainen vironkielinen koulu, joka toimi noin vuoteen 1938 saakka. Kylä lakkautettiin vuosina 1945-1950. (Aineisto 2002.)

Ivanovka

Ivanovka on suuri kylä; se sijaitsee noin 10 km:n päässä Orlovkasta. Kylän toinen nimi on Kolonija, koska se sijaitsee sennimisen juna-aseman vieressä. Valitettavasti aiemmat lukemani tutkimukset eivät kerro mitään kylästä, vaikka siinä on aina ollut suuri suomalaisvähemmistö.

Saavuttuani Ivanovkaan kävin kylän hautausmaalla ja löysin sieltä sukunimiä, jotka eivät näytä olevan suomalaisia, kuten Pingus tai Jurjev, mutta tapaamieni asukkaiden mukaan ne kuuluivat suomalaisille. Myös Omskin alueen paikallislehtien artikkelit kertovat näistä oudoista sukunimistä ja ehdottavat selitykseksi erilaisia vaihtoehtoja. Eräänä iltana, ennen lähtöä kylästä kaupunkiin, kävin Semjon (Simo) Jurjev -nimisen suomalaisen luona. Vaikka oli jo myöhä, hän lauloi suomalaisia lauluja ja soitti pihalla harmonikkaa tervehtien tällä tavalla käyntiäni näillä kaukaisilla mailla.

Ivanovkassa on hyvin kauniit maisemat. Sen sijaan kyläläisten nykytilanne on erittäin heikko. Nuorisoa on kylässä hyvin vähän, koska työnteon mahdollisuudet ovat vähäiset. Myös monet vanhat kylän asukkaat ovat siirtymässä asumaan sukulaistensa luo

Omskiin, koska eivät enää voi hoitaa talouttaan.

Ivanovka ei ole ainoa kylä, jossa ei aikaisemmin ole tiedetty suomalaisia asuneen. Oli myös sellaiset kylät kuin Makarkino ja Medvežja Griva, jotka eivät enää ole olemassa. Aineistoni (2001-2002) pohjalta voin kertoa ainoastaan, että niissäkin puhuttiin aikoinaan suomea.

Orlovka

Orlovka sijaitsee noin 140 km Omskin kaupungista itään Om-joen rannalla. Orlovkan kylä ei ollut varsinainen siirtola, vaan sen asujamisto muodostui siirtolaisista, jotka muuttivat kylään eri rangaistussiirtoloista. Kansanomaisena nimenä Orlovkan kylästä käytettiin nimeä Sarvi eli Sarven kylä. Se johtuu siitä, että Orlovkan kollektiivitala oli Neuvostoliiton aikana rikas ja siellä oli erittäin suuri määrä sarvipäistä karjaa (aineisto 2001-2002).

Orlovka on nykyäänkin suuri kylä. Sen pituus on noin kaksi kilometriä, ja kylässä on kaksi varsinaista katua. Talot ovat hirsirakennuksia, yleensä yksikerroksisia, ja sijaitsevat molemmin puolin katua. Tavallisesti talojen pihalla on navetta, sauna ja talli. Kylän väestönä on suomalaisia, virolaisia ja venäläisiä sekä viime aikoina Venäjälle muuttaneita kazakheja.

Tiedot Orlovkan kylän perustajasta ja nimityksistä ovat hämärän peitossa. Vieno Zlobina esitti (1972, 87), että Orlovkan alkupe räinen nimi oli peräisin sen ensimmäisestä asukkaasta korlakka Orlovista. Ollessani Siperiassa lokakuussa 2001 ja haastattellessani yhtä siperiansuomalaista sain tie-

tää, että kylää kuitenkin kutsuttiin Orukyläksi tai Orunkyläksi. Voi olettaa, että kylännimi Orula tai Orunkylä edustaa vironkielistä paikannimeä. Virolainen sana oru (or/g -u), josta kylännimi on voinut saada alkunsa, tarkoittaa laaksoa, ja kylän sijainti vastaa erinomaisesti kyseisen sanan merkitystä. Ollessani heinäkuussa 2002 Siperiassa löysin Orlovin jälkeläisen (lapsenlapsen), joka on syntynyt Orlovkassa. Orlov oli tämän haastateltavani äidin isä. Haastattelemani Orlovin jälkeläinen, Elfrida, kertoo, että hänen isänsä ja äitinsä asuivat Helsinki-kylässä, josta he sitten muuttivat uuteen paikkaan ja rakensivat siellä talon, missä hän kasvoi. Tämä oli Orlovin perustama Orlovkan kylän ensimmäinen talo. Se paloi 1980-90 luvulla (siitä ei minulla ole tarkkaa tietoa), mutta osa talosta on nykyäänkin jäljellä. Elfridan äidin sukunimi oli Orlova, mutta kansallisuudeltaan hän oli suomalainen, kuten selvää suomea äidinkielenään puhuva Elfrida sanoi.

Kävin Orlovkan hautausmaalla ja löysin kylän perustajan haudan sekä hautoja, jotka kuuluivat perheenjäsenille. Heidän syntymävuotensa on mainittu vuodesta 1877 alkaen. Hautausmaalta löytyy erittäin paljon suomalaisia sukunimiä, kuten esimerkiksi Rambanen, Seppänen ja Kleimola. Osassa haudoista on venäläinen sukunimi, mutta kylän asukkaat kertovat ihmisten olleen suomalaisia, joiden sukunimet ovat venäläistyneet.

Ylipäänsä Orlovkan kylästä löysin, Omskia lukuun ottamatta, enemmän suomalaisten jälkeläisiä kuin mistään muualta Omskin alueen kylästä. Orlovkassa tapa-

sin suomalaisten jälkeläisiä, jotka olivat muuttaneet sinne jopa Krasnojarskin alueelta Minusinskin seudulta, jossa oli suomalaisten siirtoloita, ja myös lähempänä sijaitsevasta Finystä.

Lähtiessäni takaisin Suomeen tunsin jonkinlaista ikävää siitä, että Siperian-matkani päättyi. Paluumatkallani jäin miettimään: Keitä ovatkaan siperiansuomalaiset? Ovatko he enää edes suomalaisia? Muistin erään haastateltutilanteen, jossa yksi haastateltavistani vastasi kysymykseeni — Kuka olette, keneksi tunnette itsenne, oletteko suomalaisia vai venäläisiä? — näin: ”Ollaan suomalaisii”.

Nykytilanteessa Siperiassa suomalaisten mahdollisuudet säilyttää kulttuurinsa ja kielensä ovat miltei olemattomat. Siperiansuomalaisten kulttuurikeskus, joka on Omskin kaupungissa, toimii heidän omilla voimillaan ja heidän innostuksestaan, mutta siperiansuomalaisten asema on heikko, ja toiminta voi katketa milloin tahansa. Vanhemmat suomalaiset raihnistuvat vanhuuttaan, ja nuorten suomalaisten jälkeläisten keskuudessa tapahtuu paluumuuttoa.

Ollessani vielä Omskin kaupungissa tapasin siellä papin virassa toimivan Juha Saaren. Hän oli tullut Suomesta Omskiin heinäkuussa 2002 inkeriläispappina ja aikoo olla Siperiassa pitkään. Hänen tavoitteensa, kuten hän kertoi, on saada seurakunta toimimaan itsenäisesti. Näin onneksi suomalaisetkin saavat Siperiassa jälleen mahdollisuuden käydä kirkossa ja osallistua jumalanpalvelukseen omalla kielellään.

Matkojeni vaikeuksista huolimatta pidän Siperiassa tekemää-

ni työtä äärimmäisen antoisana. Olen ikään kuin astunut kaukaisen Siperian historiaan ja avannut itselleni aivan uuden oven suomalaisen kulttuurin moninaisuuteen. Suomalaisten jälkeläiset, joita tapasin, edustavat osaa kaukaista Suomea Siperiassa, ja samalla he edustavat Suomessa osaa kaukaista Siperiaa.

Otteita matkapäiväkirjastani

Jokaisella ihmisellä on oma elämäntarinansa. Alma Davydovna Jurjeva (Unkuri) on syntynyt vuonna 1927 Omskin alueella Illarionovkassa, tai kuten sitä kutsuvat siperiansuomalaiset, Laron kylässä. Alma Davydovna on Siperiassa kuuluisan Matti Unkurin jälkeläinen. Matti Unkurista kertoo jo pastori Granö (1893, 95-96), kun hän virkatmatkallaan Bugene-siirtolaan vuonna 1886 tapasi Martin, joka oli kotoisin Ylihärmästä ja asui ensiksi Bugene-siirtolan Välikylässä ja perusti sitten Unkurin kylän (Larivonova zaimka, myöh. Illarionovka) (Granö 1905, 23). Granön (1893, 96) mukaan Matti ei halunnutkaan takaisin Suomeen, ainoastaan hän kaipasi vanhempiansa. Matti Unkuri oli perheessään kahdeksas lapsi ja nuorena, noin 20-vuotiaana, hän teki törkeän rikoksen: puukotti toverinsa kuoliaaksi tytön takia. Sen vuoksi Matti tuomittiin kuolemaan vuonna 1875. Kirjoitettuaan keisari Aleksanterille armahdusanomuksen Matti sai armahduksen kuolemantuomiosta, ja sen sijaan hänet karkotettiin Siperiaan noin vuonna 1879 (aineisto, 2001). Yksi Alman kertoma tarina koskee

hänen isänisäänsä Matti Unkuria (seuraava näyte olen litteroinut haastattelunauhoitteestani, haastattelijan puheenvuoron merkintä teksteissä on RH (Ruslan Haarala), haastateltava on AJ (Alma Davydovna Jurjeva (Unkuri)):

RH: Tiedätteko te mistä päin Suomea teidän suku on?

AJ: No minun, e-e minun äiji, eli Suomessa. Sit hant sit saatteii tänne hänt ja siäl vähäsen teki, pahaa ja saatteii hänt kolmeks vuoreks vai, mitä tänne sinne. Enne oli nu kui sanota et ssilka3 vai kui se sano...

RH: ...karko- karkotus...

AJ: Aha. Nu i⁴ sitte sind toiset veljät viäl, kaks veljää olivat, jäivät Suomee ja hän oli siin ja sittan siäl e-e puutyässä hän siält oli ja sitten ha-, sit hänet, otti sinkä ja meni naimisiin sin ja, sitten jo tulivat perhe tuli ja neljä kans ja sittan on e-e-e rupes te-e- tekemää tupa ittelle, no ei ollu, a saha ei ollu hänelt, a ja sit hän lähti jalkasi Suamest hakema ja sahaa [nauraa] kaks vuat, kaks vuatta Siperist meni sinne Suamee, no en tiädä kuin se takaisin tuli nu siält, raha ja veip ol5 sai, e-e-e minninki kumesinki kyyttinkä vai no en tiädä kuihan se takas tuli, no i sit häll oli kans kymmenen last äijäll oli, minun niin ko, minun isänisäni.

Haastatellessani siperiansuomalaisia ja kuunnellessani heidän kertomuksiaan sain paljon tietoa heidän elämästään Siperiassa. Nämä kertomukset toivat tutkimukseeni aivan uuden ulottuvuuden, jossa historiallinen faktatieto ja ihmiselämän kokemukset täydentävät toisiaan. Tarinoiden tuoma sosioaineisto valaisi paljon siperiansuomalaisten kulttuurin moninaisuutta.

Siperiansuomi

Siperia on kiinnostanut tutkijoita, ehkä lähinnä kuitenkin maantieteilijöitä ja historioitsijoita, jo 1800-luvulta lähtien, eli pari vuosisataa. Siirtolaisuuden tutkijoita, sukututkijoita, teologeja ja esimerkiksi matkailijoita siperiansuomalaisten elämä on kiinnostanut vasta muutaman vuosikymmenen. Siperian suomenkielestä on tutkimusta tehty hyvin vähän.

Kielelliset muutokset johtuvat luonnollisesti kielikontakteista. Kielikontaktitilanteet voivat olla erilaisia, joten niistä kielisiin saadut vaikutuksetkin jakautuvat eri tasoihin. Silloin, kun vähemmistökielen puhujat joutuvat vieraan kulttuurin ympäristöön täysin eristyneiksi kotimaastaan ja omasta kulttuuristaan, kielikontakti on tiiviimpää ja vaikuttavampaa.

Siperiansuomen puhujat erotuvat toisistaan taustaltaan, koulutukseltaan ja elämäntavoiltaan. Suurin osa tavoittamistani siperiansuomen taitajista on iäkkäitä ihmisiä, jotka ovat syntyneet ja asuneet koko ikänsä Siperiassa eivätkä koskaan ole käyneet Suomessa. Keskenään he puhuvat kieltä, jota kanssapuhujat ymmärtävät täysin, mutta jonka pohjana ovat kuitenkin puhujan tausta ja uudesta ympäristöstä saadut vaikutteet. Monet eivät enää tiedä tai muista, mistä päin Suomea heidän esivanhempansa olivat kotoisin, mutta joka tapauksessa siperiansuomelle on ominaista se, että pohjana on puhujan vanhempien, isovanhempien tai jopa isoisovanhempien Suomesta peräisin oleva murre. Uusi ympäristö on kuitenkin lyönyt siihen vahvan leimansa.

Länsi-Siperiassa käytetyssä suomenkielessä on paljon vierasperäisiä aineksia. Se on luonnollista, koska ihmiset ovat eläneet vieraassa kulttuuriympäristössä kaukana muista suomenkielen puhujista ja olleet pakostakin vuorovaikutuksessa muita kieliä puhuvien kanssa. Tässä painottaisin sitä, ettei vaikutuksia ole tullut ainostaan venäjänkielisen ympäristön kautta, vaan suomenkielillä puhuvat ovat olleet yhteydessä myös muiden kielten puhujiin, joita on asunut samoilla seuduilla. Siperian suomenkieleen on tullut paljon laina-aineksia mm. viroon kielestä.

Saavuttuani Siperiaan ja päästyäni Omskin valtiolliseen arkistoon tutkimaan asiakirjoja huomasin, että kansallisuudeltaan suomalaisia ei niistä löytynyt. Syynä lienee olleet Neuvostoliiton ja Suomen väliset sodat; niiden aikaan (1939-40 ja 1941-44) monet suomalaiset vaihtoivat henkilöpapereitaan ja kirjoittautuivat virolaisiksi. Naispuoliset jälkeläiset menivät naimisiin venäläisten kanssa ja vaihtoivat sukunimensä.

Venäjän kielen vaikutus siperiansuomeen on vahvaa. Venäläisen kulttuurin läsnäolo ja venäjän kielen dominoivuus on tuottanut siperiansuomeen runsaasti uusia lainoja ja ilmauksia (esim. vnu-ki 'lapsenlapsia', vot tak praelna 'eikö niin'). Siperiansuomi on suomea, mutta sen taustalla ovat ajatuksia ja ajatusmaailmaa jäsentämässä venäjän kieli ja venäläinen kulttuuri (esim. kysyn izvenenija 'pyydän anteeksi', piam menem penssiä pääl 'kohta menen eläkkeelle').

Siperiansuomalaisten käyttämä suomi kuvastaa dominoivan

kulttuurin vahvuutta, ja heidän kielessään esiintyvä laina-ainesten määrä kertoo varsin rajallisista kielensäilyttämismahdollisuuksista: siperiansuomalaisten suomenkielisessä puheessa venäjän lainoja - yksittäisiä sanoja, mutta myös pitempiä katkelmia - esiintyy runsaasti (esim. Oli nii ... oli tiretoriks (sm. 'johtajana') Villi, a ...nu kuin ... ded ne pomnit (ven. 'ukko ei muista'), ded pomnit (ven. 'ukko muistaa') kaikki sanat). Toiseen suuntaan kulkevaa lainautumista ei esiinny: heidän venäjänkielisessä puheessaan ei koskaan ole lainoja suomen kielestä.

Länsi-Siperian matkoilla huomioni kohdistui siihen, että siperiansuomalaiset ovat eläneet venäläisessä kulttuurissa, mutta myös hyvin tiiviissä kontaktissa virolaisiin: "Tere! Juttele eestis tai suomeks, daže (ven. daže 'jopa') rysäki käyb" tai "Saatko arvoa (vi. saada aru 'ymmärtää') meist?" — tällaisia ilmauksia sain kuulla Länsi-Siperiassa oleskeluni aikana.

Kuten edellisestä ilmauksesta näkyy, siperiansuomalaisten käyttämään kieleen kuuluvat lainasanat ovat kahdesta eri kielestä: venäjämästä ja virosta. Molemmista kielistä saadut lainasanat ovat kiinteästi liittyneet siperiansuomeen niin, että sama puhuja voi puhetilanteessa käyttää samaa tarkoittavaa virolaista ja venäläistä lainasanaa, eli sanalla on olemassa ikään kuin kaksi eri lainavarianttia: dom (ven.) ~ tuba (vi.) 'talo'; gorod (ven.) ~ linna (vi.) 'kaupunki'; otpusk (ven.) ~ puhkus (vi.) 'loma'; ulitsa (ven.) ~ tänävä (vi.) 'katu'.

Jüri Viikberg (1989, 81-82) esittää Siperian suomalais-virolaisia kielisuhteita kuvatessaan neljä

kontakteja edistänyttä vaikutuskijää: pitkäaikainen lähekkäin eläminen, virolaisten ja suomalaisten lukuisuus seudulla, seka-avioliitot ja kielisukulaisuus.

Venäjän luterilaisia karkotettiin Siperiaan ja sijoitettiin samoille alueille. Vaikka siirtoloihin myöhemmin perustettiin kylä kansallisuuksien mukaan, suomalaisten ja virolaisten kylät sijaitsivat vierekkäin ja niiden etäisyydet olivat hyvin pienet. Siis lähekkäin eläminen on vaikuttanut siperiansuomalaisten kontakteihin virolaisiin monillakin tasoilla. Yhtenä esimerkkinä niistä voi esittää sen, että siperiansuomalaisten lapset kävivät virokielistä koulua yhdessä virolaisten lasten kanssa (Viikberg 1989, 81; aineistoni: lokakuu 2001 ja heinäkuu 2002).

Virolaisia oli Siperiassa enemmän kuin suomalaisia, mikä myös vaikutti siperiansuomalaisiin. Vuodesta 1886 suomalaisia ei enää karkotettu Siperiaan, mutta virolaisten määrää lisäsi vuosi vuodelta vapaaehtoinen siirtolaisuus. Viikbergin (1989, 81) mukaan vuonna 1897 Siperiassa asui 2182 suomalaista ja 4202 virolaista. Siis virolaisia oli tuolloin jo kaksinkertainen määrää suomalaisiin verrattuna.

Yhteinen uskonto edisti suomalaisten ja virolaisten avioliittoja. Viikbergin (1989, 82) mukaan suomalaismiehet menivät mielellään naimisiin virotarten kanssa ja omaksuivat virokielen. Minunkin aineistoni mukaan tämä on yksi kielikontaktien tekijä, mutta aineistoni ei tue ajatusta, että miehet olisivat omaksuneet virokielen vaimoltaan. Aineistossani on enemmän esimerkkejä siitä, että suomalainen nainen meni viro-

laisen miehen kanssa naimisiin ja omaksui miehen kielen. Mielestäni täytyy muistaa, että dominoiva kulttuuri on aina läsnä, ja siinä on valta-asemassa patriarkaatti. Vaikka virolaisia karkotettuja oli seudulla enemmän, eivät miehet kuitenkaan omaksuneet vaimonsa kieltä vaan pikemminkin päinvastoin - tästä löytyy aineistostani lukuisia esimerkkejä.

Viikbergin (1989, 81) mukaan suomalainen ja virolainen koulu toimivat vuoteen 1895 yhtenäisenä, mutta vuodesta 1895 erikseen. Neuvostoliiton aikana Siperiassa ei ollut mahdollisuutta opiskella suomenkielisessä koulussa, joten siperiansuomalaisten lapset opiskelivat jälleen virokielisessä koulussa, minkä mahdollisti virokielen ja suomen kielten läheinen sukulaisuus. Informanttieni mukaan virokielinen neliluokkainen koulu toimi Länsi-Siperian seudulla Gelsingforsin (Kurjen) kylässä vuoteen 1938 saakka, ja siinä opiskeli myös muutama informanteistani. Suomalaisten ja virolaisten välillä ei ollut suurta kielieroja, ja kuten eräs virokielisessä koulussa opiskellut informantti sanoi "En ollu unohtukaa pois suomen sana, ei tartenu oppi neit, minul viäl se nuaris saaka, lapses saaka jääny ko virokielen koulua käytin, ne, et on paljon yhtäläis-, melkein yhtäläistä". Siis kielten lähes yhtäläiset rakenteet ja tuttu sanasto edistivät suomalaisten ja virolaisten kommunikointia.

Siperiansuomalaiset ovat omaksuneet virokielen sanasto (esim. tänävä 'katu' elänikot 'asukkaat'), fraseologiaa (esim. saada arvoa 'ymmärtää' brigadiiri juure 'brigadiirin luokse', työ juure 'töihin'), fonologiaa (esim.

kõik 'kaikki', aek 'aika') ja morfologiaa (esim. hevosenka 'hevosella', oppis 'oppi'). Siperiansuomen muoto-opissa mielenkiintoa ansaitsevat sellaiset virosta peräisin olevat vaihtelut kuin verbin preesensin 3. persoonan päättien -b käyttö (esim. hän õppib), ka/ kä -päätteinen komitatiivi (esim. lapsenka (vi. lapse/ga), käsiinkä (vi. käte/ga) ja si-imperfekti (esim. syntysin, kirjuttasin, työttäsin). Siperiansuomen äännerakenne on säilynyt varsin suomenvoittoisena, mutta kuten esimerkkeistä näkyy, sanastossa ja morfologiasa on huomattavia muutoksia. Painottaisin tässä kuitenkin sitä, että siperiansuomalaiset osaavat erottaa viron suomesta ja osa siperiansuomalaisista on ollut ja on edelleenkin kaksi- tai jopa kolmekielisiä eli he ovat puhuneet ja puhuvat yhä suomea, viroa ja venäjää.

Siperiansuomalaisten nykyisissä kielioloissa on havaittavissa täydellisen kielenvaihdon tendenssi. Kysyin eräältä haastateltavaltani: "Käytättekö yleensä suomen kieltä paljon nykyään?" Vastauksena kuulin: "No, täl kaik viäl ympärin venäläiset, venäläiset. Ja nämä last nuaret venäjäks puhuvat, kuka eivät kehta vrode [= niinkuin], et huanasti tulee ulos ni, nii venäjä enemmän kaikkia, no."

Suomen kielen kehityksen mahdollisuudet Siperiassa ovat rajalliset, voisin sanoa jopa mitättömät. Tällä hetkellä kielen kehitykselle ei ole tilaa Siperiassa, jos ei nyt tehdä mitään tilanteen korjaamiseksi. Siperiansuomalaisten kulttuurikeskus, joka on Omskin kaupungissa, toimii heidän omilla voimillaan ja heidän innostuksestaan, mutta siperiansuomalaisten asema on heikko ja toiminta voi

katketa milloin tahansa, kun otetaan huomioon paluumuutto. Suomen kieli Siperiassa on taantumassa, mikä lopulta johtaa siperiansuomen täydelliseen kuolemaan. Yksi informanteistani kommentoi: "Vai kui näin menee suamen kiel-sanat miälest pois? Välin kaikki hyvin tiärän, a välin ei."

Omasta puolestani uskoisin, että siperiansuomen asemaa voitaisiin vielä parantaa. Sitähän sentään yhä käytetään. Keinoja olisi kaksi: paluumuuttoa Suomeen olisi hillittävä, ja siperiansuomalaisia olisi rohkaistava toimimaan kulttuurinsa ja kielensä säilyttämisen eduksi omilla paikkakunnillaan. Näinhän tekee esimerkiksi inkeriläiskirkko. Tämä rohkaisee toimimaan, että siperiansuomi pysyy elossa, ja kukaties kielen kehityksen mahdollisuudet heräävät ja siperiansuomalaisten jälkeläiset voivat olla ylpeitä kansallisuudestaan, kielestään ja kulttuuristaan vielä pitkän aikaa.

Kirjallisuutta ja aineistoa

- Granö, Johannes 1893: Kuusi vuotta Siperiassa. Weilin & Göös, Helsinki.
- Granö, Johannes Gabriel 1905: Siperian suomalaiset siirtolat. - Fennia 22, nro 4: 1-64, Helsinki.
- Haarala, Ruslan 2005: Siperian suomalaiset ja siperiansuomi. Juttele eestis tai suomeks, daže ryssäki käyb. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- Haarala, Ruslan 2002: Siperian suomalaiset Orlovkan kylässä. Katsaus Siperian suomen kieleen lainasanojen valossa. Humanististen tieteiden kandi-

daatintutkielma. Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.

Juntunen, Alpo 1983: Suomen vankeinhoidon historiaa. Osa 3: Suomalaisten karkottaminen Siperiaan autonomian aikana ja karkotetut Siperiassa. A. Karisto Oy:n paino, Helsinki.

Saari, Juha 1994: Valoa Siperiaan. Kirkollinen työ Siperian suomalaisten parissa 1863-1921. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopiston kirkkohistorian laitos.

Viikberg, Jüri 1989: Suomalais-virolaisia kielisuhteita Siperiassa. - Virittäjä, s. 79-88.

Zlobina, Vieno 1972: Mitä alkujuurta Siperian suomalaiset ja korlatkat ovat? - Kotiseutu 2-3, s. 86-92.

Itse hankittua ääni- ja kuvamateriaalia n. 15 tuntia: 9 tuntia 10 minuuttia videoituna + 5 tuntia 50 minuuttia vain audioituna.

Lyhenteet

- GAO = Gosudarstvennyj arhiv goroda Omska
- FSGKR AD / AT = Federalnaja služba geodezii i kartografii Rossii, 1997/2000: Omskaja kartografitšeskaja fabrika.
- 1 Finny = suomalaiset < ven. finn = suomalainen, kirjoitusasu finny on venäjän mukaan oikea (kahdella n:llä). Nykykartoissa (FSGKR 1997, 2000) kylä on merkitty nimellä Finy (yhdedellä n:llä).
- 2 Larivonova zaimka, tästä kylä Larionovka = Laron kylä = Illarionovka, josta myös tuli suomalaisia Om-siirtolaan.
- 3 ssilka (ven. ssylka) - karkotus
- 4 i (ven.) - konjunktio ja
- 5 veip ol (vi. vöib olla) - ehkä, kenties

Suomen maahan- ja maastamuutto murroksessa

Miten on tultu tähän päivään, ja mitkä ovat eväät huomiseksi?

Arno Tanner

Artikkeli on yleisesitys Suomen maahan- ja maastamuuton historiasta ja nykypäivästä, ja pyrkii samalla antamaan ajatuksia huomiseksi. Miksi maahanmuutto on lisääntynyt, ja miten se on lisääntynyt? Mitkä tekijät ovat aikaansaaneet, ja missä vaiheessa, Suomen muuttamisen maastamuuttomaasta maahanmuuttomaaksi? Mikä on maahanmuuttopolitiikka, maahanmuutto- ja integraatiotilanne tänään, ja mitkä tekijät tullaan ottamaan – ja tulisi ottaa huomioon – huomisen maahanmuuttopolitiikan tarkastelussa?

Taustaa

Suotuisa talous-, tekninen ja sosiaalinen kehitys auttaa selittämään sitä, miksi Suomesta on tullut nyt

Arno Tanner, YTT, on Ulkomaalaisviraston maatietopäällikön sijainen, ja Ulkomaalaisosaston edustaja Sisäasiainministeriön tutkimusstrategiaryhmässä. Hän vastaa osaltaan hallinnonalan maahanmuuttoon ja kansainväliseen muuttoliikkeeseen liittyvästä strategisesta tulevaisuusanalyysistä.

kiehtovampi saapumismaa niin työvoimalle kuin pakolaisillekin. Ensimmäinen nykyajan suurempi modernin ajan ”ensimmäinen muuttaja-aalto” – ruotsalaisia, venäläisiä, keskieurooppalaisia, taatareja ja juutalaisia – tuli Helsinkiin ja muihin merkittävämpiin kaupunkeihin 1800-luvun lopun ja 1930-luvun alun välisenä aikana taloudellisten mahdollisuuksien takia.

Kolme tilastoa kertoo tänään ”toisesta muuttaja-aallosta”: Suomessa asuvien, muun kansalaisuuden omaavien määrä nelinkertaistui vuosien 1990 ja 2003 välillä, 26 300:sta 107 100:een. Toiseksi, ulkomailla syntyneiden Suomen kansalaisten ja täällä oleskelevien määrä kaksinkertaistui vuosien 1991 ja 2003 välillä 77 000:sta 159 000:een. Kolmanneksi henkilöiden, joiden äidinkieli ei ole Suomi, määrä kolminkertaistui vuosien 1992 ja 2004 välillä: 43 000:sta 128 000:een.

Tänään Suomi vastaanottaa 2 000-3 000 turvapaikkahakemusta vuosittain, ja lisäksi paljon yli 10000 hakemusta työ- ja oleskelulupia varten. Joka vuosi 2 000-

3 000 henkilöä saa Suomen kansalaisuuden.

Yksi ilmeisimmistä syistä viimeaikaiseen maahanmuuton lisääntymiseen on Neuvostoliiton hajoaminen, mikä avasi muutto liikettä Itämeren alueella. Myös Suomen EU-jäsenyys vuonna 1995 on tehnyt Suomea paremmin tunnetuksi ja väistämättä myös avoimmaksi potentiaalisille maahanmuuttajille.

Toisaalta, ennen vuotta 1990 työvoiman maahanmuutto ja pakolaisuus Suomeen oli huomattavasti pienempää. Suomi oli pikemminkin vapaaehtoisesta maastamuuton maa, jossa oli kuitenkin myös pieni, hyvin integroitunut maahanmuuttajaväestö.

Maahanmuuttokysymykset eivät ole saaneet suurta jalansijaa poliittisissa keskusteluissa, eivätkä oppositio puolueet ole merkityksellisiä poikkeuksia lukuun ottamatta haastaneet maahanmuuttokysymyksillä vallassa olevia puolueita, kuten tämänhetkistä keskustavasemmistolaisista koalitiota. Suomella ei käytännössä ole eksplisiittistä muukalaisvastusta puoluetta, toisin kuin mo-

nella muulla eurooppalaisella maalla, ja siksi pääpuolueet ovat kyenneet ottamaan faktoorientoituneen suhtautumistavan maahanmuuttoon ja maahanmuuttopoliittikkaan, tunteellisen suhtautumisen sijaan. Osittain tämän takia, eduskunta- ja ministeriötyö maahanmuuttoasioissa etenee verraten rauhallisesti, ja keskustelu on melko asiallista.

Maasta- ja maahanmuuton historiaa

Suomi oli Ruotsin alaisuudessa yli 600 vuotta, vuoteen 1809, jonka jälkeen siitä tuli Venäjän suuriruhtinaskunta. Suomi itsenäistyi vuonna 1917. Huolimatta useista sodista ja konflikteista, Suomi on kokenut lähinnä vapaehtoista ja taloudellista maastamuuttoa eikä pakolaisuutta, kun taas maahanmuutto maailmansotien välillä oli ennen kaikkea taloudellista, ja 1990-luvulta alkaen sekä taloudellista että pakolaisuutta.

Tarkastelkaamme ensin maastamuuttoa. Ensimmäinen uuden ajan merkittävä ”maastamuuttoaalto” tapahtui 1700-luvulla, jolloin sadat suomalaiset muodostivat ruotsalaisten kanssa siirtokuntia alueella, josta myöhemmin tuli Delawaren osavaltion. Myöhemmin suomalaiset muuttajat asettuivat Yhdysvaltoihin, Kanadaan, Australiaan ja lähialueillemme: Venäjälle, Ruotsiin ja Norjaan.

Noin miljoonasta suomalaisesta, jotka ovat muuttaneet Suomesta uudella ajalla, toiseen maailmansotaan mennessä, suunnilleen 500 000 meni Pohjois-Amerikkaan. Suomalainen muuttoliike Yhdysvaltoihin, erityisesti suur-

ten järvien alueelle, Kaliforniaan ja Yhdysvaltain koillisosiin, nousi huippuunsa vuosien 1899 ja 1913 välisenä aikana. 1920-luvun ja toisen maailmansodan välisenä aikana suurin osa suomalaisista muuttajista suuntasi Kanadaan – ennen kaikkea siksi, että Yhdysvallat tiukensi maahanmuuttosäädöksiään.

Muuttoliikkeessä oli toki nettohäviötä, mutta maahan oli noihin aikoihin myös tulijoita. Vuosien 1809 ja 1917 välillä maahan tuli vähintään 20 000 henkilöä, ja maailmansotien välilläkin useita tuhansia.

Nämä ensimmäiset modernin ajan ”maahanmuuttoaallot” koostuivat monista kansallisuus- ja ammattiryhmistä, nykyään parhaiten tunnettujen ollessa sveitsiläisiä juustontekijöitä, baijerilaisia oluenpanijoita, norjalaisia sahaliikemiehiä, englantilaisia tekstiilialan yrittäjiä, italialaisia jäätelöntekijöitä, juutalaisia kauppiaita, ja tataareja, jotka tekivät bisnestä turkiksilla ja matoilla. Nämä, ja monet muut ryhmät, vaikuttivat hyvin myönteisellä tavalla Suomen elinkeinoelämään.

Tänä päivänä näitä ryhmiä pidetään täysin integroituneina, menestyksellisinä osina suomalaista arkielämää. Toisen maailmansodan ja 1990-luvun välisenä aikana näillä ryhmillä oli runsaasti aikaa integroitua suomalaiseen (ja erityisesti suomenruotsalaiseen) yhteisöön ja arkipäivään. Kuitenkin monet etnisistä ryhmistä ovat voineet säilyttää kulttuurinsa tapoja: romanien, joista ensimmäiset tulivat Suomeen jo 1550-luvulla, aikuisten naisjäsenten tapana on yhä käyttää traditionaalisia asujaan. Tataarit jo viidennessä sukupolvessa ovat pitäneet traditio-

liset nimensä, muslimiuskonsa ja kielitraditionsa.

Ulkomaalaisia oli Suomessa vuonna 1939 enemmän kuin Ruotsissa. Tämä trendi kuitenkin kääntyi päälaelleen toisen maailmansodan ja sen jälkeisen teollistumisen takia: Väki alkoi muuttaa etelän kasvukeskuksiin, joilla ei kuitenkaan ollut tarjota riittävästi töitä ja asuntoja kaikille maaltamuuttajille. Ruotsi ja sen teollisuus houkuttelivat satoja tuhansia suomalaisia paremmilla palkoilla, korkeammalla elintasolla ja ajantasaisemmillä asuntomarkkinoilla. Pohjoismaiden välinen muuttovapaus, Suomen markan devalvaatio and Ruotsissa jo etabloitunut suomalaisyhteisö vaikuttivat myös suomalaisten muuton lisääntymiseen.

Lisäksi monet hyvin koulutetut suomalaisnaiset, esimerkiksi sairaanhoitajat muuttivat Keski-Eurooppaan, erityisesti Saksaan ja Sveitsiin, ja avioituivat usein siellä toisen maailmansodan jälkeen. 1980-luvulle tultaessa muuttoliike Ruotsiin hidastui, koska maiden välinen elintaso- ja palkkakuilu kapeni. Monet Ruotsiin muuttaneet alkoivat jopa palata kotimaahan.

Tämän päivän maastamuutto Suomesta on ennen kaikkea korkeasti koulutetun väen (tiedemiehet, IT-väki, kemia, fysiikka, bioteknologia ja taide) tilapäistä, vuoden, kahden oleskelua esimerkiksi Pohjoismaissa, Isossa-Britanniassa ja Yhdysvalloissa, minä jälkeen palataan kokemuksen ja lisääntyneiden ammatillisten verkostojen kanssa takaisin Suomeen.

Vaikka palkat ovat Suomessa matalat monella alalla, palkkakysymykset eivät ole olleet keskei-

simpiä maastamuuton syitä viimeisen 20 vuoden aikana. Kuitenkin esimerkiksi suomalaiset sairaanhoitajat ovat muuttaneet Norjaan suuremman palkan perässä, ja eräät IT-asiantuntijat Persianlahdelle. Myös Suomessa etenkin julkisen sektorin pätkätyöt ja pitkäjänteisen urasuunnittelun puute ovat saattaneet lisätä lähtöhalukkuutta.

Inkerinsuomalaisten hankala paluu

Ensimmäinen merkki nettomaastamuuton muuttamisesta hiljalleen nettomaahanmuutoksi oli huhtikuussa 1990, jolloin tuolloinen presidentti Mauno Koivisto antoi lausunnon, jonka mukaan entisessä Neuvostoliitossa asuvat etniset suomalaiset ovat luokiteltavissa paluumuuttajiksi. Monet osittain inkeriläisiksi lasketut henkilöt toimivat 1700-luvulta alkaen ruotsalaisen luterilaisuuden ”puolustajina” Neva-joen ympäristössä, Pietarin lähistöllä. Koska inkeriläisiä kohdeltiin huonosti erityisesti Neuvostoliiton taholta, monet suomalaiset pitivät suomea hallitsevien inkeriläisten paluuta oikeutettuna.

Vuoteen 2003 mennessä 25000 inkeriläistä, jotka täyttivät perheenjäsenkriteerit, on palannut Suomeen. Syyskuussa 2004 noin 22 000 inkeriläistä odotti vielä jonossa Venäjällä ja Virossa maahantulohaastattelua. Tällä hakemuksien määrällä ja hyväksymismäärävauhdilla jonon purku kestää useita vuosia tai jopa vuosikymmeniä.

Osalla palanneista inkeriläisistä on ollut vahva suomalainen

identiteetti ja hyvät suomen kielen taidot, kun taas moni on joutunut taistelemaan kieli- ym. ongelmien kanssa suomalaisessa yhteiskunnassa. Koska kaikkien isovanhempien suomalaisuutta ei ole vaadittu, ja toisaalta venäläisen kulttuurin läpätunkevuuden takia, monilta inkeriläisiltä saksalaisten ”Aussiedlerien” tavoin puuttuu ”oman maan” identiteetti.

Suomalaisen median aiemmin käsittelemät nuorten inkeriläisten syrjäytymis- ja huumeongelmat ovat joidenkin mielestä jopa leimanneet niitäkin inkeriläisiä, joilla ongelmia ei ole. Joidenkin inkeriläisten integraatio-ongelmista ja median ajoittain suhteettomasta syrjäytymisutisoinnista huolimatta anti-inkerialäisyyttä ei ole esiintynyt. Suomen hallitus on tiukentanut maahantulokriteerejä, koskemaan mm. parempaa suomen kielen hallintaa.

Tämän päivän politiikantekoprosessin viitekehys

Koska EU:n rooli tulevassa maahanmuuton hallinnassa ei ole vielä riittävän kehittynyt, monet tärkeät maahanmuuttoon liittyvät kysymykset ovat edelleen kansallisessa päätösvallassa. Suomen ulkomaalaislakia on äskettäin uudistettu, mutta siinä on edelleen muutospainetta.

Lainsäädännössä ja politiikassa Suomen eduskunta tekee viime kädessä päätöksiä, ulkomaalaispoliittisen ministeriyhteistyön ja ministeriöiden esityksestä. Keskeisimpiä esitteleviä ministeriöitä ovat Sisäministeriö (pakolaisuuteen, työvoiman maahanmuuttoon liittyvät lupa- ja turvallisuuskysy-

mykset), Työministeriö (Turvapaikanhakijan vastaanotto, integraatio, yleiset maahanmuuttoon ja maahanmuuttopolitiikkaan liittyvät kysymykset), Ulkoasianministeriö ja Opetusministeriö.

Työvoiman maahanmuutto

Viime vuosina Suomeen on tullut kymmeniä tuhansia sellaisia työvoimamaahanmuuttajia, jotka ovat luoneet kontaktin suomalaiseen työnantajaan. Marraskuussa 2005 Suomella ei ole systemaattista ulkomaisen työvoiman rekrytoinnin ohjelmaa, eikä tämänhetkinen maahanmuutto-ohjelma tule tällaista luomaan.

Uusimman ulkomaalaislain (2004) mukaan Työministeriön alaiset toimistot arvioivat hakijat ad hoc periaatteella, nojautuen kulloiseenkin työmarkkinatietoon. Sisäasiainministeriön alainen Ulkomaalaisvirasto tekee lopullisen päätöksen.

Rekisteröityjen opiskelijoiden oleskeluluvan myöntämistä on helpotettu, ja he tarvitsevat vain tilapäisen oleskeluluvan. Kausityöläiset voivat työskennellä ilman oleskelulupaa, mikäli työperiodi on vähemmän kuin kolme kuukautta.

Turvapaikkapoliittiset kysymykset

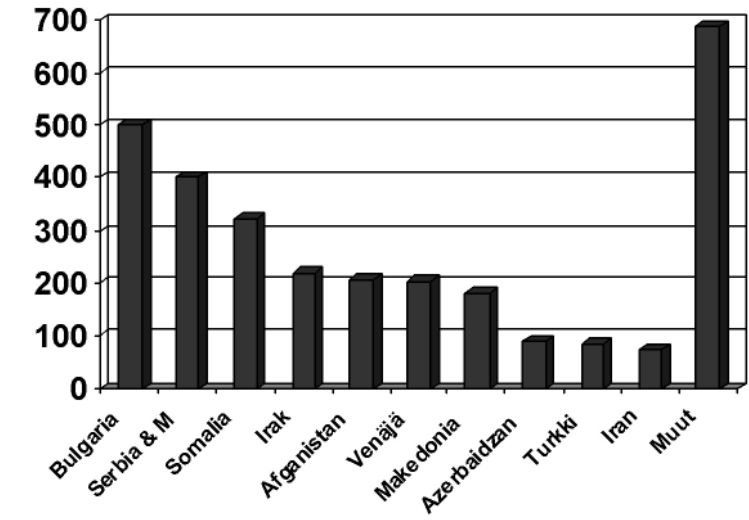
EU asettaa väljät reunaehdotensa Suomen maahanmuuttopolitiikalle ja -käytännöille, erityisesti Dublin-rakenteen kautta, jossa toisen EU-maan kautta tuleva turvapaikkahakija voidaan tietyin edellytyksin palauttaa tähän maahan.

Kaiken kaikkiaan EU:n turvapaikkapolitiikka on kuitenkin vielä varsin alkutekijöissään. Tämän johdosta Suomen turvapaikkalainsäädännöllä, -hallinnolla ja -käytännöllä on vielä runsaasti kansallisia erityispiirteitä. Esimerkiksi turvapaikka-asioita on muualla Euroopassa keskitetty yhteen virastoon, yhden ministeriön alle, olkoon kyse oikeus-, ulko- tai sisäministeriöstä, kun taas Suomessa suurin osa turvapaikkoihin liittyvästä politiikasta, päätöksenteosta ja käytännöistä on kahden ministeriön, työ- ja työministeriön, alaisuudessa.

Turvapaikanhakijan vastaanotto – samoin kuin myös pitkälti integraatiopolitiikan valmistelu ja täytäntöönpano – kuuluu työministeriön alaisuuteen. Työministeriöllä on merkittävä rooli myös pakolaiskiintiökysymyksissä. Muu turvapaikkoihin liittyvä politiikka ja täytäntöönpano, erityisesti luvat, kuuluvat sisäasiainministeriön ulkomaalaisosaston ja sen alaisen Ulkomaalaisviraston toimialaan. Myös ulkoasiainministeriöllä ja poliisilla on turvapaikka-asioissa tehtäviä.

Toisiin Euroopan maihin verrattuna turvapaikkahakemukset Suomeen ovat edelleen nousussa. Suomeen tulee tällä hetkellä vuosittain 1 000-3 000 turvapaikanhakijaa. Vuonna 2004 Suomeen tuli enemmän turvapaikanhakijoita kuin Tanskaan, jolla on huomattavasti pidempi ja määrällisesti suurempi turvapaikanhakuhistoria.

Turvapaikanhaun lisääntyminen Suomeen johtuu kolmesta syystä: lisääntynyt Suomen tuntemus sosiaalisesti vakaana ja melko turvallisena maana, jossa ei ole systemaattista rasistista väkival-

Kuvio 1. Turvapaikanhakijat – Suurimmat ryhmät 1.1.-31.10.2005 (Lähde: Ulkomaalaisvirasto)

taa, laajaa kannatusta nauttivan maahanmuuttajavastaisen puolueen puute, ja toisaalta toisten länsimaiden tiukentunut turvapaikkakäytäntö.

1990-luvun alusta lähtien Suomeen on tullut 3 000 somalia sisällissotaa käyvästä maasta, tuhansia Lähi-idän kurdeja ja tuhansia pakolaisia myös Balkanin konflikteista. Myös Suomen ja Venäjän välisen rajan muuttuminen avoimemmaksi Neuvostoliiton kaatumisen jälkeen on tuonut Suomeen Kaukasukselta pakolaisia. Vuoden 1990 ja syyskuun 2004 välillä Suomeen on tullut 3 400 turvapaikanhakijaa Neuvostoliitosta ja Venäjältä.

Viime aikoina Kosovon albaanit ja Itä-Euroopan romanit (Albanian ashkaleista Puolan Polska romaneihin) ovat olleet suurimpia hakijaryhmiä. Kaiken kaikkiaan romanihakijoita Itä-Euroopasta Suomeen on ollut lähes 5 000. Vuonna 2005 suuri osa hakemuk-

sista on tullut Bulgariasta, Serbiasta ja Montenegrosta, Somaliasista, Irakista, Afganistanista ja Venäjältä.

Yleensä Ulkomaalaisviraston linja on ollut myöntää erittäin harvoja varsinaisia turvapaikkoja. Yksittäisen hakemuksen tarkan aineellisen käsittelyn ja hakijan kertomuksen vertaamisen maatietoon jälkeen Ulkomaalaisvirasto on tullut päätökseen, jonka mukaan hakemukset eivät ole perustuneet vainoon tai sen uhkaan.

Kuitenkin oleskeluluvan saaminen suojelun tarpeen tai muun syyn takia on ollut hakemuksen aineellisen tarkastelun jälkeen perusteltua. Turvapaikkojen ja suojelun tarpeen myönnettyjen oleskelulupien tarpeen yhdistetty määrä on ollut Suomessa korkea, ja 20 tai jopa 30 prosenttia turvapaikanhakijoista on saanut jäädä Suomeen. Oleskeluluvan saaminenkin on usein oikeuttanut henkilön jäämään Suomeen.

2000-luvun turvapaikkapolitiininen keskustelu on liittynyt turvapaikkahakemuksen nopeutettuun käsittelyyn. Pitkien turvapaikkahakemusten käsittelyaika on taakia eduskunta hyväksyi vuonna 2001 lakimuutoksen, jonka mukaan turvapaikkahakemusten käsittelyaika voidaan lyhentää seitsemän päivän nopeutetussa käsittelyssä.

Kielteinen päätös voidaan toimeenpanna kahdeksassa päivässä turvapaikkapäätöksestä, ilman mahdollisen muutoksenhaun tai muutoksenhakutuomioistuimen päätöksen odottelua.

Kriitikkojen mukaan nopeampi prosessi ei voi taata yksittäisen hakemuksen riittävän perusteellista aineellista käsittelyä, ja liian nopeasti tehty kielteinen päätös voi saattaa hakijan vaaraan. Lakimuutoksen puolustajien mukaan Ulkomaalaisvirasto kykenee näin tehostamaan toimintaansa ja keskittyä niihin turvapaikanhakijoihin, jotka tulevat potentiaalisen tai tiedetyn vaarallisista alkuperämaista.

Turvapaikkahakemusten käsittelyajat ovat lyhentyneet: Vuonna 2005, turvapaikkapäätös saadaan useimmiten tehtyä alle puolessa vuodessa.

Jos yhdistetään turvapaikat ja turvapaikanhakijoille annetut oleskeluluvat, suhde on suunnilleen yhden suhde kolmeen 1990-luvulla. Vuodesta 2000 lähtien suhde on ollut suunnilleen yhden suhde neljään, paitsi vuonna 2001, jolloin positiivinen/negatiivinen suhde nousi kolmen suhteeseen neljään. Nämä luvut tarkoittavat, että keskimäärin vuosien 1990 ja 2004 välillä yli 25 prosenttia kaikista turvapaikanhakijoista on saa-

nut jäädä Suomeen jonkinlaisella oleskeluluvalla.

Tulevaisuudessa turvapaikanhaku tulee edelleen lisääntymään. Viimeaikainen kehitys on kuitenkin Suomessa poikkeuksellista. Turvapaikanhaku Suomeen on välillä 1.3.2004-28.2.2005 lisääntynyt 28 prosenttia verrattuna aikaan 3/03-2/04, kun se muhinhän länsimaihin on vähentynyt kymmenillä prosentteilla.

Ei ole poissuljettua, että turvapaikanhakumäärät Suomeen lisääntyvät edelleen. Entisen Neuvostoliiton alueen konfliktit eivät ota laantuakseen, ja näiltä alueilta on tultu Suomeen perinteisesti.

Kiintiöpakolaiset

Spontaaneille turvapaikanhakijoille usein annetut myönteiset oleskeluluvat ovat kuitenkin vain yksi osa Suomen universaalisti varsin vastuullista hädänalaisten auttamisen politiikkaa. Suomi on saanut myönteistä palautetta myös kiintiöpakolaisten valitsemisesta pakolaisleireiltä.

Nousupaineista huolimatta määrät ovat toki vielä pieniä, ja määrät ovat vaihdelleet 500 ja 750 välillä vuosittain. Suomen valinnat ovat viime aikoina kohdistuneet Lähi-idän pahimmille konfliktialueille. Aiemmista valinnoista mainittakoon esimerkiksi Chilen pakolaiset 1970-luvulla ja vietnamilaiset venepakolaiset aasialaisilta leireiltä 1980-luvulla. Hallituksen erityistoimet ovat edesauttaneet Bosnian pakolaisten maahanpääsyä Bosnian sodasta ja Kosovon albaanien maahanpääsyä Kosovon sodan aikana.

Kansalaisuus hakemuksesta ja kaksoiskansalaisuus

Kansalaisuusksymykset sinänsä eivät ole herättäneet Suomessa voimakkaita poliittisia intohimoja. Lähinnä kansalaisuus-hakemusten käsittelyajat ovat nostattaneet ajoittain aiheellistakin kritiikkiä. Tällä hetkellä Ulkomaalaisviraston tavoitteena on laskea kansalaisuuspäätöksen teko aika alle 1.5 vuoteen. Kansalaisuuslainsäädäntö on tällä hetkellä modernia, ja kansalaisuuden saamisen ehdot ovat linjassa kehittyneimpien eurooppalaisten maahanmuuttopolitiikkojen kanssa. Täysi-ikäinen ulkomaan kansalainen voi hakea Suomen kansalaisuutta, mikäli hänellä ei ole rikosrekisteriä, on taloudellisesti tyydyttävässä asemassa, ja hänellä on tyydyttävät taidot joko suomen tai ruotsin kielessä.

Lisäksi vaaditaan riittävää asumista Suomessa. Entisen Suomen kansalaisen ja Pohjoismaiden kansalaisen tulee asua maassa keskeytyksittä kaksi vuotta, ja muiden tulee asua maassa kahdeksan vuotta keskeytyksittä, tai yhteensä kahdeksan vuotta eri periodeissa 15 ikävuoden jälkeen, kuitenkin siten, että viimeisten kahden vuoden tulee olla keskeytyksittä Suomessa asumista. Oleskeluluvalla Suomessa oleskeleville pakolaisille, kansalaisuudettomille ja henkilöille, joilla on suomalainen aviopuoliso, ajat ovat lyhyempiä: neljän vuoden asuminen keskeytyksittä, tai yhteensä kuuden vuoden asuminen 15 ikävuoden jälkeen, kahden viimeisen vuoden ollessa keskeytyksittä asumista. Aviopuolisoiden on todistettava, että he asuvat yhdessä, ja ovat

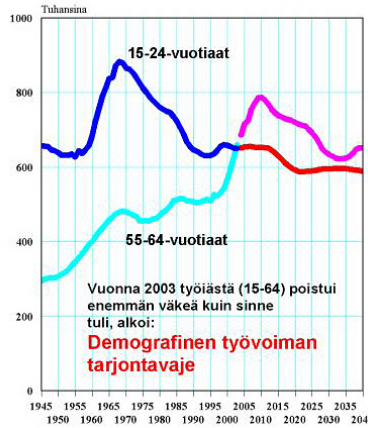
asuneet yhdessä vähintään viimeiset kolme vuotta.

Kesäkuun alussa 2003 Suomi hyväksyi lain, joka hyväksyy kaksoiskansalaisuuden. Laki tekee helpommaksi sekä maahanmuuttajien että suomalaisperäisten henkilöiden työskentelyn Suomessa ja ulkomailla. Suomen kansalaisuuden ei tarvitse luopua omasta kansalaisuudestaan ulkomailla, eikä ulkomaalaisen tarvitse vastaavasti tehdä sitä Suomessa. Ulkomaalaisvirasto tekee lopullisen kansalaisuuspäätöksen.

Integraatiohaasteet

Yksi tärkeimmistä hallituksen haasteista on ulkomaalaistaustaisten henkilöiden ja heidän lapsiensä integrointi. Samoin kuin muissa Euroopan maissa, maan valtakie- len hallinta on keskeinen integraation tekijä. Hallituksen tarjoama kielikoulutus ei ole aina täysin kyennyt vastaamaan eri maahanmuuttajien erilaisiin lähtötasoihin ja tarpeisiin. Suomea osaamattomien henkilöiden räjähdysmäisesti lisääntynyt määrä asettaa lisä-

Työvoimaan siirtyvän ja sieltä poistuvan ikäluokan koko vuosina 1945-2040

Kuvio 2. Demografinen työvoimapolu (Mauri Nieminen 2004)

haasteita tulevaisuuden kielikoulutukselle. Toinen tulevaisuuden haaste on saada maahanmuuttajat vapaaehtoisesti ja mielellään asettumaan ja pysymään myös muilla alueilla kuin pääkaupunkiseudun tai Turun kaltaisilla urbaaneilla alueilla. Maahanmuuttajien tämänhetkinen keskittyminen Helsinkiin ja erityisesti Itä-Helsinkiin saattaa aiheuttaa ongelmia ja asenteiden kärjistymistä jo lähitulevaisuudessa.

Maahanmuutto ja ikääntyvä väestö

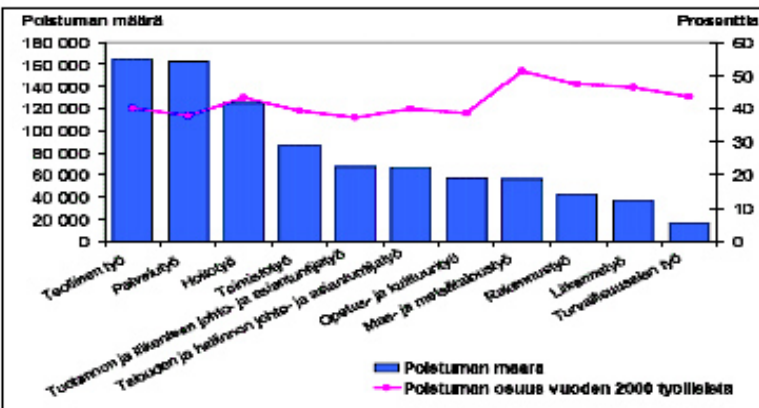
Kuten monessa muussa Euroopan maassa, Suomen väestö on ikääntymässä, ja sodanjälkeiset suuret ikäluokat ovat jäämässä eläkkeelle lähivuosina. Jopa 500 000 henkilöä (joka viides tai kuudes henkilö aktiivisesta työvoimasta) on jäämässä eläkkeelle lähimmän viiden-seitsemän vuoden aikana, ja runsasta ja se aiheuttaa yli sadantuhannen henkilön poistumaa sellaisilta kasvualoilta kuin hoitotyö ja palvelutyö. (Kts. kuviot 2 ja 3)

Ellei kompensoiviin toimenpiteisiin ryhdytä, Suomen väestö alkaa vähetä vuoden 2025 jälkeen. Lisääntyvä maahanmuutto voisi hidastaa negatiivista väestökehitystä.

Tilanteessa, jossa hallitus antaa useita tuhansia pitkän ajan oleskelulupia ja antaa kansalaisuuden 2000-3000 henkilölle vuosittain, hyvin integroituvat, ammattitaitoiset maahanmuuttajat pystyisivät osaltaan kompensoimaan tulevia työvoimantarpeita. Heikko yleinen työllisyystilanne, tämänhetkinen vielä korkeampi maahanmuuttajien työttömyys, ja maahanmuuttajien yleisen integraation puutteellisuus asettavat myös kysymysmerkkejä. Lisäksi globalisaatiokysymykset, Kiina-ilmiö, automatisaatio ja muut epävarmuustekijät tekevät tulevan työvoimatarpeen tarkemman arvioinnin vaikeaksi.

Lopuksi

Ilman johdonmukaista, laajaa rekrytointistrategiaa, Suomi pysyy

Kuvio 3. Poistuma työllisestä työvoimasta ammattiryhmittäin 2001-2015 ja poistuman osuus vuoden 2000 työllisistä (Lähde: Opetushallitus)

reaktiivisen maahanmuuttopoliitiikan maana, jossa muutkin kuin pakolaisperusteiset luvat annetaan pitkälti yksittäisharkinnassa. Kuitenkin Suomen vakaa yhteiskuntajärjestys, tasa-arvo, hyvinvointi ja suhteellinen varakkuus tekevät maasta tulevaisuudessakin houkuttelevan niin työvoiman kuin pakolaistenkin maahanmuutolle.

Suomen tämänhetkinen maahanmuuttajamäärä on noin kolmen prosenttia. Koska meillä on vanheneva väestö ja melko matala väestötiheys (17 henkilöä neliökilometrillä, verrattuna Singaporeen: 6 751 tai jopa Hollantiin: 386), laajempi maahanmuuttajaväestö, joka saataisiin pysymään muuallakin kuin pääkaupunkiseudulla, olisi houkuttelevaa. Taitavalla alueellisella integraatiopolitiikalla ympäri Suomen maahan mahtuu enemmän maahanmuuttajia.

Kaikessa maahanmuutossa on tärkeintä paneutua hyvään integraatiopolitiikkaan, jossa niin oman kielen ylläpito riittävässä määrin (perheen sisäinen ja vertaisryhmäkommunikaatio) kuin valtakielenkin hallinnan saavuttaminen ovat keskeisiä rakennuspuita.

Työvoimamaahanmuuttoa tulisi lisätä heti, kun viranomaisilla ja työmarkkinaosapuolilla on parempi selvyys ja yksimielisyys siitä, miten työvoimamarkkinat ja maahanmuuttotarve kehittyvät. Julkisuudessa on vahvistettava ymmärrystä siitä, että pakolaisuus ja työvoiman maahanmuutto ovat kaksi täysin erilaista maahanmuuton tapaa, jotka yhdistyvät vasta integraatiovaiheessa.

Lisäksi Suomen tulee jatkaa turvapaikkaperusteiden arvioimista yksinomaan Geneven pakolaissopimuksen oikean tulkin-

nan hengessä, ja jatkossakin ylläpitää esimerkillistä linjaa valita pakolaisleireiltä myös vanhuksia, invalideja ja huonokuntoisia yksilöitä. Kuntouduttuaan Suomesa huonokuntoisemmillaakin henkilöillä on luonnollisesti oikeus ja velvollisuus hakeutua Suomen työmarkkinoille.

Jotta työvoiman maahanmuutolla voitisiin kompensoida tulevia tarpeita, ja jotta tänne tulijoiden integraatio saataisiin toimimaan paremmin, on jatkettava hitaasti, mutta varmasti etenevää asennetyötä. Parhaat esimerkit asennetyön onnistumiseksi löytyvät Kanadan kaltaisista, onnistuneista maahanmuuttomaista.

Lähteet

- Heikkilä, Elli ja Selene Peltonen. *Immigrants and integration in Finland*. Siirtolaisuusinstituutti. Turku, 2002.
- Korkiasaari, Jouni. *Suomalaiset maailmalla*. Siirtolaisuusinstituutti. Turku, 2003.
- Laakkonen, Risto. *Muistio innovatiivisuuden ja tasa-arvoisen tietoyhteiskunnan avainhaasteista; maahanmuutto- ja maastamuuttopolitiikka väli-teenä - Eduskunnan Tulevaisuusvaliokunnalle 31.3.2004*. Työministeriö. Helsinki, 2004.
- Nieminen, Mauri. Tilasto: *Demografinen työvoimapula*. 9.11.2004.
- Työministeriö. *Maahanmuuttotilastot*. Helsinki, 2003.
- OECD SOPEMI. *Trends in International Migration – Finland*. OECD. Paris, 2003.
- Opetushallitus. Tilasto: *Poistuma*

työllisestä työvoimasta ammattiryhmittäin 2001-2015 ja poistuman osuus vuoden 2000 työllisistä.

Söderling, Ismo, Integration of migrants in Europe: the case of Finland. *Studi Emigrazione*. Vol.152. Roma, 2004. Ss. 905-927.

Tanner, Arno. *Siirtolaisuus, valtio ja politiikka – Kanadan, Sveitsin ja Uuden-Seelannin työvoiman maahanmuutto ja politiikka 1975–2001* Väitöskirja Tampereen yliopistolle. Ulkomaalaisvirasto ja Työministeriö. Helsinki, 2003.

Ulkomaalaislaki. Helsinki, 2004.

Ulkomaalaisvirasto. *Uusimmat tilastot*. Helsinki, 2005.

Finnish North Americans today by statistics

Jouni Korkiasaari

Statistics on the population of foreign origin living in North America are based on the Censuses of the United States and Canada. Before the 1980s, the Censuses of both countries distinguished the population of foreign origin by their own or their parent's place of birth. This made it possible to track ethnic groups for two generations. The question on parental birthplace provided data only for people with one or both parents born outside the United States. The rest of the population was classed as natives of native parentage, not further distinguishable on the basis of their ethnicity.

In the 1980 US Census, the question on birthplace was dropped and replaced with a new question on "ancestry" making it possible to connect people to ethnic groups in the third generation and beyond (Brittingham & de la Cruz 2004). In Canada a similar change was made in the 1986 Census.

Shifting identities

Ancestry is a broad concept that can mean different things to different people; it can be described alternately as where their ancestors are from, where they or their parents originated, or simply how

they see themselves ethnically. Some people may have one distinct ancestry, while others are descendants of several ancestry groups, and still others may know only that their ancestors were from a particular region of the world or may not know their ethnic origins at all.

Because of intermarriage and distance from their immigrant roots, people increasingly have multiple ethnic identities to choose from in defining their ancestry. How they choose to characterize themselves may depend on variables such as time and place, or even the power of suggestion (Yin 2001).

Statistical figures on ancestry must be interpreted with caution because of the difficulty of answering a question on ancestry, and because of the methodology used to gather the data. There is no guarantee that a person who chooses "American" as an answer to a question on ethnicity won't make an entirely different choice on another survey. (Yin 2001)

Ancestry is variable, it changes. People have multiple identities, and therefore it becomes difficult to pin down a person's origin or origins. A person can say he's an American, but when he visits his Finnish-American grandparents, he'll say he's Finnish. And what's

true for young adults may change as they get older and want to share their family heritage with their children.

US Census 2000

The US Census Bureau defines ancestry as a person's ethnic origin, heritage, descent, or "roots," which may reflect their place of birth, place of birth of parents or ancestors, and ethnic identities that have evolved within the United States (Brittingham & de la Cruz 2004).

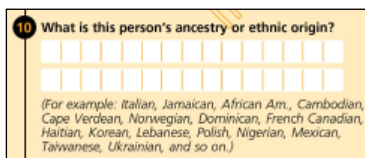
In 2000, 58 percent of the US population specified only one ancestry, 22 percent provided two ancestries and one percent reported an unclassifiable ancestry such as "mixture" or "adopted". Another 19 percent did not report any ancestry at all, a substantial increase from 1990, when 10 percent of the population left the ancestry question blank (Brittingham & de la Cruz 2004).

The highest growth rates between 1990 and 2000 occurred in groups identified by a general heritage rather than a particular country of ancestry. For example, the number of people who reported Latin American, African, or European all more than quadrupled. The number who reported American

and no other ancestry increased from 12.4 million in 1990 to 20.2 million in 2000. (Brittingham & de la Cruz 2004).

The question “What is your ancestry” on the census form traditionally lists more than a dozen examples. It is a well known fact that these examples skew the response. In 2000, American or United States was not an example, but the category may have benefited from the omission of older European ancestry groups, such as German and English, from the list of examples provided that year (Yin 2001).

The question on ancestry from US Census 2000

Groups listed in the example in a given year often experience

an increase in numbers claiming that ancestry. In 1990, for instance, the number of Germans appeared to leap from 49 million in 1980 to 58 million, when it was included in the example, only to fall again in 2000 to 46 million, when it was left out. Similarly, in 1980, the first year ancestry data was collected, English was included in the sample. Since then it has been omitted and the number claiming any English ancestry has dropped from 50 million in 1980 to 24.5 million in 2000. It's likely that many either migrated into the American category or simply didn't answer the question (Yin 2001).

One more example: For the first time, in the 2000 Census, a Scandinavian ancestry, Norwegian, was listed. As a result the number of Norwegian Americans increased from 3,869,395 in 1990 to 4,477,725 in 2000 (+15.7%) while in other “Nordic” groups it decreased (see Table 1). Notewor-

thy is also that in the supplementary censuses 2000 and 2001 the estimate of the people claiming Finnish ancestry was significantly higher than in the main census of 2000 (624,000 vs. 803,000/822,000).

The evidence suggests that there is no simple solution to the issue of self-identification. Part of the problem is that individuals are not consistent in how they identify their ethnicity. Most of this inconsistency arises from people who identify with more than one ethnic group in some way.

The number of Finnish North Americans

In the US Census 2000 the number of people claiming Finnish ancestry was 624,000. Of those 20,000 were born in Finland (including about 8,000 that had arrived since 1990, many staying in the US on

Ancestry	1990		2000	
	N	%	N	%
American	12,396,000	5.0	20,188,300	7.2
British	1,119,100	0.4	1,085,700	0.4
Danish	1,634,600	0.7	1,430,900	0.5
English	32,651,800	13.1	24,509,700	8.7
European	466,000	0.2	1,968,700	0.7
Finnish	658,900	0.3	623,600	0.2
German	57,947,200	23.3	42,841,600	15.2
Irish	38,735,500	15.6	30,524,800	10.8
Northern European	66,000	-	163,600	0.1
Norwegian	3,869,400	1.6	4,477,700	1.6
Scandinavian	678,900	0.3	425,100	0.2
Swedish	4,680,900	1.9	3,998,300	1.4
United States	643,600	0.3	404,300	0.1
Total population	248,709,900	100.0	281,421,900	100.0

Table 1. Selected ancestries in the US Census 1990 and 2000 (<http://www.census.gov>)

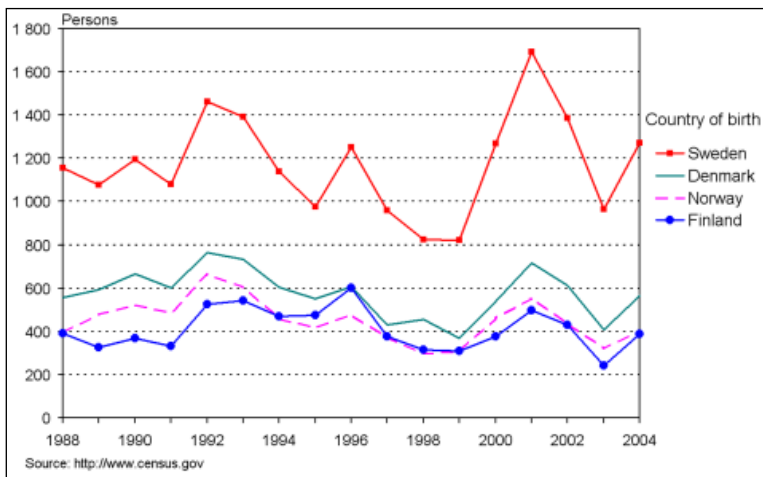

Figure 1. Nordic immigrants admitted in the United States in 1988–2004

a temporary basis). It is estimated that about 80,000 are second generation immigrants (first born in America). This means that over half a million third, fourth, fifth and even sixth generation Finnish-Americans recognize their Finnish roots at the census polls (as either the first or second ethnicity). In comparison, about ten million claimed Scandinavian ancestry, of which about 800,000 are still first and second generation (Westerberg 2004).

Forty percent of the respondents claimed a single ancestry (Finnish only). Of those claiming multiple (or dual) ancestry, half claimed Finnish first, and as many put it on the second place. For 100,000 the other ethnicity was Scandinavian.

The Census also asked “What language other than English is spoken at home?”. In the year 2000 “Finnish” was the language given by 40,000 (over 6 percent of those claiming Finnish ancestry). 150,000 claimed Danish, Swedish or Norwegian language (only 1.5 percent of those claiming Scan-

dinavian ancestry) (Westerberg 2004).

The ranking of the US states with most Finns in 2000 was as follows: Michigan 101,400, Minnesota 99,400, California 56,000, Washington 40,300, Wisconsin 36,000, Massachusetts 27,000, Florida 25,700, Oregon 21,400, Illinois 19,100, Ohio 18,000, and New York 16,800.

Currently about 400 persons a year from Finland are given permanent residence status (Green Card), mostly by being married to a US citizen (see Figure 1). At the same time, there are close to 10,000 Finnish non-immigrant visitors like students, trainees, exchange visitors, temporary workers and intracompany transferees admitted yearly. In addition, there are about 25,000 temporary visitors for business and 65,000 visitors for pleasure (US Census 1988–2004).

In the Census of Canada the question dealing with ethnic ancestry is practically similar to that used in the US Census. According to 2001 Canadian Census, about

115,000 claimed Finnish ancestry; of those 32,000 reported single ancestry and 83,000 multiple ancestries. Provinces with the highest number of “Finns” were Ontario 44,000, British Columbia 20,000, Alberta 10,500, Saskatchewan 3,000, Manitoba 2,600 and Quebec 1,500.

Sources

- Brittingham, Angela and de la Cruz, G. Patricia 2004: Ancestry: 2000 - Census 2000 Brief. <http://www.census.gov/prod/2004pubs/c2kbr-35.pdf>
- Glazer, Nathan 2001: American Diversity and the 2000 Census. <http://www.thepublicinterest.com/archives/2001summer/article1.html>
- Census Canada 2001. <http://www12.statcan.ca/english/census01/home/Index.cfm>
- Korkiasaari 2004: Several articles on the Finnish emigration at http://www.migrationinstitute.fi/db/articles_e/index.php
- US Census 2000 and Supplementary Surveys 2000 and 2001. <http://www.census.gov/main/www/cen2000.html> and <http://factfinder.census.gov/>
- Westerberg, Norman 2004: The Changing Finnish Americana. <http://www.migrationinstitute.fi/db/articles/art.php?artid=78>
- Yin, Sandra 2001: Shifting Identities – Census Ancestry Data. http://www.findarticles.com/p/articles/mi_m0GDE/is_15_21/ai_79627436

Käsityön, kielen ja kulttuurin yhdistäminen maahanmuuttajien suomen kielen oppimisprosessissa

Eeva-Maija Lappalainen

Johdanto

Kulttuurisesti sensitiiviseksi opettajaksi kasvun polkuni oli monikymmenvuotinen. Sen aikana tulikin kulttuurien kohtauttajaksi ja rakensin käsityön, kielen ja kulttuurin oppimisen yhdistämistä monikulttuurisuuspedagogisen välineen. (Lappalainen 2005.) Tästä syntyi uusi suomalainen tyyli ja menetelmä maahanmuuttajien kielenoppimisen tehostamiseksi.

Moni pitää käsityön oppimista yksinomaan käden/kätevyuden taitona, sen harjoittamisena tai/ ja korostuksena. On myös ihmisiä, jotka näkevät kielen pelkkänä lingvistiikkana. Sekä kieli että käsityö kuuluvat kulttuuriin, nehan ovat kulttuuriperintöä. Opet-

---

KT (kasvatustieteiden tohtori), FM Eeva-Maija Lappalainen, työskentelee lehtorina Oulun yliopiston Kajaanin yliopistokeskuksen opettajankoulutusyksikössä. Hän on opettanut mm. suomea äidinkielenä, toisena kielenä ja vieraana kielenä vapaassa sivistystyössä, peruskoulussa ja lukiossa eri ikäisille ja eri kielellisistä ja kansallisista taustoista oleville henkilöille. Omakustanteista väitöskirjaa voi tilata tekijältä, sähköpostiosoite emlappa@sun3 oulu.fi.

tajan, esimerkiksi käsityönopettajan omaan ammatilliseen osaamiseen kuuluu tieto käytössä olevasta kulttuuriperinnöstä ja sen ainesosista. Opettajan on tunnettava oma kulttuurinsa ja osaamisensa. Sen käyttö on altistettava kulttuurien kohtaamiseen. Siinä on tärkeää pohtia kahta akkulturaatioteorioistakin tuttua käsitettä. Ne ovat kulttuuritietoisuus ja etninen lojaalisuus. Kulttuuritietoisuus tarkoittaa sitä tietoa, joka ihmisellä on käytössä olevasta kulttuuriperinnöstä. Toisin sanoen se, minkälainen käsitys ihmisellä on käytössä olevasta kulttuuriperinnöstä ja sen ainesosista, ilmenee hänen kulttuuritietoisutenaan. Etninen lojaalisuus puolestaan tarkoittaa mieltymyksiä käytössä olevaa kulttuuriperintöä kohtaan. (Padilla 1980; Lappalainen 1989; 1994; 2005.)

Käytössä olevaa kulttuuriperintöä, ihmiskäden töitä, on tutkimustulosteni mukaan mahdollista hyödyntää, kun yhteisiä alueita voidaan ottaa tarkasteluun ja käsityön opetus integroidaan suomen kielen oppimiseen. Kulttuuritietoisuuden puute ilmenee silloin, kun käsityön, kielen ja kulttuurin keskinäinen yhteys halutaan tahallisesti tyrmätä ja sen määritte-

ly, analysointi tai tulkinta estää. Tahattomastikin se voi unohtua, vaikka monien koulujen ja oppilaitosten konteksteissa kieli ja käsityö luokitellaan kulttuuriaineiksi. (Lappalainen 1996a–b; 2005.)

Ihmiset voivat yhtäältä päätellä käsityöllisestä toiminnasta, ettei siinä kieltä paljon tarvita. Joku voi hyvällä syyllä todeta ja myhäillä tyytyväisenä: silloin voin olla hiljaa ja ajatella niitä näitä. Tämä on ihan totta, ja sen on moni kokenutkin. Toisaalta käsityöllisen toiminnan oppiminen ja tekeminen altistaa kommunikaatiolle oppimisyhteydestä, iästä ja sukupuolesta huolimatta. Käsityön oppimisen yhteyksissä esille tuleva tekemiseen syventynyt hiljaisuus tai vastaavasti puhumisen vuolaus ovat ääripäitä. Ne osoittavat, että käsitöiden oppiminen ja tekeminen taipuu moneksi. On syytä myös ottaa huomioon, että luovan käsityön ja kielen oppimisen yhdistämisessä voidaan ottaa tiedon lisäksi käyttöön monia aisteja, kuten näkö- ja kuuloaistin lisäksi kosketus-, tunto- ja hajuaisti. Kielen ja tekemisen oppimisen käyttöyhteys on ohjattunakin luonnollinen kielen käytön ja sen harjoittelun konteksti. Näin toimien loimme yhdessä maahanmuuttajien kanssa puut-

tuvan apukielen itse. (Lappalainen 2005.)

Kulttuuritietoisuus käsityön ja kielen oppimisen yhdistymisessä ilmentyy muun muassa suurifrekvenssiivisten ts. yleismerkityksisten sanojen käytössä. Se on kulttuuritietoisuuden kehittämisessä syntyneitä herkkyyttä, sensitiivisyyttä, joka esiintyy ja korostuu yhä uudestaan helpoista kielen käytön tilanteista vaikeampiin siirryttäessä. Näin kieltä ja sen oppimista voi liittää jatkuvasti käsityön ja kulttuurin oppimiseen. (Emt.)

Maahanmuuttajat voivat upoutua kielen opiskeluun niin kuin ammattiin kouluttautumisen ja yhteiskunnassa asioimisen kieltä ei olisikaan. Oma lukunsa ovat useille suomen kielen kursseille osallistuneet vieraista kulttuureista maahamme tulleet ihmiset. Oppisisältöihin on saattanut kuulua mahdollisimman seikkaperäinen suomen kielen rakenteen ja kieliopin käsittely. Näitä kursseja käyneet maahanmuuttajat eivät saata rohjeta käyttää kieltämme yksinkertaisissakaan kielen käytön konteksteissa itsensä esittelyyn tai muuhun kommunikointiin. Maahanmuuttajista ja heidän kulttuuristaan saattaa näin tulla marginalisoituneita ihmisiä ja ryhmiä. Syrjäytymistä onkin vaikea välttää, jos hyvässäkin tarkoituksessa maahanmuuttajista ja heidän kulttuuristaan tehdään näytteille asetettuja ”kulttuurimaskotteja”. (Lappalainen 2005.)

Käsityön, kielen ja kulttuurin oppimisen yhdistäminen on harvinaista. Sen ei kuitenkaan tarvitse olla tavatonta, koska sille on ajasamme sosiaalinen tilaus. Kuluva vuotena se ilmeni 4. helmikuu-

ta Oulun yliopistossa, Kajaanin yliopistokeskuksen opettajankoulutusyksikössä tarkastetusta väitöskirjastani. (Lappalainen, Eeva-Maija: Kulttuurisesti sensitiivinen opettajuus; Käden, kielen ja kulttuurin oppimisen yhdistäminen maahanmuuttajien koulutuksessa ja opettajan kasvupolulla). Väitöstilaisuudessa vastaväittäjänä oli emeritusprofessori Pertti Toukomaa ja kustoksena professori Juhani Suortti Oulun yliopistosta. Työn ohjaajana oli professori Anja Heikkinen Jyväskylän yliopistosta.

Kulttuurien kohtauttamisen ongelmakenttään kuuluu kysymys, miten maahanmuuttajan omaa kulttuuria hyödyntävä ja rakentava vuorovaikutus voi toteutua. Väitöstutkimukseni (Lappalainen 2005) tuloksissa korostuu, että maahanmuuttajien koulutuksessa ja kulttuurien kohtauttamisessa rakentavalle vuorovaikutukselle on olemassa hyvät edellytykset. Ennen kaikkea elinehtona on pidettävä oman kulttuurin tuntemusta ja kulttuuritietoisuutta sen ainesosista. Opettajan työssä se tarkoittaa sitä, että esimerkiksi käsityönopettajan tulee olla hyvin tietoinen käytössä olevasta kulttuuriperinnöstä. Auki purettuna nykypäivän käyttöyhteyksiin kuuluva tietoisuus kattaa muun muassa tiedon ja ymmärryksen käsityön oppimisen materiaaleista, työvälineistä ja värien käytöstä. Kulttuurien kohtauttamiseen yltävällä opettajalla on tutkimukseni mukaan oltava myös hyvä kulttuuritietoisuus kielestä, sen oppimisesta, yhteiskunnasta ja maahanmuuttoasioiden hallinnoinnista. Näiden lisäksi opettajan on käsityöstä, kielestä ja kulttuurista löy-

deittävä analogioita, assosiaatioita ja hänellä pitää olla kyky yhdistää asioita ja ilmiöitä kasvatuksen kontekstiin. Näistä lähtökohdista käsityöllisen toiminnan oppimista voidaan entistä laajemmin käyttää maahanmuuttajien koulutuksessa kielen oppimisenkin välineenä. Käsityöllinen toiminta yhdistyy myös taiteiden harjoittamiseen. (Lappalainen 2005.)

On muistettava, etteivät toisten kulttuureiden konteksteihin kuuluneet käsin tehtävät tuotteet ja esineet ole sellaisenaan kelpoisia siirrettäviksi palvelemaan kulttuurien kohtauttamista. Toimiminen kulttuurisesti herkällä ts. sensitiivisellä otteella on tärkeää, ja siihen opettajan on vuosien varrella kasvettava. Kulttuurien kohtauttamisen edistämiseen suuntauduttaessa voidaan lähteä etsimään ja löytämään pienin yhteinen nimittäjä. Tämän kaltaisissa monikulttuurisuuspedagogian käytön yhteyksissä pelkän käsityön tekemisen sijasta käsityön oppimista voidaan hyödyntää laajemmin ja kauaskantoisemmin kulttuurien kohtauttamiseen päin. (Emt.)

Käsityö on aina sidoksissa kieleen. Joku voi tuoda näyttille itsensä ja toisten tekemät tuokset. Hän voi mutista, ettei niiden syntymisessä kieltä paljon tarvita. Kuitenkin Suomessa suomen kieli on läsnä kaikessa opetuksessa. Tuotamme ja toteutamme sen suomeksi. Tästä seuraa, että opetusala huolimatta jokainen opettaja on myös suomen kielen opettaja ja jokainen oppitunti on suomen kielen oppitunti. (Lappalainen 2005.)

Nämä asiat kirkastuvat läpi väitöskirjani punaisena lankana kulkevasta käsityön, kielen ja kulttuurin yhdistämisestä kuvaile-

vasta Kä-Ki-Ku-oppimistyylistä. Se näyttäytyy elämäkerrallisena, oppimis- ja kasvupolkuni prosesseissa syntyneenä metodisena työvälineenä. Sen pohja syntyi amerikkansuomalaisten opettamisesta suomalaisessa kansanopistossa (Lappalainen 1989; 1993; 1994; 1996a–b; 1999; 2001; 2004a–b; 2005). Menetelmänä käytetään kielen oppimisen helpottamiseen käsityöllisen toiminnan oppimista. Oppimistyyli määrittää myös identiteetin ja vuorovaikutuksen, mahdollistaa innovoivan toiminnan ja monien aistien käytön. Myös luovuus määrittänyt ja paikantunut käytettäessä Kä-Ki-Ku-oppimistyyliä monikulttuurisuuspedagogiassa ja maahanmuuttajien kouluttamisen opetusjärjestelyissä. Rakentamani monikulttuurisuuspedagogiaan sopiva metodi antaa käsityöllisen toiminnan oppimiselle sen tarvitsemää nostetta. Luettavaksi ja tulkittavaksi sopii käsityön moninaisuuden avautumista ajatellen Paa-vo Haavikon T.S. Eliotin hengessä kirjoittama runo: *Joku tulee täällä vanhaksi, ja kulkee sokeana lammin ympäri. Ihmettelee veden hiljaisuutta ja kaikkea vettä. Kuullaan aikakausten usein kuluvan iloisina, kysytään purkamisen jälkeen millainen talo oli, ja oli-ko koskaan rakennettu.* (Haavikko 1984, 14.)

Maahanmuuttajuus ja kulttuurien kohtaaminen lisääntyy ajassamme, tahdoimmepa me sitä tai emme. Erilaisista kielellisistä ja kulttuurisista taustoista lähtöisin olevat maahanmuuttajat ovat osa koulun arkea oppilaitosmuodosta huolimatta. Tutkimukseni (Lappalainen 2005) tulokset osoittivat, että kulttuurien kohtaaminen, sen edistäminen ja kulttuurien koh-

tauttaminen on opettajalle etninen kulttuuriorientaatioprosessi. Opettajat joutuvat muiden ammattien tavoin toimimaan kulttuurien kohtaajina, kun opettajuudelle, sen kehittymiselle ja rakentumiselle asetetaan erityisiä tehtäviä, työstä suoriutumisen odotuksia, vaatimuksia ja velvoitteita. Tutkimukseni mukaan voidaan pohtia, mikä opettajan työssä on erityistä muihin ammatteihin verrattuna. Mikä erottaa opettajat muista kulttuuri-ien kohtaajista? (Emt.)

Kulttuurien kohtauttajaksi

Kulttuurien kohtauttamisen käsite syntyi tutkimukseni tuloksena. Se tarkoittaa sitä, että opettajan tulee saattaa erilaiset kulttuurit kohtaamaan toisensa. Suomeen tulee paljon maahanmuuttajia, jotka mahdollisesti eivät elämänsä aikaisemmissa vaiheissa ole ajatelleet opiskelevansa mitään vierasta kieltä tai muuttavansa toiseen maahan asumaan. Suomen kielen oppiminen on keskeistä pakolaisina tai turvapaikanhakijoina ja muina maahanmuuttajina tulleiden aikuisten ja lasten elämässä. (Lappalainen 2005.)

Vieraan kulttuurin ja asuimaan kielen oppimiseen suuntautuminen on monimutkainen vuorovaikutusprosessi, jossa ovat mukana sekä muualta lähteneet että paikalliset kulttuuriryhmän jäsenet. Kielen arvo korostuu maahanmuuttajien koulutuksessa ja kulttuurien kohtaamisessa. (Padilla 1980; Lappalainen 1989; 1994; 2005.)

On paljon esimerkkejä siitä, että useita kursseja käyneet maahanmuuttajat eivät ole kunnolla

oppineet kieltämme. Heidän kielitaitonsa rajoittuu muutamana suomen kielen sanan käyttöön. Kaikki maahanmuuttajat eivät hallitse sosiaalisen kanssakäymisen kieltä eivätkä omassa ammatissa vaadittavaa kieltä. Heillä ei ole myöskään akateemisesti mielleltävää kieltä eikä virastoasioimisen kieltä. Apua ongelmaan löytyi tutkimukseni tuloksena syntyneestä esiammatillisuuden käsitteestä ja sen käytännöstä. (Lappalainen 2005.)

Nämä ovat ilmiöitä, jotka osoittavat, että maahanmuuttajien kouluttamisessa tarvitaan uusia lähestymistapoja lasten, nuorten ja aikuisten maahanmuuttajien opetukseen. Padillan sanoilla sanottuna, jos ihminen ei ymmärrä maan ihmisten kieltä hän ei voi koskaan ymmärtää sen syvintä psyykkistä olemusta. (Padilla 1980, 51-80.) Maahanmuuttajien kohtaamisessa kouluoloissa korostuu tärkeimpänä kielen oppimisen tehtävä. Myös traumaattiset kokemukset vaikuttavat kielen oppimiseen. (Alanen 2000; van Lier 2004.) Yleensä sanotaan, että lapset oppivat kielen nopeasti. Kuitenkin vaikeista kokemuksista kärsivät ihmiset, niin lapset kuin aikuisetkin, jaksavat opiskella suomen kieltä tehokkaasti vain pari tuntia päivässä. Maahanmuuttajien koulupäivä on kuitenkin pitempi. On pohdittava, miten monikulttuurisuuspedagogiassa tarkoituksenmukaisesti voitaisiin toimia kahden oppitunnin jälkeen. (Lappalainen 2005.)

Kohtasin tutkimukseni kohteena olevalla maahanmuuttajakurssilla Bosnia-Hertsegovinasta, Somaliasta ja Venäjältä Suomeen tulleita maahanmuuttajia. He kaikki olivat lähtöisin keskenään

erilaisista taustoista ja elämänhistorioista. Tutkimukseni osoitti, että opettaja tarvitsee maahanmuuttajien kouluttamiseen hyvän tuntemuksen omaan kulttuuriinsa, koska kaukaisen ymmärtäminen tapahtuu läheisen välityksellä. Tähän ymmärtämiseen on tarpeen kulttuurisesti sensitiivinen ote. Se ilmenee kasvupolkuni elämäkerallisuutena, luovuuden käyttönä, sen määrittelynä ja yhteistoimintana. (Emt., 168.)

Käsityöllisen toiminnan oppimisen avulla voitiin tutkimukseni hyödyntää kulttuuritietoisuutta käytössä olevasta kulttuuriperinnöstä. Voiko maahanmuuttaja lukea kangaspuiden alla ryömiävää opettajaa kuin avointa sanakirjaa? Tutkimustulosteni mukaan siinä voidaan käyttää oman elämän taustaa ja elämäkertaisuutta, omaan mieleen, kehoon ja kieleen varastoituneita kokemuksia. Maahanmuuttajien kohtaamisessa on vaiheita, joissa tarkastellaan eroja. Kuitenkin syvälle luotaavaan kulttuurisesti sensitiiviseen otteeseen kuuluu, että etsitäänkin yhtäläisyyksiä. Vuoropuhelussa kahden tai useamman kulttuurin kohtaajan välillä niitä etsitään oppimisympäristöissä. Myös maahanmuuttajat voivat oppia toimimaan ryhmässä toistensa tukijoina oppimiskeskustelun täydentäjinä. Näin kieli, kulttuuri ja käsityö asetetaan palvelemaan maahanmuuttajan kielenoppimista. Sitä tutkimukseni tuloksena syntynyt Kä-Ki-Ku-oppimistyyli ja sen luominen viestittää. (Lappalainen 2005.)

Pitkin alkuopetuskurssia oli pohdittava, voidaanko kieltäminen opetella luovasti. Minä, sinä ja muiden persoonapronomien lisäksi demonstratiiviprono-

minut tämä, tuo, se, nämä, nuo, ne kuuluvat opeteltavaan sanastoon. Myös adjektiivit sileä ja karkea, tylsä ja terävä, pyöreä ja kulmikas, kylmä ja kuuma, viileä ja haalea tai esimerkiksi verbit kohottaa ja laskea, kiristää ja löystyttää, sitoa ja avata ovat kielen oppimisen yhteyksiin liittyviä ilmaisuja. Niiden harjoittelu kuului kiinteästi myös käsityöllisen toiminnan oppimisen yhteyksissä esiintyvään sanastoon. Tämänkaltaisen käyttöyhteydeltään laajan sanavaraston kartuttaminen toimii myös käsityöllistä toimintaa opiskeltaessa. (Emt.)

Nykyisin on alettu suuntautua erilaisiin projekteihin kohti monikulttuurista käsityötä. Pääasiallisena tehtävänä näissä on ollut opettaa maahanmuuttajille käsityötä vieraalla kielellä. Tutkimukseni on kysymys toisenlaisesta ilmiöstä. Siinä yhdistyy käsityöllisen toiminnan, kielen ja kulttuurin oppiminen palvelemaan erilaisista taustoista tulevien maahanmuuttajien suomen kielen oppimista. Kä-Ki-Ku-oppimistyyli syntyi maahanmuuttajien alkuopetuskurssilla. Kielen oppimisen lisäksi siinä on huolehdittu myös siitä, että työn tuloksena syntyneet tuotteet ja esineet ovat toimivia ja käyttökelpoisia. (Lappalainen 2005.)

Kulttuurit muuttuvat. Tulijoiden mukana maahamme kulkeutunut kulttuuri ei välttämättä ole eikä se maahanmuuttajankaan elämässä näyttäydy samanlaisena, kuin mitä se aikanaan oli oman kotimaan käyttöyhteyksissä. Myöskään oma kulttuurimme ei säily samanlaisena. (Lappalainen 2004b.) Länsimainen ajattelu ei ole suosinut tekemisen kielellistämistä. Suomalainen kulttuuri

on toiminnan kulttuuria, jossa ei kovin paljon keskustella ja pohdita. Toiminnassa on mukana liikettä ja siinä on suunta. Suomen kiellessäkin tärkeämpää on toiminnan suunta kuin sen paikka. Jokaisessa kulttuurissa on omat uskomuksensa ja arvonsa, joista asenteet ja käyttäytymisen ilmentymät muodostuvat. Ihmiset kasvavat omaan kulttuuriinsa jäsenyyteen, he siirtävät perinteisiä arvojaan, asenteitaan, uskomuksiaan, taitojaan ja tapojaan sukupolvelta toiselle. Arvot määrittelevät sen, mitä pidetään hyväksyttävänä, mitä ei, ja mitä taas arvostetaan muita enemmän. (van Lier 2004; Lappalainen 2005.) Tutkimukseni tulosten mukaan käsityön käytölle on maahanmuuttajien koulutuksessa erotettavissa seuraavia osa-alueita:

1. Kielen oppimiseen, kulttuurien kohtaamiseen ja kulttuurien kohtauttamiseen suuntautuminen
2. Yhteiskunnassa selviytymiseen valmentava suuntautuminen
3. Esiammatillisuuteen valmentava suuntautuminen
4. Ammatillinen suuntautuminen
5. Ammattiosaamiseen suuntautuminen (Lappalainen 2005, 201.)

Näin kulttuurisesti sensitiivisellä otteella toimien käytössä olevasta kulttuuriperinnöstä, maahanmuuttajan omasta ja maahanmuuton kohdemaan kulttuurista löytyi yhteistä kulttuuritietoisuutta. Sillä voitiin vastata kulttuurien kohtauttamiseen ja kohtauttamiseen muun muassa yhteiskunnallisella, sosiaalilla ja psykologisella tasolla. Tähän opettajan on luotava ja rakennettava pedagogiaa ja sisällön osaamista, ts. didaktiikkaa. Tutkimukseni keskeisempiin osa-alu-

eisiin kuuluu oppimistyylin löytäminen sellaisille maahanmuuttajille, jotka eivät ole tottuneet kielen opiskeluun. Menetelmän käyttö sopii vaihtoehtoisesti maahanmuuttajille myös pitkän koulupäivän helpottajana. Maahanmuuttajien kaksikielisyydestä ja sen kehittymisestä on keskusteltu melko vähän. Tutkimukseni osoitti, että toiminnallista, joustavaa, lisäävää ja osittaista kaksikielisyttä maahanmuuttaja voi kartuttaa vähän kerrassaan ja oppia uuden yhteiskunnan kielen. Sitä tehtävää käden, kielen ja kulttuurin oppimisen yhdistäminen, Kä-Ki-Ku-oppimistyylin rakentaminen, on tutkimuksessani palvellut. (Lappalainen 2005.)

Etno-opettajaksi kasvamisen vaiheikas polku

Omiin elämänkonteksteihini on kuulunut useilla toisistaan poikkeavilla opetuksen alueilla toimimista. Niistä saadut kokemukset ovat edellyttäneet toimintaympäristö- ja koulukohtaista kulttuurien kohtaamista. Työni on ollut luonteeltaan pioneerityötä, tien rakentamista ja raivaamista. (Lappalainen 2005, 168.)

Kasvaessani kulttuurisesti sensitiiviseksi opettajaksi en voi unohtaa ensimmäiseksi kohtaamaani pohjoisamerikkalaista oppijajoukkoa. He edustivat kahdeksan työvuoteni aikana suomalaisen sisäoppilaitokseen vuodeksi tullutta maastamme Pohjois-Amerikkaan muuttaneiden amerikkalaisuomalaisten jälkipolvea. Amerikkalaistuneinakin he olivat ylpeitä omaan sukuunsa kuuluvien esivanhempien tekemistä ratkai-

suista. Olen kiitollinen saadessani kohdata heidät. Pohjois-Amerikan suomalaiset nuoret olivat kiinnostuneita erityisesti kankaankudonnasta ja puikoilla neulonnasta. Muistan aina, kun suunnittelin sisällyttää oppisisältöihin englanninkieliseen kankaankudontaanastoon perehdyttämistä. Amerikkansuomalaiset nuoret naiset ja miehet opettivat minua. He sanoivat: ”Kuule, ei tuo ole englantia, vaan se on ’venäjää’”. Ymmärsin jo tuolloin, ettei ammattitermistön ja ”kankaankudontalatinan” osaaminen paljon auta kulttuurien kohtaamisessa. (Lappalainen 1989; 1994; 1996b; 2001; 2003a–b.) Nämä kokemukset ovat olleet minulle tärkeitä. Ne muistuttavat minua ottamaan palautumia taakse jääneiden vuosien kokemuksiin. Hollon sanoilla sanottuna ne kertovat siitä, että kasvatusta on ennen kaikkea sytyttämistä ja syttymistä. Yksi ainoa otollisessa silmänräpäyksessä singonnut kipinä voi luoda sammumattoman liekin.” (Hollo 1949, 113.) Oppimispolkuni on ollut pitkä. Vertaan sitä V. A. Koskenniemen runoon koulutie: ”Olen unessa useasti sinun kaduilas koulutie. Ah enkö mä hautahan asti myös koululainen lie.” (Koskenniemi 1983, 145) Tutkimustulokseni ovat hyödynnettävissä laajasti yhteiskunnan toimijoiden elämässä kulttuurien kohtaamisen ja kohtauttamisen konteksteissa, esimerkiksi

- erilaisten maahanmuuttajien alkuopetus- ja jatkokurssien rahoittajat ja maahanmuuttajille kursseja järjestävät oppilaitokset
- maahanmuuttajien kohtaamisen hallintokäytäntöihin ja ammatilliseen koulutukseen valmistava

maahanmuuttajien koulutus

- yliopistot, opettajankoulutuslaitokset, ammatilliset opettajakorkeakoulu ja muut korkeakoulut
  - yleiskoulut (peruskoulu ja lukio)
  - päiväkodit
  - ammattioppilaitokset ja ammatilliset oppilaitokset
  - työvoimahallinto, poliitikot, sosiaalitoimi ja maahanmuuttoasioista vastaavat päättäjät
  - asukasyhdistykset ja neuvontajärjestöt
  - kansanopistot, kansalais- ja työväenopistot
  - ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset
  - TE-keskukset
  - vastaanottokeskukset
  - käsityökeskukset.
- (Lappalainen 2005, 239)

Lähteet:

- Alanen, Riikka: Vygotsky, van Lier ja kielen oppiminen: Sosiokulttuurinen viitekehys kielellisen tietoisuuden ja vieraan kielen oppimisen tutkimuksessa. Teoksessa: Kielikoulussa – Kieli koulussa. P. Kalaja & L. Nieminen (toim.) AFinLan Vuosikirja 2000/n:o 58. Jyväskylä: Yliopistopaino, 2000, 95–120.
- Fisher, Rocher: Teaching Children to Think. Basil Blackwell Ltd. Great Britain by T. J. Press, Padstow, Cornwall. Muuttamaton painos 1990/1995.
- Haavikko, Paavo: Auringonkukkaa. Teoksessa: Sillat. Valitut runot. Helsinki: Otava 1984.
- Hollo, Juho Aukusti: Kasvatuksen teoria. Johdantoa yleiseen kas-

- vatusoppiin. Porvoo Helsinki: WSOY. 1949.
- Koskeniemi, Veikko Antero: Runoja. Juva: WSOY 1983.
- Lappalainen, Eeva-Maija: Pohjoisamerikkalaisten akkulturoitumisesta suomalaiseen kulttuuriin. Amerikansuomalaisten kokemuksia kudonnasta ja neulonnasta suomalaisen kansanopiston perusoppijaksolla. Kasvatusalan hallinnon, suunnittelun ja tutkimuksen koulutusohjelma kasvatustieteen syventävien opintojen tutkielma. Moniste. Joensuu: Joensuun yliopisto 1989.
- Lappalainen, Eeva-Maija: Käsityön opetuksen integroimisesta suomen kielen ja kulttuurin opetukseen pakolaisopetuksessa. Oman opettajan työn kokemuksellinen tutkiminen. Moniste: Hämeenlinna: HAMIW 1993.
- Lappalainen, Eeva-Maija: Pohjoisamerikkalaisten nuorten kansanopistokokemuksista Suomessa. Käsityön opiskelu osana etnistä kulttuuriorientaatiota. Kasvatustieteen lisensiaattitutkielma. Moniste. Joensuu: Joensuun yliopisto 1994.
- Lappalainen, Eeva-Maija: Kielen oppimisen helpottamisesta käsitöiden tekemisen oppimisen avulla. PD-tutkielma. Moniste. Vaasa: Vaasan yliopisto täydennyskoulutuskeskus 1996a.
- Lappalainen, Eeva-Maija: Käsityön kulttuurisesta esiintymisestä. Pohjoisamerikansuomalaiset ja suomalaiset kansanopiston oppijat valokuvattujen tekstiilitöiden verbalisoijana. Käsityötieteen syventävien opintojen tutkielma. Moniste. Helsinki: Helsingin yliopisto 1996b.
- Lappalainen, Eeva-Maija: Erilaisen maahanmuuttajaryhmien integroituminen vieraaseen kulttuuriin. Okka-säätiö. Ammattikasvatuksen aikakauskirja 1999, 1, 1, 26–31.
- Lappalainen, Eeva-Maija: Kanakaankudonnan ja puikoilla neulonnan oppimisen ulottuvuuksia pohjoisamerikkalaisten kokemana Suomessa. Teoksessa: L. Hyvönen & E. Lindfors (toim.) Tehhään yhesä! Taide- ja taitokasvatuksen tulevaisuus Oulun yliopistossa 23–24.2.2001 pidetyn seminaarin esitelmät. Oulu: Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta selosteita ja katsauksia 1/2001, 106–115.
- Lappalainen, Eeva-Maija: Finnish weaving, felting, and knitted goods seen and experienced by North Americans: thoughts and Descriptions. In: K. Virta (ed.) Current research on Sloyd Education. *Techne Series Research in Sloyd Education and Crafts Science A*: 2003a, 5, 19–36. Digipaino. Turku: Turun yliopisto.
- Lappalainen, Eeva-Maija: Viewpoints on the Teaching of Different Immigrants into an Ethnic Cultural Orientation. In: K. Virta (ed.) Current research on Sloyd Education. *Techne Series Research in Sloyd Education and Crafts Science A*: 2003b, 5, 37–44. Digipaino. Turku: Turun yliopisto.
- Lappalainen, Eeva-Maija: Building interest in the Study of Language by using Art and Craft Design and Culture. “Working knowledge in a Globalizing World Learning at School – Learning at Work: New Challenges in the Social Organisation of Knowledge” -conference 19th–22nd of August 2004 Oslo: Soermarka, Norway 2004a.
- Lappalainen, Eeva-Maija: Käsikö käsittää kieltä ja kulttuuria maahanmuuttajien koulutuksessa? Teoksessa: U. Aunola (toim.) Maahanmuuttajat ammattia oppimassa. Helsinki: OPH. Hakapaino Oy, 2004b, 156–162.
- Lappalainen, Eeva-Maija: Kulttuurisesti sensitiivinen opettajuus; Käden, kielen ja kulttuurin oppimisen yhdistäminen maahanmuuttajien koulutuksen pedagogiikassa ja opettajan kasvupolulla. Oulun yliopisto. Akateeminen väitöskirja, kasvatustieteiden tiedekunta. Gummerus Oy: Saarijärvi. 2005.
- van Lier, Leo: From input to affordance: Social-interactive learning from an ecological perspective. In: *Sociocultural Theory and Second Language Learning*. (ed.) J. P. Lantolf. Third impression. Hong Kong. 2005, 245–260.
- Padilla, Amido: The Role of Cultural Awareness and Ethnic Loyalty in Acculturation. In: A. Padilla (ed.) *Acculturation Theory, Models and Some New Findings*. Boulder, CO: Westview Press, 1980, 48–84.

Suomalaisnuorten kokemuksia perheen mukana muuttamisesta Benelux-maihin

Jarmo Karjalainen

Tiivistelmä

Benelux-maissa asuu satoja suomalaisnuoria, joiden elämä ja identiteetti rakentuvat monien eri kulttuurien vaikutuksesta. Näiden nuorten elämä avautuu monikulttuurisen yhteiskunnan käsitteen kautta, tällöin perinteiset kulttuuriin sopeutumisen mallit eivät toimi, koska ne olettavat valtaväestön ja vähemmistöryhmän hierarkkista kohtaamista. Kulttuuriin sopeutumisen yhteydessä tulee tarkastella kahta ulottuvuutta: sosiokulttuurista sopeutumisesta sekä psykologista sopeutumisesta. Suomalaisnuorten sopeutuminen Benelux-maihin tapahtui alkuinnostuksen tai alkuahdistuksen, kyseenalaistamisen, uudelleen orientoitumisen ja integroitumisen kautta. Nuorten elämänpiiri muodostui pitkälti samanlaisista

elementeistä kuin Suomessakin, eli kodista, koulusta ja vapaa-ajasta. Nuorten kokemukset Benelux-maissa asumisesta olivat pääosin hyviä. Benelux-maissa asuvat suomalaisnuoret määrittivät itsensä suomalaisiksi, samaan aikaan he kuitenkin kokivat olevansa enemmän kuin suomalaisia. Monikulttuurisessa maailmassa kulttuuri-identiteetin merkitys vaihtelee tilanteiden mukaan. Eri kulttuurien vaikutuksessa eläminen tuotti yksilölle luovuutta. Nuorista voidaankin puhua kulttuurikamelleonteina. Tähän liittyy kuitenkin vaaransa: nuori ei aina ole selvillä siitä, kuka hän todellisuudessa on ja mihin hän kuuluu. Nuorten identiteettiä kuvaakin parhaiten hybridisen identiteetin käsite.

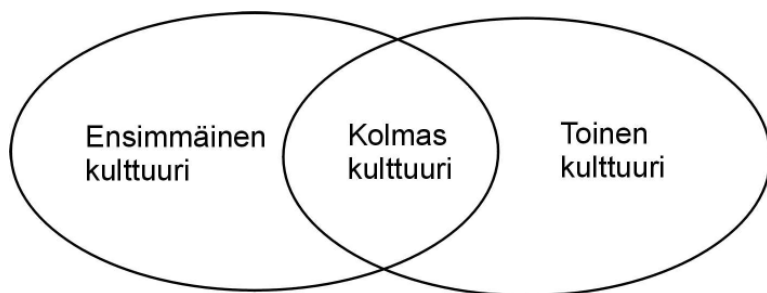
Johdanto

Tämä Joensuun yliopistoon erityiskasvatuksen syventäviin opintoihin liittyvä tutkielma käsittelee Benelux-maissa asuvien suomalaisnuorten elämää. Globalisaation ja nomadiuden (nykyajan paimentolaisuuden) myötä maailmalle muuttaa yhä enemmän suomalaisia. Pysyvän siirtolaisuuden sijaan on yhä tyypillisempää,

että siirtolaisuus on tilapäistä. Tilapäisen siirtolaisuuden piirteisiin kuuluu se, että koko perhe muuttaa yhdessä. Näin on tapahtunut myös tämän tutkielman kontekstissa: Benelux-maihin on muuttanut ja muuttaa paljon suomalaisia perheitä ja heidän mukanaan myös lapsia ja nuoria. Ulkomaille muuttavista nuorista käytetään nimityksiä matkalaukkulapset, kolmannen kulttuurin lapset tai globaalit nomadit (Martinen 1992; Tikka 2004; McCaig 1984). Kansainvälisesti globaalien nomadi- nuorten elämää on tutkittu laajasti. Alan merkittäviä pioneereja ovat mm. Useem, Pollock ja Van Reken. Heidän tutkimustulokset puoltavat sitä, että lasten ja nuorten sopeutuminen tapahtuu eri tavoin kuin aikuisilla. (Mm. Useem, Useem & Donoghue 1963; Useem 1999; Pollock & Van Reken 1999; Van Reken 2001). Lapset ja nuoret kehittävät uuden kulttuurin elämänsä, josta käytetään nimitystä kolmas kulttuuri. Kolmas kulttuuri tarkoittaa sitä, että lasten ja nuorten elämäänsä vaikuttavat heidän vanhempiensa kulttuuri, heidän nykyisen asuinmaansa kulttuuri ja näiden kahden em. kulttuurin pohjalta muodostuva oma kolmas kulttuuri. Kolmas kulttuuri ei ole

---

Jarmo Karjalainen, KM, sosionomi-diakoni (AMK), perhetyön projektikoordinaattori/Benelux-maiden perhetyön projekti, Suomen Merimieskirkko. Merimieskirkko on toteuttanut perhetyön projektia Benelux-maissa vuodesta 2003, www-sivut: www.merimieskirkko.fi. Kirjoittaja on tehnyt pro gradu -tutkielmansa osana projektia.

Kuvio 1. Kolmannen kulttuurin muotoutuminen (vrt. Toiviainen 1999; Tikka 2004).

niinkään näkyvä, vaan mielentasolla oleva kulttuuri.

Suomessa nuorten siirtolaisten tutkimus on ollut vähäistä. Tämän vuoksi on erityisen tärkeää, että globaalien nomadien elämää tutkitaan laajemmin nimenomaan suomalaisesta näkökulmasta. Nuorten siirtolaisuuden vähäinen tarkastelu heijastuu myös terminologiaan. Ei ole olemassa vakiintuneita käsitteitä siihen, mitä matkalaukkulapseudella, kolmannen kulttuurin lapsella tai globaalilla nomadilla tarkoitetaan. Tässä tutkielmassa ulkomailla asuvista suomalaisnuorista käytetään nimitystä globaali nomadi.

Globaali nomadi -termi tuli kansainvälisen siirtolaisuustutkimuksen käsitteistöön 1984 Norma McCaigin kautta (Pollock & Van Reken, 1999, xi). Hänen alkuperäinen määritelmä globaalille nomadille on seuraava: *Globaali nomadi on minkä ikäinen tai mitä kansallisuutta tahansa oleva henkilö, joka on asunut merkittävän osan kehitysvuosistaan yhdessä tai useammassa maassa ulkomailla vanhempiensa työn vuoksi.* Olennaista tämän tutkielman nuorien määrittelyssä on se, että he ovat muuttaneet vanhempien **työn** vuoksi toiseen maahan.

Gloaalien nomadien tutkimus on antanut paljon tuloksia siitä, että he ovat kulttuurisesti osaavia ja kyvykkäitä (Tikka 2004; van Reken 2001.) Samaan aikaan nuoret kuitenkin kokevat, että he elävät eri kulttuurien reunalla, eivätkä näin ole minkään kulttuurin ytimessä. Tästä käytetään nimitystä kulttuurinen marginaalisuus. Globaali nomadius heijastaa vaikutuksensa nuorten identiteettiin.

Tutkimuskysymykset

Siirtolaisuustutkimuksen ja erityisesti matkalaukkulapseuteen liit-

tyvän käsitteistön epäselvyyden vuoksi ensimmäinen tutkimuskysymys pyrkii selkiyttämään tätä epäkohtaa kysymällä: **mitä tarkoitetaan matkalaukkulapseudella/-nuoruudella?** Toinen tutkimuskysymys pureutuu suomalaisnuorten elämän tarkasteluun nuorten näkökulmasta katsottuna. Näin siksi, että monet aikaisemmat tutkimukset tarkastelevat ilmiötä pelkästään aikuisnäkökulmasta (mm. Tikka 2004; van Reken 2001). Toinen tutkimuskysymykseni on seuraava: **millaista on elää suomalaisnuorena Benelux-maissa nuorten näkökulmasta katsottuna?** Mm. Useem (2001) on havainnut, että lasten ja nuorten sopeutuminen tapahtuu eri tavoin kuin aikuisten. Tästä havainnosta huolimatta on vain hyvin vähän kuvailuja siitä, kuinka sopeutuminen tapahtuu. Tämän asian selventämiseksi kolmannen tutkimuskysymyksen kautta pohditaan sitä, kuinka **nuorten sopeutumisprosessi etenee nuorten näkökulmasta katsottuna?** Siirtolaisuustutkimuksissa on vain vähän

Kuvio 2. Globaali nomadi -käsitteen suhde muihin läheisiin käsitteisiin.

pohdittu identiteettiin liittyviä näkökulmia, jonka vuoksi tässä tutkielmassa viimeisenä tutkimuskysymyksenä tarkastellaan sitä, **millaiseksi nuoren identiteetti/identiteetit rakentuvat ulkomailla asuessa?**

Aineisto ja menetelmät

Tutkimuksen aineisto on kerätty vuosien 2003–2005 aikana Benelux-maissa. Tutkimusmenetelmänä on käytetty triangulaatiomenetelmää, eli tutkimuskohdetta on tutkittu useilla eri aineistonhankinta- ja tutkimusmenetelmillä. Aineisto koostui nuorille suunnatusta kyselylomakkeesta ja nuorten itsensä tuottamasta materiaalista (N=60), sekä puolistrukturoidusta teemahaastattelusta (N=9).

lältään nuoret ovat olleet 13–18 -vuotiaita. Haastatteluun osallistuivat neljä poikaa ja viisi tyttöä. Haastatelluista kaksi (2) nuorta asuu Alankomaissa, kolme (3) nuorta Belgiassa ja neljä (4) nuorta Luxemburgissa. Suomalaispopulaation pienuuden vuoksi en voi tarkemmin kertoa haastateltavien taustoista.

Tutkimusasetelma on kvalitatiivinen ja tutkielma on tulkinnaaltaan hermeneuttis-fenomenologinen tutkimus. Aineiston analyysimenetelmänä on käytetty pääsääntöisesti teorialähtöistä sisällönanalyysia, joka pohjautuu siihen ajatukseen, että aineistoa pidetään tutkijan teoreettisen ajattelun innoittajana ja lähtökohtana. Tulkinat siis nousevat aikaiseman teorian pohjalta ja vaikutta-

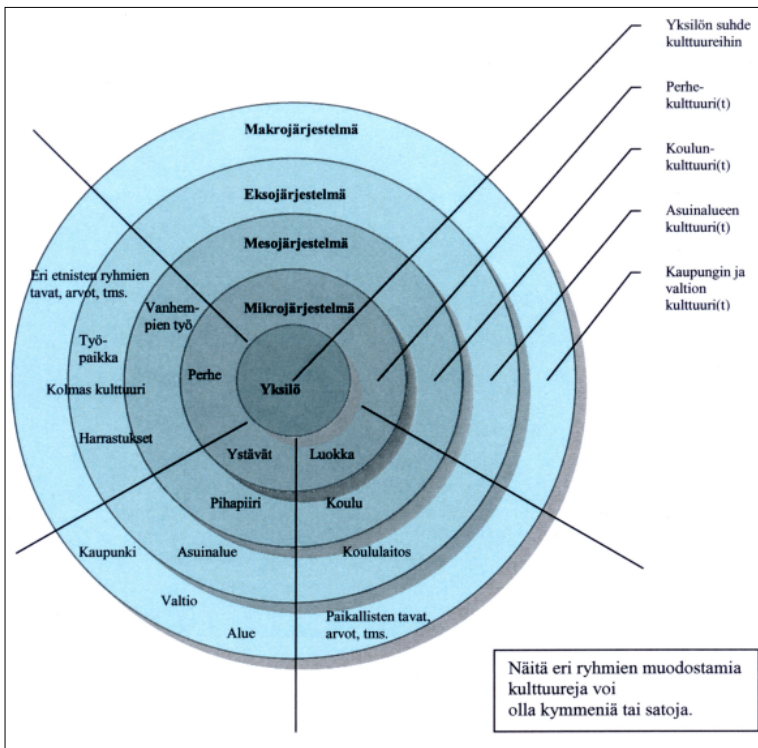
vat analyysin tekemiseen. Samaan aikaan teoreettisen lähestymistavan kanssa analyysissa on käytetty myös aineistolähtöistä lähestymistapaa. Tämä on mahdollistanut rikkaan tiedon analysoimisen, joka pohjautuu aikaisempaan teoriaan ja aineiston sisällöstä nouseisiin teemoihin ja asiakokonaisuuksiin. Analyysia on jatkettu induktiivisella sisällönanalyysilla, joka toteutetaan aineistosta käsin. Sen tarkoituksena on aineiston tiivistäminen, pelkistäminen, ryhmittely ja sen jälkeen abstrahointi.

Tulokset

Kulttuureihin sopeutuminen

Siirtolaisuustutkimus on perinteisesti lähtenyt ajatuksesta, että maahanmuuttajat vähemmistöryhmänä sopeutuvat valtakulttuuriin. Benelux-maissa tämän kaltainen asetelma ei kuitenkaan enää pidä paikkaansa. Suomalaisnuorten elämä avautuu tarkastelemalla sitä suhteessa monikulttuuriseen yhteiskuntaan. Monikulttuurinen yhteiskunta koostuu monista eri kulttuurisista- ja etnisistä ryhmistä, jolloin myös nuorten sopeutuminen tapahtuu suhteessa eri kulttuurisiin ryhmiin ja tasoihin.

Sopeutumista kuvaavana terminä integraatio on toimiva, jos käsitettä laajennetaan monikulttuurisen yhteiskunnan ehdoilla siten, että valtakulttuurin käsite muutetaan monikulttuuriseksi yhteiskunnaksi. Tällöin integroituminen kolmanteen kulttuuriin käy mahdolliseksi. Tässä määrittelyssä olennaiseksi ei nouse valtakulttuurin ja vähemmistökulttuurin suhde, vaan monikulttuurisen yhteiskunta, jossa on monia eri

Kuvio 3. Yksilön suhde kulttuureihin Benelux-maissa (muokattu Bronfenbrennerin (1979) mallista).

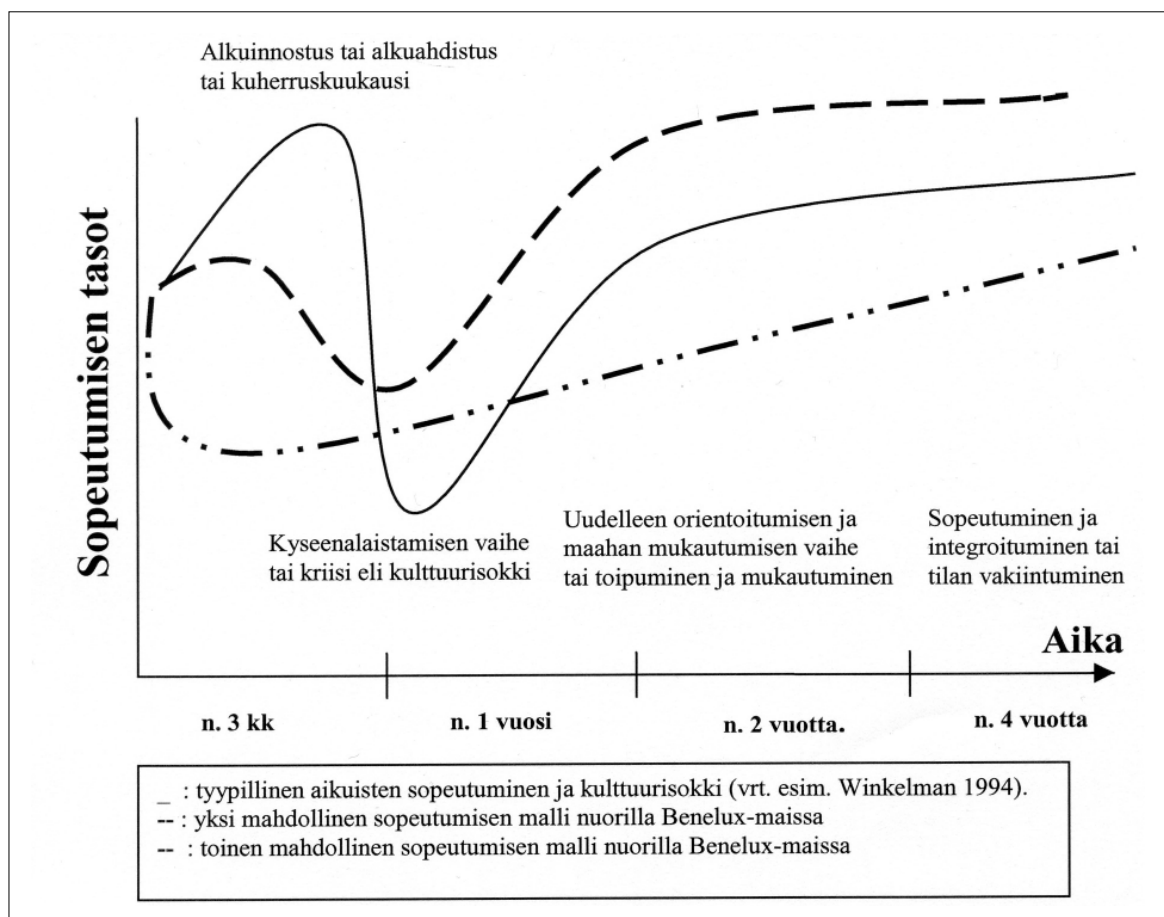
kulttuurin edustajia ja kulttuurisia kerrostumia (ks. kuvio 3). Monikulttuurisuus pitää sisällään myös kolmannen kulttuurin. Tärkeää onkin ymmärtää, että yksilö voi integroitua mihin tahansa kulttuuriin tai kulttuureihin monikulttuurisessa yhteiskunnassa niin, että hänen elämästään tulee tyydyttävää yksilön itsensä määrittelemänä. Sopeutumiseen liittyy myös se, että yksilö integroituu riittävästi muihin kulttuureihin yhteiskunnassa, jotta hän voi toimia yhteiskunnan jäsenenä. Yksilö määrittää integraation asteen ja suunnan. Yhteiskunta tulee ymmärtää alati

muuttavana, ei-stabiilina yhteiskuntana. Olennaista on myös se, että yksilö ylläpitää ja kehittää omaan kulttuuriinsa ja etnisyyteen liittyviä tärkeitä pitämiään asioita. Yhteiskunnan näkökulmasta integroituminen edellyttää sopeutumista kaikilta eri kulttuurisilta ja etnisiltä ryhmiltä. Integroituminen tulee nähdä myös prosessina, joka on jatkuvassa liikkeessä.

Suomalaisnuorten sopeutumisen uuteen kulttuuriin

Nuoret suhtautuvat muuttoon kolmella tavalla, poiketen osittain tai

kokonaan perinteisistä kulttuuriin sopeutumisen malleista. Ensimmäisen ryhmän muodostavat ne nuoret, jotka muuttivat innostuneina ulkomaille. Seuraavan ryhmän muodostavat nuoret, jotka kokivat muuttamisen huonona ajatuksena, koska kaverit tai sukulaiset jäivät Suomeen. Kolmannen ryhmän muodostavat ne nuoret, joille muuttaminen oliyhden tekevää, eli he eivät osanneet sanoa, miltä muuttaminen tuntui. Muuttaminen oli koettu sitä helpompaa mitä nuorempaa muutto oli tapahtunut. Varsinaista kulttuurisokkia nuoret eivät olleet muuton

Kuvio 4. Nuorten sopeutumisen vaiheet Benelux-maissa.

yhteydessä kokeneet, vaan suomalaisnuorten tapauksessa on parempi puhua sopeutumisen vaiheista kuin kulttuurisokista. Tulosten pohjalta nousseen tulkinnan mukaan voidaan sanoa, että nuorten sopeutuminen noudattaa seuraavia vaiheita. Ensimmäisenä vaiheena on **alkuinnostus tai alkuahdistus**. Alkuinnostus tarkoittaa sitä, että nuoret ovat iloisia uudesta asuinmaastaan. Alkuahdistukseen kuuluu puolestaan ”kuherruskuukauden” puuttuminen uuden maan ja sen kulttuuri(e)n kanssa. Toisena vaiheena on **kyseenalaistaminen**. Sopeutumisprosessi jatkuu siten, että uuden maan hienous alkaa hälvetä ja suhde ympäristöön muuttuu kielteisemmäksi. Alkuahdistuksen kokeneilla nuorilla murhe voi syventyä. Kolmas vaihe on **toipuminen ja mukautuminen**. Kaikilla nuorilla seuraa kyseenalaistamisen jälkeen uudelleen orientoitumisen ja maahan mukautumisen vaihe. Tässä vaiheessa nuori oppii hyväksymään uuden asuinmaan kulttuurien erityispiirteet, hän on voinut löytää ystäviä ja saada asemansa vakiintumaan koulussa, harrastuksissa ja muissa arkipäivän asioissa. Neljäs vaihe on **sopeutuminen ja vakaa tila**. Sopeutumisen vaiheessa nuori on hyväksynyt uuden elämäntilanteensa ja voidaan puhua integroitumisesta.

Suomalaisnuorten ohjeet Benelux-maihin sopeutumiseen liittyvät ensisijaisesti avoimuuteen, rohkeuteen, aktiivisuuteen ja kielitaidon kohentamiseen. Nuoret kehottavat ulkomaille muuttavia ikätovereitaan olemaan avoimia uudelle elämäntilanteelle ja sen tarjoamille mahdollisuuksille. Vettäytyminen ja sulkeutuminen ei-

vät auta sopeutumisessa. Maahan muuttavan nuoren tulisi myös olla rohkea menemään uusiin tilanteisiin ja solmimaan uusia sosiaalisia kontakteja. Tähän liittyy myös se, että sopeutumisessa nuoren tulee itsekkin olla aktiivinen. Nuoret painottavat, että ei pidä odottaa sopeutumisen helpottamista vain oman elämän ulkopuolisilta tekijöiltä. Nuorilla uuteen kulttuuriin sopeutumiseen menee yleensä noin puoli vuotta tai vuosi (vrt. Koskela 1998, 38).

Nomadinuoret ovat taitavia kulttuurisesti

Nuoret ovat sitä mieltä, että heidän ymmärryksensä eri kulttuureista on parempi kuin Suomessa asuvilla ikätovereillaan. Nuorten kiinnostus muita kulttuureja kohtaan on suurempi ja he haluavat kehittää enemmän kulttuurienvälisiä taitoja. Kulttuuriseen tietoisuuteen liittyy myös lisääntynyt suvaitsevaisuus erilaisuutta kohtaan. Eri kulttuureissa sukkuoloimisen seurauksena monista globaaleista nomadeista kasvaa kulttuuri-kameleontteja eli yksilöitä, jotka pystyvät mukautumaan erilaisiin kulttuureihin ja tilanteisiin, missä ikinä he sitten ovatkaan. (McCaig 1994, 32–41; Bennet 1993; Useem 2001, vrt. Harinen 2001, 55–62.) Nuoret ymmärtävät kulttuurillisia eroavaisuuksia paremmin kuin monet aikuiset. Tähän tutkielmaan osallistuneiden nuorten kohdalla kulttuurikameleonttimaisuus tuli selkeästi esille sekä kielellisen kyvykkyyden että monenlaisissa eri kulttuureissa toimimiskyvyn myötä. Vaarana kulttuurikameleonttiudessa on se, että nuoren käsitys omasta

minästään voi hävitä hetkellisesti tai pahimmassa tapauksessa kokonaan. Nuori voi olla ymmällään siitä, mitä hän todellisuudessa on ja tahtoo. (Van Reken 2001, 94; Yerasov 1997, 249.) Kulttuurien välillä sukkuoloimiseen liittyy myös kulttuurisen marginaalisuuden kokemukset. Nuori voi kokea, että hän ei kuulu asuinmaansa kulttuuriin, mutta ei myöskään Suomen kulttuuriin. Nomadinuoret elävät yleensä eri kulttuurien reunalla, mutta ei yhdenkään kulttuurin ytimessä saakka, näin myös kokevat tähän tutkielmaan osallistuneet nuoret. Benelux-maissa asuvat suomalaisnuoret kokevat olevansa sekä suomalaisia, mutta myös asuinmaansa kansalaisia. Äidinkielellä eli suomenkielellä on erityinen merkitys nuorille – suomi on heille tärkein kieli. Käyttökielen vaihtaminen äidinkielen toiseen kieleen voi myös vaikuttaa nuoren kokemukseen omasta itsestään. Kielen kautta eri kulttuurien merkitykset avautuvat nuoren elämään eri tavoin.

Suomalaisuuden merkitys ulkomailla

Kaikki nuoret sanoivat, että he ovat suomalaisia ulkomaille enemmän kuin Suomessa koskaan. Nuoret määrittelevät suomalaisuutta sellaisten asioiden kautta, kuten *talvi, sauna, salmiakki, jääkiekko, mäkihyppy ja luonto*. Myös suomalaisuuden symboliset merkit ja merkitykset, kuten Suomen lippu ja kansallishymni, ovat tärkeitä suomalaisuuden ylläpitäjiä. Suomalaisnuoret kokevat olevansa sekä etnisen ryhmänsä, identiteettinsä että alkuperänsä kautta suomalaisia. Myös nationalismin

ja etnisyyden suhde on voimakas. Suomalaisuus on kuin peili, johon katselemalla nuori voi peilata omaa minäänsä ja löytää itsensä sekä suomalaisena että globaalina nomadina. Monilla ulkomailla asuvilla nuorilla on kaksi kotimaata – Suomi ja nykyinen asuinmaa. Vaikka nuoret määrittelevät itsensä suomalaisiksi, on nuorissa nähtävissä myös globalisaation vaikutukset kansallisen ja etnisen identiteetin muotoutumiseen. Etnisyyden tunnistaminen voi olla vaikeaa, koska ryhmiä toisinaan erottelevat piirteet sekoittuvat monikulttuurisessa ympäristössä. Nuorten suomalaisuus on situationaalista. Toisessa tilanteessa nuoret korostavat suomalaisuuttaan, toisessa globaalia nomadiuttaan. Nuorten identiteettiä määrittelee parhaiten *hybridisen identiteetin* käsite. Hybridisyys painottaa identiteetin eri osien sekoittumista ja uusien muodostelmien syntyä. Hybridinen identiteetti näkyy erityisesti siten, että nuoret elävät ja tulevat toimeen uusissa kulttuureissa pitäen samaan aikaan kiinni joistakin suomalaisen kulttuurin piirteistä ja traditioista.

Kasvatuksen pyhä kolminaisuus

Nomadinuorten tärkeinä pitämiä arvoja ovat koti, perhe, ystävät, terveys ja harrastukset, eivätkä ne näin ollen eroa Suomessa asuvien nuorten arvoista. Nuoren maailma koostuu hänen suhteestaan itseensä ja ympäröivään maailmaan, eli voidaan puhua psykologisesta ja sosiokulttuurisesta ulottuvuudesta. Kodin antamalla vaikutteilla on suuri vaikutus siihen, kuinka nuori sopeutuu uuteen maahan. Avoin kasvuympäristö ja suvaitsevat

asenteet luovat onnistuneemman pohjan sopeutumiselle kuin suljettumpi ympäristö ja tiukka-asetteinen kasvatus. Koulu vaikuttaa myös voimakkaasti nuoren sopeutumiseen uuteen maahan. Koulunkäynnin sujumista ja koulussa viihtymistä voidaan pitää yhtenä sopeutumisen mittarina. Nuoret viihtyvät koulussa yleensä ottaen hyvin. Koulussa koetut ongelmat liittyivät käyttäytymisongelmiin ja koulun vaatimustasoon. Vapaa-aikana nuoret ovat ystävien kanssa, käyvät elokuvissa ja oleskelevat kaupungilla. Nuorten tapaaminen tapahtuu koulun ulkopuolella yleensä viikonlopun yhteydessä. Ystävyysuhteita leimaa suomalaisten nuorten vähäisyys. Harrastusten löytyminen ja harrastamisen säännöllisyys tuovat mielekkyyttä nuorten elämään. Nuoret harrastavat pitkälti samoja asioita kuin Suomessakin. Ulkomailla asuminen muokkaa globaalien nomadien identiteettiä ja käsitystä omasta minästä yhä kansainvälisemmäksi, ja sen vuoksi paluu kulttuuritaan homogeeniseen Suomeen ei tunnu houkuttelevalta.

Pohdinta

Ovatko suomalaisnuoret Benelux-maissa globaaleja nomadeja vai tavallisia nuoria?

Onko tarpeellista tietää vastaus yllä olevan otsikon esittämään kysymykseen? Vai onko tilanne jo sellainen, että vastaus on selvä? Ovatko samaan aikaan kaikki läntisen maailmamme nuoret sekä globaaleja nomadeja että tavallisia nuoria? Globalistumisen seurauksena suomalaisnuorista kasvaa yhä

enemmän yksilöitä, joiden elämä ei ole sidottu kulttuuriin eikä maantieteellisiin rajoihin. Tällaisen nuoren identiteetti löytyy lukemattomien identiteettivariatioiden joukosta, ja olennaista on osata elää monikulttuurisessa maailmassa monien kulttuurien joukossa. Tähän tutkielmaan osallistuneiden nuorten elämä näyttää yhtä aikaa sekä tavalliselta että globaalien nomadien elämäältä. Tähän samaan määritelmään päätyvät myös nuoret: he kokevat olevansa tavallisia nuoria, mutta samalla jotakin enemmän – enemmän niin, että kansainvälisyys on osa heidän syvintä olemustaan. Voidaankin todeta, että globaalien nomadien elämässä ei ole kyse yhdestä kansallisesta identiteetistä vaan monikulttuurisuudesta. (Hall 1999, 45–46.) Nuoret eivät ole kuitenkaan minkään yhtenäisen kulttuurin edustajia, koska he samaan aikaan saavat vaikutteita useista kulttuureista. (Pietikäinen, Dufva & Laihiala-Kankainen 2002, 13.) Suomalaisnuorten elämässä on nähtävissä selkeästi kuuluminen globaalien nomadien ryhmään.

Kasvatukselle globaali nomadius asettaa suuria haasteita. Kasvatussektorilla on jo nyt kyettävä tarkastelemaan niitä vaikutuksia, joita globalisaatio aiheuttaa yksilö-, ryhmä-, yhteisö- ja yhteiskuntatasolla. Maailma leikkikenttänä on liian suuri hallittavaksi, tarvitaan paljon tietoa ja taitoa nomadilasten ja -nuorten kohtaamiseen niin maailmalla kuin Suomessakin. Tämä taito kasvatukseen ei synny itsestään, se ei myöskään synny sattumalta, joten tarvitaan järjestelmällistä tutkimusta ja intentionaalista toimintaa.

Tämä tutkielma on ensimmäinen syvällinen kartoitus Benelux-maissa asuvien suomalaisnuorten elämästä. Tutkielma antaa lisätietoa globaalin nomadin maailman ja identiteetin ymmärtämiseen niin, että kasvattajien, vanhemmat mukaan lukien, on mahdollista tukea paremmin kohtaamiinsa nuoria. Yritykset ja organisaatiot, jotka lähettävät työntekijöitä ja heidän perheitään ulkomaan komennuksille, saavat myös tietoa nuorten reagoimisesta muuttoon, samoin suomalaisten parissa toimivat tahot.

Jatkotutkimuksilla olisi tarpeen selvittää sitä, millaisin toimin nuorten elämää voitaisiin tukea kotona, koulussa ja vapaa-aikana sekä pohtia erityisesti koulujen tukipalvelujärjestelmien kehittämistä.

Tutkielman tulokset ovat pitkälti samansuuntaisia kuin aikaisemmat kolmannen kulttuurin lapsista tehtyjen tutkimusten tulokset. Suurimmat erot verrattuna aikaisempiin tutkimuksiin löytyvät suhtautumisesta akkulturaatioon ja integraatioon. Tutkielma on avannut em. teemojen lisäksi myös uudenlaisen kuvan suomalaisnuorista maailmalla – heidän elämänsä ja identiteettinsä eivät muodosta selkeää kokonaisuutta, vaan sitä tulee tarkastella monien eri ulottuvuuksien kautta.

Kirjallisuus

- Bennet, J. M. 1993. Cultural marginality: identity issues in intercultural training. In R.M. Paige (ed.) *Education for the Intercultural Experience*. Yarmouth, Maine: Intercultural Press, 109–135.
- Bronfenbrenner, U. 1979. *The ecology of human development*. Cambridge: The Harvard University Press.
- Hall, S. 1999. *Identiteetti*. Tampere: Vastapaino.
- Harinen, P. 2001. Kulttuurikameleontteja vai matkalaukkulapsia? Nuoret kaksoiskansalaiset kansalaisuuden määritelmien kyseenalaistajina. *Nuorisotutkimus* 1/2001, 55–64.
- Koskela, T. 1998. Matkalaukkulapset tuntematon vähemmistökulttuuri. *Opettaja-lehti* n:o 50, 11.12.1998.
- Laihiala-Kankainen S., Pietikäinen S. & Dufva H. (toim.) 2002. *Moniääninen Suomi. Kieli, kulttuuri ja identiteetti*. Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Marttinen, A.-C. 1992. Matkalaukkulapset. *Pieksämäki: Sisälähetysseuran kirjapaino*. Raamattutalo.
- McCaig, N. 1994. Growing Up With a World View. *Nomad Children Develop Multicultural Skills*. *Foreign Service Journal*, September 1994, 32–41.
- Pollock, D. & Van Reken, R. 1999. The third culture kid experience. *Growing up among worlds*. Maine: Intercultural Press, Inc.
- Reken van, R. E. 2001. *Third Culture Kids: The experience of growing up among worlds*. Yarmouth, ME: Nicholas Brealey/Intercultural Press.
- Tikka, I. 2004. *Suomalainen lapsi maailmalla. Kolmannen kulttuurin kasvatit*. Helsinki: Kansanvalistusseura.
- Toiviainen, I. I. 1999. *Who am I? An Intercultural Experience as a Factor in the Cultural Identity Development. The Case of Finnish Individuals with a Transculturally Mobile Childhood*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.
- Useem, R. H., 1999. *Third Culture Kids: Focus of Major Study: TCK "Mother" Pens History of Field*. TCK-world. Saatavissa: <http://www.tckworld.com/useem/art1.html>
- Useem, J., Useem, R., & Donoghue, J. 1963. Men in the middle of the third culture. The roles of American and non-western people in cross-cultural administration. *Human Organization*, 169–179.
- Winkelman, M. 1994. Cultural shock and adaptation. *Journal of Counseling & Development* 73 (2), 121–126.
- Yerasov B. S. 1997. *Social Culturelogy*. Moscow: Aspect-Press.

The activities of Calcutta Research Group

Elli Heikkilä

Dr. Ranabir Samaddar, India, a founder and director of the Calcutta Research Group (CRG) visited and had a lecture in the Institute of Migration autumn 2005. He is also the founder of CRG's journal, Refugee Watch. He is known for his critical studies on contemporary issues of justice, human rights, and popular democracy in the context of post-colonial nationalism, trans-border migration, community history, and technological restructuring in South Asia.

Some of the main objectives of CRG are: 1) to develop a group of scholar-activists to engage in policy studies particularly relating to the east and the north east of India and the sub-continent on themes of justice, dignity, forms of democracy, conflict resolution, peace and human rights, diaspora, refugee studies, internal displacement, borders, boundaries, partitions, and the broad issues of forced migration, 2) to sponsor or commission studies based on research, translation or compilation relating to the above-mentioned themes of policy interest, and 3) to focus on legal-constitutional aspects of problems relating to resolution of conflicts, ensuring human rights, and decentralization.

One of their recent publications is Refugees and the State

Dr. Ranabir Samaddar

– Asylum and Protection Policy of India, 1947-2000, which is a collection of essays (2003) on the practices of asylum and refugee protection in India over the last fifty years. Written by specialists in the field of political science, history, administration, law and gender studies, this volume is a political, legal, institutional and ethical history concerning hospitality, care and protection. The book highlights the contradictions between these virtues and the manner in which state power organises care and protection of the vulnerable groups and communities, such as the asylum seekers. It is an extra-ordinary study on the interface between care and power.

Another publication to highlight is Refugees in West Bengal – Institutional Practices and Contested Identities. This book (2000) is a significant addition to the existing discussion on how refugees are treated and managed worldwide under two different circumstances - with and without international support. This collection of essays by political scientists, sociologists, historians and human rights activists narrates the activities of the refugee protection institutions in West Bengal in the wake of the massive influx of refugees from East Pakistan after the Partition of 1947. The book highlights how the society of West Bengal absorbed this huge influx in the post-partition era in a quiet and effective manner despite a serious lack of necessary institutions of relief and care. At the same time, as the volume shows, the response and self-activism of the refugee community was a great factor in enabling the refugees to negotiate with an alien world and often a hostile political environment.

Source: the lecture of Director Ranabir Samaddar, CRG and <http://www.merg.ac.in/index.htm>

VII Muuttoliikesymposiumi - Turku 23.-24.11.2005

Muuttaako ONNI maalle? - Suurten ikäluokkien valinta

Siirtolaisuusinstituutin järjestämässä symposiumissa Sigyn-salissa pohtivat tutkijat ja kuntien edustajat yhdessä maallamuuton uusia mahdollisuuksia varsinkin seniorimuuttajia ajatellen. Innostuneesti jaettiin mielenkiintoisia kokemuksia ja ideoita siitä, miten kunnat voisivat parhaiten vastata tarvittavien palvelujen luomisesta ja edesauttaa uusien kuntalaisten viihtymistä.

(Kuvat: Jouni Korkiasaari)

Symposiumissa oli noin sata osallistujaa, joille luentojen ohella tarjottiin myös painettua tutkimustietoa muuttoliikkeistä.

Valtiovallan tervehdyksen symposiumiin toi alue- ja kuntaministeri Hannes Manninen.

Turun kaupunki järjesti symposiumin osallistujille iltavastaanoton. Antimia nauttimassa tutkimusjohtaja Elli Heikkilä, ministeri Pertti Paasio, johtaja Olavi Koivukangas ja emeritus professori Olli Kultalahti.

Kehittämispäällikkö Mauri Nieminen Tilastokeskuksesta esitelmöi maassamuuton uusista kuviosta ja esitteli uusinta tilastotietoa.

Valtakunnallinen siirtolaisuusmuseohanke etenee Seinäjoella

Seinäjoen Kalajärvelle suunnitteilla oleva valtakunnallinen Siirtolaisuusmuseohanke on saanut huomattavaa taloudellista tukea. Etelä-pohjalaisien kansanedustajien tekemän aloitteen perusteella Opetusministeriö on myöntänyt Siirtolaisuusmuseon Tukiyhdistykselle kuluvan vuoden määrärahoista 25 000 euroa siirtolaisuusmuseon perustamiseen. Myös Alfred Kordelinin säätiö on päättänyt osoittaa museon perustamiskuluihin 30 000 euroa. Turussa toimiva Siirtolaisuusinstituutti, jonka Pohjanmaan aluekeskus toimii Seinäjoella, on myöntänyt 40 000 euroa museoamanuenssin palkkaukseen.

Vaikka suomalainen siirtolaisuus ilmiönä onkin merkittävä, ei maassamme ole siirtolaisuuden pysyvää näyttelyä ja museota. Siirtolaisuusmuseon Tukiyhdistyksen tavoitteena onkin käynnistää Siirtolaisuusmuseon toiminta ensi vuonna Peräseinäjoen entisestä kunnantoimistosta vapautuvissa tiloissa. Vuonna 2006 aloitetaan myös ulkoilmamuseon rakentaminen pystyttämällä Ilmajoelta siirretty Matti Hakalan siirtolaisuustienesteillä rakentama ”Ameriikan Talo” Kalajärven rannalle varatulle museoalueelle.

Siirtolaisuusmuseon edustajat kävivät elokuussa 2005 esittelemässä museohanketta FinnFestillä

Michiganissa. Tukiyhdistys toivoo, että Yhdysvaltain ja Kanadan suomalaisten innostunut suhtautuminen asiaan voisi jatkossa sisältää myös taloudellista tukea siirtolaisten itsensä taholta.

Siirtolaisuusmuseon Tukiyhdistyksen edustajat tulevat tekemään ensi vuoden aikana omalla kustannuksellaan perehtymismatkat siirtolaisten jalanjäljille Argentiinaan, Paraquayhin, Brasiliaan ja toisaalta itään, Siperiaan. Siperiassa selvitetään mm. eteläpohjalaisen rangaistusvangin Matti Unkurin 1800-luvulla rakentaman talon siirtomahdollisuuksia tulevalle siirtolaisuusmuseoalueelle.

Peräseinäjoella viime kesänä järjestetyt onnistuneet siirtolaisuusjuhlat rohkaisevat järjestäjiä joka vuotisiin juhlallisuuksiin. Seuraava siirtolaisuusjuhla järjestetäänkin Ilmajoella 2.7.2006. Tilaisuuteen odotetaan erityisesti ulkosuomalaisia ja siirtolaisten jälkeläisiä.

Siirtolaisuusmuseon Tukiyhdistys kutsuu uusia jäseniä mukaan haastavaan kulttuuritoimintaan saamaan aikaan Suomen Siirtolaisuusmuseo Seinäjoelle, siirtolaisuutemme ydinalueelle. Suomi on niitä harvoja Euroopan maita, joissa ei vielä ole siirtolaisuusmuseota.

MEV-seminaari Siirtolaisuusinstituutissa

Muuttoliikkeen ja etnisyystutkimuksen (MEV) -seminaari pidettiin Siirtolaisuusinstituutissa 26.10.2005. Erikoistutkija *Hannu Kytö* Kulttajatutkimuskeskuksesta piti alustuksen *Maaseudun vetovoimaisuus ja kuluttajien yksilölliset elämäntavat*. Siirtolaisuusinstituutin tutkija *Heli Sjöblom-Immala* kertoi seminaarissa omasta tutkimuksesta *Kainuulaisten ja varsinaissuomalaisten maallemuuttajien piirteitä*.

Uusia siirtolaisuusmuseoita

Siirtolaisuutta dokumentoivia museoita on useimmissa Euroopan maissa, toisin kuin Suomessa, monessa jopa useita. Ne vaihtelevat kooltaan ja toteutukseltaan pienistä paikallismuseoista suuriin elämyskeskuksiin. Joukossa on niin tuptia kuin linnojakin. Osa keskittyy maastamuuttoon, kun taas toiset ovat ottaneet maahanmuutonkin aiheekseen. Viimeisen viiden vuoden aikana on perustettu useita uusia siirtolaisuuden dokumentointi- ja tutkimuskeskuksia eri puolille Eurooppaa, joista tässä esitellään neljä.

Bremerhaven

Bremerhavenissa avattiin elokuussa 2005 Euroopan suurin siirtolaismuseo. Vuosien 1830 ja 1974 välillä matkusti Bremerhavenin kautta Pohjois-Amerikkaan yli seitsemän miljoonaa siirtolaista, Erittäin monipuolinen museo tarjoaa näyttelyiden lisäksi erilaisia siirtolaisuuteen liittyviä elämyksiä. Kävijä voi siellä esimerkiksi kokea, millaista oli matkata Atlantin yli sata vuotta sitten. Nykyaajan siirtolaisuuttakaan ei ole unohdettu: vierailijoille annetaan tietoa siitä, miten Yhdysvaltoihin tullaan nykyisin; esitellään viisumikäytännöt, kerrotaan vaikeasta sopeutumisesta uuteen maahan sekä tarjotaan tietoa maailman eri muuttoliikkeistä. Monet amerikkalaiset ovat tehneet museolle lahjoituksia. Paitsi rahoitusta, museo on saanut myös yksityisten perheiden arkistoja käyttöönsä.

Hampuri

Hampurissa on vuonna 2004 Hampurin kaupungin ja eri sponsorien toimesta käynnistetty projekti "Port of Dreams – Auswandererwelt BallinStadt". HAPAG-laivanvarustamon johtaja Albert Ballin rakennutti 1900-luvun alussa Hampurin satamaan "emigranttimaailman", satamahalleja, joiden kautta yli viisi miljoonaa siirtolaista lähti uuteen maailmaan. Vain yksi alkuperäishalleista on jäljellä. Sen restauroinnin lisäksi kaksi identtistä uutta hallia on rakenteilla. Museokompleksi avataan yleisölle BallinStadtin rakentamisen satavuotisjuhlavuonna 2007.

Portugali

Portugalissa avattiin siirtolaismuseo vuonna 2001. Fafen kaupunki, jossa museo sijaitsee, rahoitti projektin. Kaupunki aikoo ostaa museolle takennuksen jossa se nyt toimii. Tämä monikeskuksinen siirtolaisuusmuseo on temaattisesti rakennettu. Sen tärkeä osa on web-museo eri "huoneilla" joissa kuvataan eri siirtolaisuuteen liittyviä kokonaisuuksia. Museo esittelee portugalilaisen siirtolaisuuden kaikkialle maailmaan, mutta erityisesti Brasiliaan.

Pariisi

Kesällä 2004 aloitettiin **Pariisissa** projekti, joka tähtää siirtolaisuusmuseon avaamiseen yleisölle keväällä 2007. Tarkoitus on perustaa maahanmuuton historiaa dokumentoiva keskus, jossa on näyttelyitä, kulttuuritapahtumia ja joka myös tarjoaa tietoa maahanmuuton vaikutuksesta ranskalaiseen yhteiskuntaan. Keskukseksi tulee olemaan 1500 neliometriä käsittävä näyttely, joka kuvaa muuttoliikkeitä kautta aikojen. Tämän keskuksen ympärille on tarkoitus luoda koko maan käsittävä tietoa levittävä verkosto ja järjestää erilaisia muuttoliikkeitä käsitteleviä tilaisuuksia ja seminaareja. Kokoelmia kerätään parhaillaan museota varten.

Osaajat alueiden, yhteiskunnan ja perheiden puristuksessa

Yousfi, Saara: Kahdenuranperheet työmarkkinoilla ja aluedynamiikassa. Siirtolaisuustutkimuksia A 27. 183 s. Siirtolaisuusinstituutti, Turku 2005.

Filosofian maisteri Saara Yousfi on tehnyt väitöskirjan tärkeästä aiheesta. Tutkimus on tehty Siirtolaisuusinstituutissa ja Turun yliopiston maantieteen laitoksella tutkimuspäällikkö, dosentti Elli Heikkilän ja professori Pentti Yli-Jokipiin ohjauksessa. Tämän kirjoittaja toimi väitöstilaisuuden vastaväittäjänä Turun yliopistossa 19.11.2005.

Tieto, osaaminen ja luovuus ovat nykyisin avainsanoja, kun keskustellaan suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuudesta. Yhä useammin todetaan, että pohjoismainen hyvinvointimallimme voi menestyä globalisaation puristuksessa vain

tietointensiivisten alojen varassa. Tuotteiden valmistuksen siirtyminen rajojemme ulkopuolelle kiihtyy ja yleisen näkemyksen mukaan uusia työpaikkoja syntyy tulevaisuudessa lähinnä vain kehitys- ja suunnittelutehtäviin. Lukuisissa puheissa, selvityksissä, julkilausumissa ja kannanotoissa on todettu Suomen selviytyvän tai jopa kaatuvan riippuen siitä, kyetäänkö osaamista kasvattamaan ja hyödyntämään tehokkaasti yritysten innovaatioinnossa. Myös aluetasolla laadittavat kehittämissuunnitelmat ja -strategiat pohjautuvat samaan ajatteluun.

Kansainvälisesti korkeatasoisen suomalaisen koulutusjärjestelmän tuottamien osaajien varaan lasketaan siis paljon. Keitä nämä osaajat ovat, mitä he itse ajattelevat työurastaan ja miten he toimivat työmarkkinoilla ja aluerakenteessa? Käsillä oleva väitöskirja pyrkii vastaamaan muun muassa näihin kysymyksiin. Keskustelu osaamisen merkityksestä ei useinkaan kohtaa toista laajaa yhteiskunnallisen keskustelun teemaa eli työelämässä koettujen paineiden ja työuupumuksen lisääntymistä. Yhä useamman työssäkävyn suomalaisen arki on kamppailua kodin ja työpaikan eli perheen ja työuran ristiriitaisten vaatimusten välillä. Nuoret osaajat eivät rakenna työuraansa tyhjiössä, vaan samaan aikaan he muodostavat parisuhteita, hoitavat lapsiaan, hankkivat asuntoja ja muuttavat - eli elävät suomalaista arkipäivää. Osaajienkin arkipäivä vaatii myös arkipäivän osaamista.

Muuttoliiketutkimus on maantieteen vanhimpia ydinalueita, kuten väittelijä toteaa. Muuttoon liittyy niin paljon ulottuvuuksia, että

aihe tarjoaa lähes loputtomasti uusia näkökulmia tutkijoille. Lisäksi muuttovirtojen pääsuunnat vaihtelevat aikojen saatossa: esimerkiksi Suomessa on toisen maailmansodan jälkeisinä vuosikymmeninä koettu kansainvälisestäkin ainutlaatuisen nopeita väestöllisiä siirtymiä. Yhteiskunnalliset prosessit tuntuvat jatkuvasti nopeutuvan eikä ihmisten liikkuvuus muodosta tässä suhteessa poikkeusta. Eniten muuttoa tapahtuu tällä hetkellä dynaamisimpien kasvukeskusalueiden sisällä ja niiden välillä. Samaa liikkuvuustematiikkaan liittyy läheisesti kaupunkien sisällä ja ympäröivillä alueilla tapahtuva pendelöinti. Näiden kahden ilmiön yhdistämisestä ja monipuolisesta teoreettisesta ja metodisesta tarkastelusta syntyvät uudet näkökulmat osoittavat, että Saara Yousfin väitöskirja tuo uutta ja täydentävää tietoa alueellisen liikkuvuuden tutkimuskenttään. Tutkimuksella on siten selkeä asema ja merkitys kulttuuri- ja väestömaantieteellisen tutkimuksen traditiossa.

Käsillä olevan väitöskirjan aihe on erityisen kiinnostava pohdittaessa osaamisen merkitystä aluetasolla eli kasvukeskusten työssäkävintialueilla. Miten osaajat liikkuvat yksilöinä ja perheinä aluerakenteessa? Miten heidän osaamisensa siirtyy stimuloimaan kasvun jatkumista Suomen muutamassa kasvukeskuksessa? Mitä tarkoittaa, kun perheessä sekä isä että äiti ovat korkeasti koulutettuja ja luovat työuraa yhtä aikaa? Millaisten, usein keskenään ristiriitaisten paineiden puristuksessa liikkuvuutta koskevat päätökset syntyvät? Miksi jotkut osaajat jäävät paikoilleen toisten lähtiessä?

Saara Yousfi tarkastelee väitöskirjassaan ns. kahdenuranperheiden olemusta ja asemaa työmarkkinoilla liikkuvuuden näkökulmasta. Tutkimus on teoreettiselta taustaltaan hyvin moniaineksinen, mikä on tyypillistä nykyaikaiselle maantieteelle. Tekijä kertoo tutkimuksensa kuuluvan väestömaantieteen alaan, mutta sen lisäksi mukana aineksia ainakin työelämäntutkimuksesta, aluekehitystutkimuksesta, muuttoliiketutkimuksesta, naistutkimuksesta ja perhetutkimuksesta. Tutkimuksen teoreettiset asetelmat esitellään monipuolisen lähdekirjallisuuden avulla.

Liikkuvuudella tarkoitetaan tutkimuksessa sekä muuttoliikettä että pendelöintiä eli työmatkaliikennettä. Kahdenuranperheitä ovat sellaiset perheet, joissa molemmat aviopuoliset ovat korkeasti koulutettuja johtajia, ylimpiä virkamiehiä tai erityisasiantuntijoita. Ura määrittyy siis lähinnä ammatin perusteella. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys nojautuu väestömaantieteeseen, erityisesti inhimillisen pääoman ja Phelps'n työmarkkinasaarekkeiden teorioihin.

Muuttoliike ja yleensä liikkuvuus on tutkimuskohteena ihmismaantieteen vanhinta ydinaluetta, mutta Saara Yousfin valitsema näkökulma ei ole juuri tullut esille aikaisemmissa tutkimuksissa. Aihe on ajankohtainen ja tärkeä sekä suomalaisen yhteiskuntakehityksen että aluerakenteen keskittymiseen liittyvän kehityksen kannalta, joten väitöskirja puolustaa hyvin paikkaansa maantieteen tutkimustraditiossa.

Tutkimuksen pääaineistona on kahdenuranperheille tehty

puolistrukturoitu postikysely, joka tehtiin vuoden 2001 lopussa. Otanta on suunniteltu hyvin ja ositettu kuntatyypeittäin, joka on onnistunut ratkaisu. Otanta-aineistoa täydentää Tilastokeskuksen tuottama virta-aineisto. Tekijä yhdistää aineistojaan monipuolisesti käyttämällä useita erilaisia metodeja triangulaatiomenetelmän periaatteiden mukaisesti. Saara Yousfi esittelee ja erittelee aineistojaan ja käyttämiään menetelmiä esimerkillisen perinpohjaisesti ja kriittisesti. Keskeinen menetelmä on tapaustutkimusanalyysi, joka perustuu lukuisiin tilastollisiin menetelmiin ja niitä syventäviin suoriin viitteisiin kyselytutkimuksen avoimiin vastauksiin.

Perheen puolisoiden työpaikkojen keskinäistä sijaintia kuvataan α -kulmalla, muutotodennäköisyyttä mallinnetaan Cox-regressioanalyysillä ja kahdenuranperheiden muuttodynamiikkaa tarkastellaan Lexis-diagrammilla. Tämä osoittaa hyvää tilastollisten menetelmien hallintaa. Metodikeskustelu ja metodien taitava käyttö ovatkin tutkimuksen vahvimpia osioita. Toisaalta käytettyjen menetelmien runsaus hajottaa jossain määrin tutkimusta: tuloksia on paljon ja niiden yhdistymistä toisiinsa ei ole aina kuvattu selkeästi.

Väitöskirjan tuloksilla voi nähdä useita merkityksiä alan tutkimustraditiossa. Ensinnäkin tutkimuksen kohde on tärkeä työmarkkinadynamiikan kannalta. Aikaisemman tutkimuksen päähuomio on — sinänsä hyvin perustellusti — 1990-luvun lamavuosisista alkaen kohdistunut työttömyyteen ja sen synnyttämään sosioekonomiseen ja alueelliseen

syryjäytymiskehitykseen. Työikäisen väestön toinen ääripää eli korkeasti koulutetut ”menestyjät” ovat jääneet tutkimuksessa vähälle huomiolle. Toiseksi väitöskirjassa on yhdistetty perinteiseen muutto- ja pendelöintitutkimukseen perheiden arkipäivän näkökulmia uudella tavalla.

Kolmanneksi tutkimuksessa kehitetyt ja sovelletut monipuoliset menetelmät voivat avata uusia polkuja metodikeskusteluun muillakin soveltavan ihmismaantieteen aloilla. Tutkimuksen neljäs mahdollinen merkitys liittyy sen käyttöön suunnittelussa ja päätöksenteossa: tekijä toteaa (s. 30), että ”tutkimukseni tarkoitus on tuottaa lisätietoa, jota voidaan hyödyntää aluesuunnittelussa ja väestöpolitiikan harjoittamisessa”. Tämä suunnittelunäkökulma jää tosin tarkemmin avaamatta.

Tutkimuksessa pyritään yhdistämään muuttoliike ja pendelöinti eli kaksi alueellisen liikkuvuuden käsitettä pohtiessaan yhteen alan tunnetuimmista tutkijoista eli Zelinskyyn (1970), jonka mukaan muuttoliiketutkimuksen yleisimmän tason käsitteenä liikkuvuus kattaa sekä pysyvän että tilapäisluonteisen alueellisen liikkuvuuden eli sekä muuttoliikkeen että pendelöinnin. Kuten väittelijä toteaa, muuttoliike sinänsä tarkoittaa pysyvää asuinpaikan vaihtamista. Vaikka sekä muuttoliikettä että pendelöintiä analysoidaan väitöskirjassa monipuolisesti ja myös rinnakkain, jäävät ne silti jossain määrin erillisiksi ilmiöiksi. Tämä tulee esille erityisesti johtopäätöksissä, jossa esitetään ensiksi hyvin laadittu perheiden elämänvaiheportaita kuvaa-

va malli muuttoliikkeen kannalta. Mallikaaviossa ei mainita pendelöintiä. Vastaavasti esitetään kiinnostava perhesysteemin dynamiikkaa tilassa ja ajassa kuvaava malli, jossa pääpaino on puolisoiden työmatkaliikkuvuudella eli pendelöinnillä. Tässä mallissa ei puolestaan esiinny muuttoliikettä. Mallit jäsentävät hyvin liikkuvuuteen liittyviä teoreettisia näkökulmia ja tutkimuksen empiirisiä havaintoja, mutta näiden kahden alueellisen liikkuvuuden muodon yhteys ei tule täysin selväksi. Tehävä on tosin myönnettävä hyvin haasteelliseksi.

Tekijä on perehtynyt monipuolisesti muuttoliikkeeseen, pendelöintiin ja perheeseen liittyviin tutkimuksiin, jota osoittaa laaja lähdeluettelo. Kahdenuranperheisiin kohdistuva tutkimustraditio on ohut, mutta käsillä olevassa työssä on löytynyt paljon sitä sivuavia aikaisempia tutkimuksia, joita on tarkasteltu analyyttisesti ja kriittisesti.

Tutkimuksen rakenne on johdonmukainen ja tyyli selkeä. Kieliasu on hyvä muutamia vähäisiä ilmaisuihin liittyviä yksityiskohdista lukuun ottamatta eikä lyöntivirheitä juuri löytynyt. Joissakin alaluvuissa (erityisesti pendelöintiä koskeva osassa) luettavuutta haittaavat pitkät kappaleet ja lukuarvojen ja prosentiosuuksien runsaus tekstissä. Kuvat ovat pääosin huolellisesti laadittuja ja siistejä, mutta osassa niistä tietoiheys eli solujen lukumäärä on turhan suuri. Tulkintaa olisi helpottanut joissakin kuvissa luokkien yhdistäminen. Kuviin ei ole merkitty havaintomääriä, joten lukija ei voi arvioida esim. prosentiosuuksien luotettavuutta.

Saara Yousfin väitöskirja on tärkeä avaus muuttoliikkeen ja yleensä alueellisen liikkuvuuden tutkimuskentällä. Tällä hetkellä suomalaiset työmarkkinat ovat voimakkaasti polarisoituneet ääripäinään suurena pysyvä työttömien joukko ja jatkuvasti kasvava, korkea koulutustaan ja osaamistaan hyödyntävä ammattilaisten ryhmä. Osaajien varaan laskeaan paljon suomalaisessa yhteiskunta- ja aluepolitiikassa ja käsillä olevan väitöskirjan soisi löytävän tiensä työmarkkina-, perhe- ja sosiaalipoliittisia linjauksia suunnittelevien ja niistä päättävien tahojen työpöydille.

Toivo Muilu

Monikulttuuristen avioliittojen ja perheiden arkielämän helpottamiseksi pidetyn seminaarin antia

Monikulttuuriset avioliitot sillanrakentajina. Elli Heikkilä, Ritva Viertola-Cavallari, Päivi Oksil-Walter, Jonna Roos (toim.) Siirtolaisuusinstituutti, Turku. Web Reports No. 2. 2004, 80 s. <http://www.migrationinstitute.fi>

Käsillä oleva julkaisu on ”Monikulttuuriset avioliitot sillanrakentajina” -seminaarin kooste. Kyseisen seminaarin järjestivät Siirtolaisuusinstituutti ja Ulkosuomalaisparlamentti. Aloite seminaarin järjestämisestä tuli alunperin Ulkosuomalaisparlamentin päätöslauselmasta vuodelta 2002,

jossa todettiin mm. ”*Ulkosuomalaisparlamentti ehdottaa, että muodostettaisiin työryhmä, johon osallistuivat perheneuvonnan, perheterapian ja mielenterveyden parissa työskentelevät alan asiantuntijat ja tutkijat, miten voitaisiin kehittää tukimuotoja monikulttuurisille ja uusmuuttajaperheille.*” (s. 3.) Seminaari järjestettiin Helsingissä elokuussa 2003. Seminaarista tehty julkaisu on, kuten seminaariohjelmakin, jaettu kolmeen osaan: 1) Monikulttuuriset avioliitot ja perheet. Tilastoja, tutkimuksia ja kokemuksia, 2) Oikeudellisia pulmakysymyksiä monikulttuurisissa avioliitoissa sekä 3) Monikulttuuristen lasten identiteetti. Lisäksi Elli Heikkilä on kirjoittanut koosteeseen johdannon, jossa hän käsittelee seminaarin tavoitetta sekä monikulttuurisia avioliittoja Suomessa tilastojen kautta. Heikkilä tuo johdannossa mielenkiintoisella tavalla esille sen, miten suomalaisten miesten koulutustaustalla näyttäisi olevan vaikutusta ulkomaalaisen puolison kansallisuuteen. Hän tuo esille, että ns. Kiina-ilmio näkyy nykyisin myös suomalaisten miesten ulkomaalaisissa vaimoissa, siten että korkeimmin koulutetut suomalaiset miehet naivat tyypillisimmin kiinalaisen vaimon. Vähiten koulutetut suomalaiset miehet puolestaan ottavat vaimoikseen tyypillisimmin thaimaalaisen, virolaisen tai venäjänkielisen naisen.

Ritva Viertola-Cavallari esittää omassa artikkelissaan *Sekavioliitot yhteiskunnallisena katalyyttorina*, kuinka yhteiskunnan suvaitsevaisuutta ulkomaalaisista henkilöistä kohtaan voidaan peilata siihen, miten kaksi-

kulttuurisiin avioliitoihin yleisesti suhtaudutaan. Hänen (s. 8) mukaansa seka-avioliittojen lisääntyessä, ”ne toimivat eräänlaisena katalysaattorina yhteiskunnassa vieden sitä avoimempaan ja erilaisuutta suvaitsevampaan suuntaan”. Suvaitsevaisuus lisääntyy niissä perheissä ja suvuissa, joissa jollain perheenjäsenellä on ulkomaalainen puoliso. Viertola-Cavallari toteaa lisäksi, että monikulttuurisilla avioliitoilla on myös taipumus ”ketjuuntua”, niin että samassa perheessä (suvussa) saattaa muodostua useampiakin seka-avioliittoja.

Päivi Oksi-Walter keskittyy artikkelissaan *Monikulttuuristen parisuhteiden ja perheiden dynamiikka käytännön näkökulmasta tarkasteltuna* suomalaisten ulkomaille muuttoon ja avioitumiseen ulkomaalaisen kanssa. Hän tarkastelee ulkomaille muuttoa ja avioliittoa ulkomaalaisen kanssa elämänsä näkökulmasta. Punaisena lankana artikkelissa on ihmisen kehitystarina ja se, kuinka ulkomaalaisen kanssa solmittava avioliitto ulkomaille on sekä riski että mahdollisuus. Oksi-Walter pohtii mm. sitä, miten uuden (vieraan) kulttuurin käsitykset suvusta muuttavat suomalaisen ulkomaalaisen kanssa avioituneen henkilön käsityksiä suvun merkityksestä.

Johanna Järvinen-Tassopoulos puolestaan keskittyy tarkastelemaan kreikkalais-suomalaisten avioliittoja. Hän lähtee artikkelissaan *Kreikkalais-suomalainen avioliitto: neuvottelua kahden kulttuurin leikkauspisteissä* liikkeelle seka-avioliitto käsitteen määrittelystä. Järvinen-Tassopoulos toteaa, että seka-avioliitolla voidaan tarkoittaa niin yhteiskun-

taluoikkien kuin eri etnisten ryhmien välisiäkin avioliittoja. Hän toteaa Bardwickiin viitaten, että jokaisessa avioliitossa on kaksi avioliittoa – sekä miehen että naisen näkemys avioliitosta. Tämän määritelmän kautta voidaan mielestäni tulla siihen johtopäätökseen, että kansallisuuksista riippumatta jokainen avioliitto pitää sisällään sekä ristiriitoja että sopuointia, mutta siitä huolimatta on syytä keskittyä tutkimaan kulttuurien välisiä avioliittoja omana (omina) kokonaisuutenaan, jotta kahden ihmisen (miehen ja naisen) ja kahden eri kulttuurin edustajan avioliitot saataisiin mahdollisimman hyvin yhteensopiviksi. Järvinen-Tassopoulos tuo artikkelinsa lopuksi hyvin esille myös käsitteiden ja arvojen pysyvyyteen liittyvän näkemyksen, jonka mukaan käsitteet sen paremmin kuin arvotkaan eivät ole universaaleja eivätkä ikuisia.

Johanna Leinosen tarkastelun kohteena ovat *Suomalaisten siirtolaisnaisten avioliitot Pohjois-Amerikassa toisen maailmansodan jälkeen*. Hän (s. 36) toteaa, että suurten siirtolaisvuosien aikana jopa 90 prosenttia amerikansuomalaisten avioliitoista solmittiin suomalaisten kesken. Sen sijaan 1960-luvun jälkeen monikulttuuriset avioliitot ovat alkaneet yleistyä amerikansuomalaisten naisten keskuudessa. 1980- ja 1990-luvuilla Amerikkaan muuttaneista jo yli 80% avioitui amerikkalaisen puolison kanssa. Leinonen näkee seka-avioliiton myös keskeisenä siirtolaisnaisen uuteen yhteiskuntaan sopeuttajana. Hän kuitenkin huomauttaa, että suomalaisnaisista osa saattaa joutua miehensä taholta kiusallisten rooliodotusten

kohteeksi. Suhtautuminen naisten työssäkäyntiin on amerikkalaisessa yhteiskunnassa toisenlainen kuin suomalaisessa yhteiskunnassa, eivätkä kaikki suomalaisnaiset ole tyytyväisiä kotiäidin roolissaan.

Yrjö Männistö ja Ella Lazareva käyvät artikkelissaan *Suomalais-venäläiset avioliitot: odotukset ja pettymykset* läpi maamme yleisintä seka-avioliittotyyppiä (suomalainen mies ja venäläinen nainen). Kirjoittajat toteavat (s. 46), että ”Esimerkiksi vuonna 2000 Suomessa solmittiin 2700 avioliittoa, joissa toinen aviopuoliso on ulkomaalainen. Suomalaisen miehen kanssa meni naimisiin 614 naista Venäjältä, 208 naista Virosta, Thaimaasta 150, Ruotsista 54 ja 36 naista Yhdysvalloista.” Männistö ja Lazareva toteavat, että mm. Väestöliiton tutkimuslaitokselta ja Ensi- ja turvakotien liitosta löytyy tutkimuksia kahdenkulttuurin avioliitoista, mutta siitä huolimatta tästä aiheesta tarvittaisiin lisää tutkittua tietoa. Erityisen tärkeänä kirjoittajat näkevät nimenomaan suomalais-venäläisten avioliittojen tarkastelun omana ryhmänään. Tämä onkin hyvin aiheellinen ”avunpyyntö” tutkijoiden suuntaan, kun ottaa huomioon, kuinka suurta osaa maamme kaksikulttuurisista avioliitoista venäläisten naisten ja suomalaisten miesten väliset liitot näyttelivät. Lisäksi on huomioitava, että venäjänkieliset maahanmuuttajat ovat Suomessa muutenkin ”erityisryhmä”, joka joutuu kohtaamaan erilaisia ennakkoluuloja kuin muut maahanmuuttajat. Venäläis-suomalaisten avioliittojen tutkiminen tuo esiin myös uudenlaisen rajan tulkinnan, sillä erityi-

sesti maamme itäosassa venäläiset maahanmuuttajanaiset kohtaavat rajan uudenaikaisena – ylitettävänä – mahdollisuutena, ja tällä on varmasti merkitystä aviopuolisoiden elämän ohella myös rajaseudun asukkaisiin ja yhteiskuntiin yleisemminkin niin Suomessa kuin Venäjällä.

Monikulttuurisiin avioliittoihin liittyviä oikeudellisia pulmakysymyksiä käsiteltiin julkaisussa kahden artikkelin verran. Markku Arends tarkastelee suomalais-saksalaisten avioliitosten pulmakysymyksiä. Hän tuo artikkelissaan esiin niitä monia käytännön ongelmia, joita erityisesti avioliiton ongelmatilanteissa (esim. avioero) joudutaan pohtimaan silloin, kun puoliset edustavat kahden toisistaan poikkeavan oikeusjärjestelmän kansalaisia. Outi Kemppainen puolestaan keskittyi kansainvälisiin lapsikaappauksiin. Hänen mukaansa globalisaatio ja ihmisten yhä vapaampi liikkuminen maasta toiseen on asettanut myös kansainvälisen perheoikeuden uudenlaisten haasteiden eteen.

Monikulttuuristen lasten identiteettiä käsiteltiin Minna Lähteenmäen ja Helena Oikarinen-Jabain artikkeleissa. Lähteenmäki pohdii artikkelissaan mm. sitä, kuinka lapsi joutuu kaksikulttuurisessa perheessä usein ristiriitatilanteeseen, koska hänelle läheisimmät ihmiset – äiti ja isä – edustavat eri kulttuureita. Erityisen hankala tämä ristiriitatilanne on lapsen kannalta silloin, jos äidin ja isän kulttuurit poikkeavat voimakkaasti toisistaan ja ikään kuin vetävät lasta eri suuntiin. Oikarinen-Jabai keskittyi artikkelissaan perheessä ja perheestä tapahtuvaan elinikäiseen oppimiseen. Hän tiivistää näkemyksensä jo artikkelinsa ensimmäiseen kappaleeseen, jossa hän kirjoittaa: ”Jokainen perhe on erilainen. Jokainen perhe on monikulttuurinen. Jokainen monikulttuurinen perhe on erilainen.”

Seminaarin pohjalta koottu julkaisu on kiinnostava pelinavaus monikulttuuristen avioliitosten ja perheiden arkielämää valottavaan tutkimussuuntaan. Julkaisun positiivisinta antia on sen moni-

puolisuus. Siinä tarkastellaan monikulttuurisia avioliittoja niin yleisellä kuin yksityisellä tasolla, niin historian kuin nykypäivän näkökulmasta, niin arjen käytäntöjen kuin oikeusjärjestelmän asettamien rajojen näkökulmasta niin puolisoiden/vanhempien kuin ammattilaisen sekä vielä niin aikuisen kuin lapsenkin näkökulmasta. Pienenä miinuksena (ainakin tutkijan näkökulmasta) mainittakoon julkaisussa esitettyjen artikkelien pinnallisuus. Kovin monessa artikkelissa asiaa ei katsottu syvällisesti, eikä väitteiden (joskus stereotyyppistenkin) tueksi esitettyä aina sen kummemmin kirjallisuuden kuin empiiriseen tutkimukseenkaan pohjautuvaa tieteellistä evidenssiä. Kokonaisuudessaan julkaisu on kuitenkin mielenkiintoinen lukukokemus, joka herättää ajatuksia ja jättää tilaa lisäpohdinnolle.

Pirjo Pöllänen

*Toivotamme lukijoillemme
Vi önskar våra läsare
We wish our readers*

*Hyvää Joulua ja Hyvää
Uutta Vuotta!
God Jul och Gott Nytt År!
Merry Christmas and a
Happy New Year!*

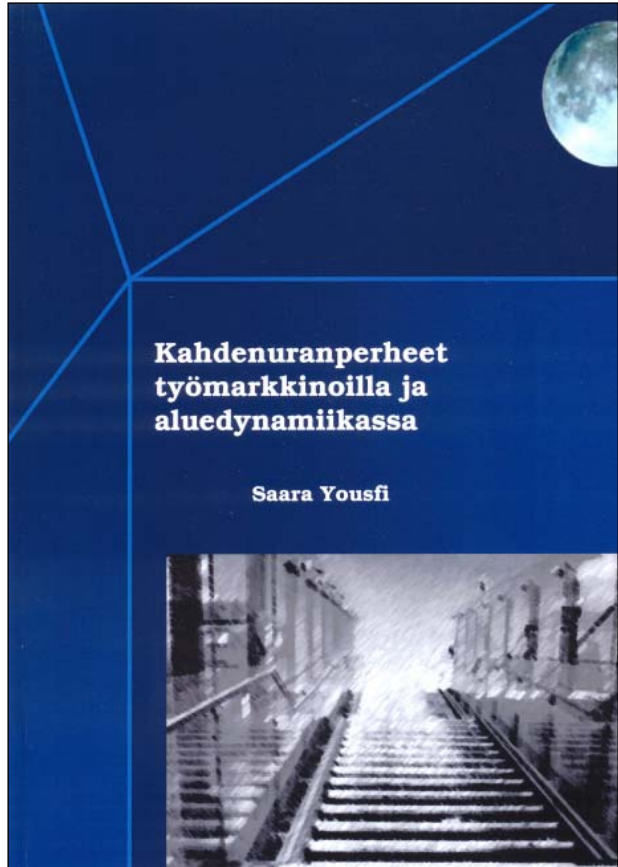

Kahdenuranperheet työmarkkinoilla ja aluedynamiikassa

Teoksessa keskitytään Suomessa vähän tutkitun kohderyhmän, kahdenuranperheiden, olemukseen ja asemaan työmarkkinoilla ja erityisesti niiden muuttoliikkeeseen ja työmatkapendelöintiin.

Kahdenuranperheitä ovat sellaiset pariskunnat, joissa molemmat puoliset kokevat työnsä henkilökohtaisesti palkitseviksi ja ammatilliseen kehittymiseen tähtääviksi sekä ovat työssään sitoutuneita. Tämä tutkimus pohjautuu sellaisiin kahdenuranperheisiin, joissa kummatkin puoliset ovat joko johtajia, ylimpiä virkamiehiä tai erityisasiantuntijoita.

Muuttodynamiikkaa pidetään prosessina, jossa päätökset ja muutokset seuraavat toisiaan koko elämän ajan. Täten tutkimuksessa käytetään pitkittäisaineistoa ja sovelletaan tapaushistoriamenetelmää. Tulokset ovat sekä empiirisiä, metodisia että teoreettisia. Tutkimus antaa kuvan tietoyhteiskunnan perheiden muuttuneista rakenteista ja perehdyttää lukijan suomalaisten kahdenuranperheiden ominaisuuksiin ja erityisdynamiikkaan.

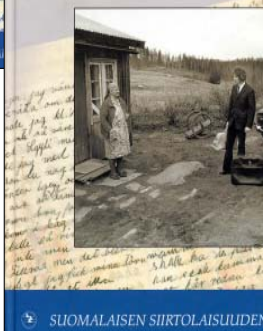
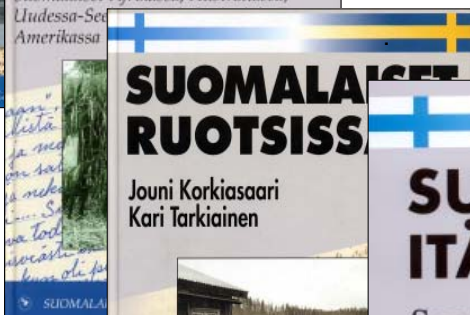

Yousfi, Saara. Kahdenuranperheet työmarkkinoilla ja aluedynamiikassa. Siirtolaisuustutkimuksia A 27. Siirtolaisuusinstituutti, Turku 2005. 165 s. 20 €.

Tilaukset • Orders:
Siirtolaisuusinstituutti • Institute of Migration
Linnankatu 61, 20100 Turku, Finland
puh./tel. 02-2840 440, fax: 02-233 3460
internet: <http://www.migrationinstitute.fi>
email: shaalto@utu.fi

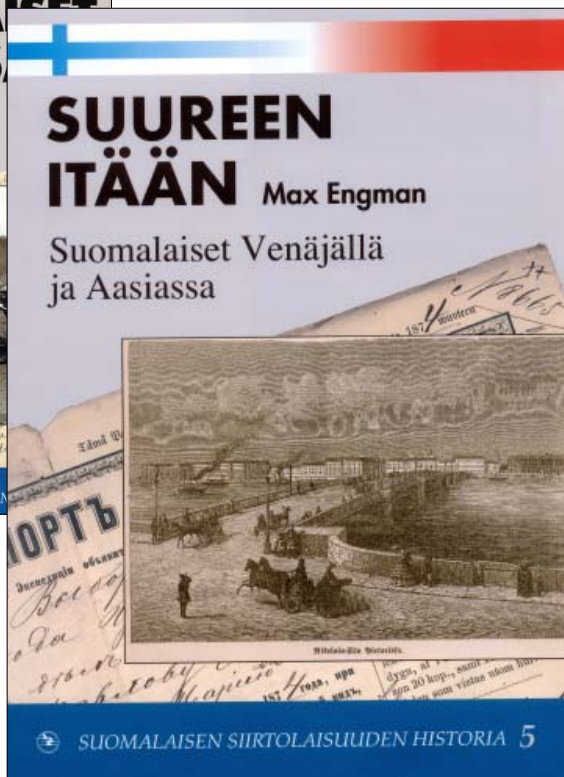

Max Engmanin odotettu teos suomalaisen siirtolaisuuden historian sarjassa:

SUUREN ITÄÄN

Suomalaiset Venäjällä ja Aasiassa

Kirjassa tarkastellaan suomalaisten muutttoa Venäjälle ja Neuvostoliittoon sekä Aasiaan viimeisten neljän vuosisadan aikana. 512 s. Hinta 20 €.

Tilaukset • Orders:

Siirtolaisuusinstituutti • Institute of Migration
Linnankatu 61, 20100 Turku, Finland
puh./tel. 02-2840 440, fax: 02-233 3460
internet: <http://www.migrationinstitute.fi>
email: shaalto@utu.fi